

ARGIA

JUAN MARI OLANO

«Ajuria Eneako
hitzarmena gerra
zikinaren jarraipena
izan da»

EKONOMIA

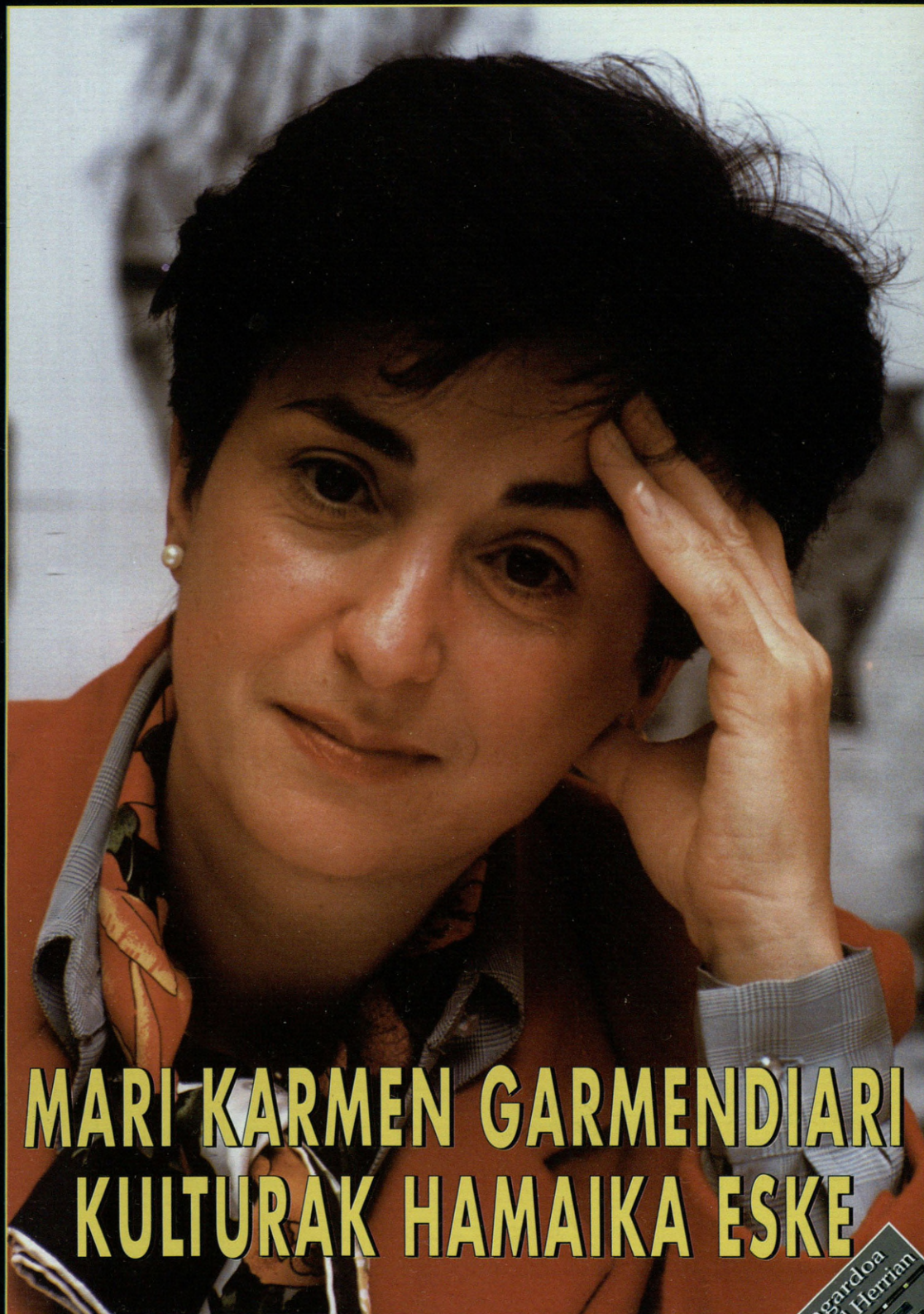
Hauteskundeotan
sindikatu abertzaleak
goraka Hegoaldean

SAIZARBITORIA

«`Hamaika pausuren
historia´ eleberri
intimista da eta
abentura literarioa»

DONOSTIA 2003

Mendearekin batera
hiria zaharberrituz

MARI KARMEN GARMENDIARI
KULTURAK HAMAICA ESKE

«SAGARDOA EUSKAL HERRIAN» MAPA-GIDA BARRUAN

ARGIA

ASTERO ETXEAN

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

- ✕ ARGIA etxean hartzeak abantaila guztiak ditu.
- ✕ Zenbaki guztiak jasoko dituzu, kalean baino % 20 merkeago.
- ✕ Euskal Kulturaren Urtekaria etxera iritsiko zaizu.
- ✕ ARGIAzaleen elkarteko partaide izango zara.
- ✕ ARGIAren eskaintza berezietan parte hartu ahal izango duzu.

ORAIN ARGIAKO HARPIDEDUN EGINEZ GERO
HAUETAKO KONPAKTO, BIDEO EDO LIBURU BAT
ESKURATUKO DUZU

DOHAINIK

BARNE KANTA

KD

BIDEOA

TXIMELETAK SABELEAN
ANDONI EGAÑA

MANHATTAN
EDORTA JIMENEZ

IMANOL / KARLOS GIMENEZ

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____

2. DEITURA _____ HELBIDEA _____

TFNOA _____ HERRIA _____

POSTA KODEA _____ HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTSAL HELBIDEA _____ SUKURTSAL ZKIA. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

Entitatea

Entitatea

K.D

Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne)

Hego Euskal Herria

11.600 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 11.600 pzta

Beste Atzerriak

15.100 pzta

Airez 23.850 pzta

Azala: Joseba Olalde

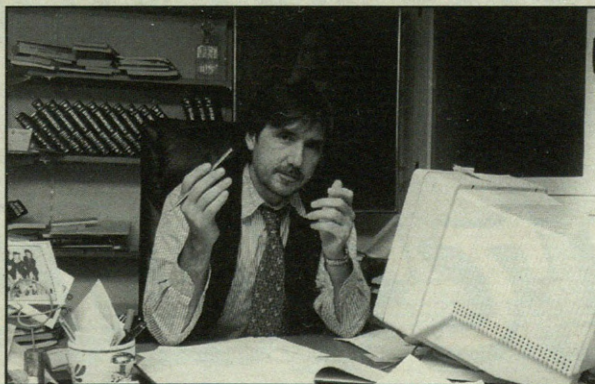
6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Juan Mari Olano. «Ajuria Eneko Hitzarmena gerra zikinaren jarraipena izan da». P. ZUBIRIA eta M. JAUREGI.
12. Asteazken zehar. XABIER LETONA
14. Txetxeniako inbasioak: Nork agintzen du Errusian? XABIER LETONA.
16. Hauteskundeak azken txanpan EAEn eta bide erdian Nafarroan. Sindikatu abertzaleak gora. XABIER LETONA.
20. Sagardotegietako upelak zabaldu dira apirila bitartean. Nortasunaren bila. A. ZUAZABEITIA eta A. ERASUN.
22. 2003 urtean amaituko den Plan Orokorra Donostia eraberrituko du. Mendearekin batera zahar berrituz. ARANTXA ERASUN.
26. Auzoan sustraitutako gazteak ziren sei mendikateak. Elurrak itzaliko ez duenugarra. JOSU TELLERIA.
28. Ramon Saizarbitoria: «Hamaika pausoren historia» eleberri intimista eta abentura literarioa da». A. ZUAZABEITIA eta P. ZUBIRIA.
34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
37. Mari Karmen Garmendiari kulturak hamaika eske. MAITE ARTOLA.
41. Mikel Anjel Lertxundi eskultorea. «Inguruaz dugun erantzukizuna da nire artearen kezka nagusia». J.J. PETRIKORENA.
44. Euskaltzaindiko aulki-dantzan Txillardegirentzat eserlekurik ez. J.J. PETRIKORENA.
46. Kultura agenda.
48. Argitalpenak.
50. Aukeran. AINHOA GERRA.
56. Denborapasa.
58. EAJ: ehun urte. LUIS MARIA BANDRES.

POLITIKA: Juan Mari Olanok urte franko daramatza Amnistiaren Aldeko Batzordeetan lanean, azkenaldion bozeramaile lanak eginez. Berak ere jakin badaki preso egotea zer den, eta egun presoen aldeko lanetan dihardu. Lugoko (Galiza) Bonxeko gertaerak nondik norakoak izan diren jakin asmoz, AABen egoitzara jo dugu, horretaz eta bestetaz hitz egiteko./8

SAGARDOTEGIAK:

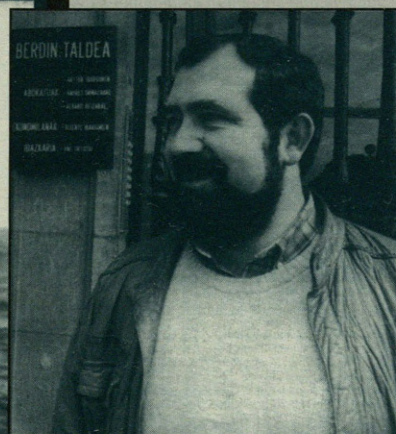
Aurtengo txotx garaia hasia da jada Gipuzkoako sagardotegietan. Astigarragan Petritegi sagardotegiko 22 zenbakidun upelari ziria kentzerakoan eman zuen 94ko uztak bere lehen xorroxtada, Joxe Mari Bakeroren eskutik. Sagardoaren produkzioan nagusi den Gipuzkoatik kanpo ere sendotzen ari da edari honen presentzia Euskal Herri osoan, ARGIAren zenbaki honekin dohain eskaintzen dugun kolorezko mapa-gida ederrean erakusten denez./40

RAMON SAIZARBITORIA:

Argitaratzear da Ramon Saizarbitoriaren «Hamaika pausoren historia» eleberria. Idazle donostiarrarekin elkarriketan, Rikardo Arregi eta Gabriel Arestiz eta azken hilabeteetan ateratako eleberri eta idazleez hitz egin dugu./20

DUELA BOST URTE HIL ZEN ANTTON IBARGUREN

BIOGRAFIA BAT MEREZI ZUEN

Larzun 22

ESKURA EZAZU

Sagardotegietako poz eta tristurak

URTEA hasi eta sasoia 'zabaltzen' dute: upelari ziria kendu eta gainontzeko inozooi sartu. Azken honetan Jose Mari Bakero sagardozale sonatuak bataiatua, -bost zero upela zabaltzen duen, uste dut. Behiala Sansebastian egunarekin batera hasten zela denboraldia begitantzen zait, eta Sanjose inguruan ixten. Apirilera arte irauten du orain boladak, eta herdoiltzen omen ez den altzairuzko upel ezin tradizionalagoei esker baita txotxetik edan ere abuztuko bero epeletan. Edalontzia ahalik eta beherenean jarritz, sagardoa ondo hautsi dadin. Hala omen 'ondo' (norbaitek aztertu beharko du lehen txarroak zergatik erabiltzen zituzten edale alfer haiek). Hauste honen arrazoietan erotika ere izan liteke, neroni ikusita bainago sagardo egun batean *isurtze* lehiaketa egiten.

Ohitura negozio, eta zinez negozio ona bihurtzeak dakartzan ordainak ditugu, urtero sorgin-gurpil gero eta sorginagoan sartzen gaituena. Sagardoa gustatu ere egin gabe, izaten den 'giroa' bizitzeko joaten omen da bat baino gehiago -eta girorik ez dakit, baina hotza lekutakoa jeneralean-, eta ardo botila eskatzeaz batera entsalada errusiarra eskatzen dute -bai, entsalada errusiarra, hozberoagatik edo-.

Ez du hotzak jendea etxeko epelean egotera lotzen, eta saldoka -eta putzu artean saltoka- jotzen dute edabe magikoaren bila. Pentsa asteburuetan ingurukoek paso egiten dutela Nafarroako edo Bizkaiko muturren batetik autobusez etorri-

takoei enbarazorik ez egiteko -nahiz eta hauen desioa turismo integratuarena izan, aborigen eta guzti-.

Jendeaz gainezka astegun buruzuri batean, aurrez hitzartutako orduan hasiko da kantari bertsolaria -nola sagardotegia bertsorik gabe?-, bertso ezin neurtuagoak eskainiz. Eskoletan hazitako bertsolari-probeta izateak ez dio axolirik, sagardotegialde-probetak baikara gehientsuenok ere.

Tortilla jan eta gero -hiru edo zortizientzat eskatu alderik handiena prezioan izaten da-, erosotasun handiz txuletari heldu otsoen modura: hotzak, zerbitzurik ez, zutik... eta edozein jatetxetako prezioekin lehian. Ez dut berogailu eta zerbitzaririk eskatuko sagardotegirako, baina prezioak ere zerbitzura egokitu beharko dira, diot. Hain garestia al da Normandiatik sagarrak ekartzea? Botila sagardoak merkaturatu duen prezioari erreparatuta, bederen, sagardotegietan edateari jartzen zaion prezioa -nahi adina edanagatik ere- edateko sabela itzela eta denbora behar da. Litroak. Lepoa egingo nuke hamarretik bederatzik ez duela ordaindutako erdia edaten, total eginga lau hanketan atera beharrean ere.

Baina hor ere kontuz ibili behar. Sagardogileek lehen ostalaritzako gainontzekoak zituzten aurkako, baina beste

batzuk ere bai orain. Bezeria jaitzi eta erruz fintzen dio Ertzaintzak sagardotegien inguruan jartzen duen dispositiboak. Sagardotegira ura edatera joatea larrera arrantzura joatea delakoan, afaltzetik aterata ezartzen dizuten putz-egitean txartel guztiak izaten dituzu O,8 gainditu soilik ez, baita makina ketan jartzekoa ere. Honen ulertarazten dit autobusez datozenek atzera eramaten duten bisigua.

Zeremonia-maisuek abia emanda, ordea, aurka ditugun guztiak mesanotxean utzita abiatuko gara aurten ere muturrak zapatak bezainbeste busti eta kantari Astigarrako edozein tabernetan ordu txikiak beso zabalik hartzera. Ohituraz. Eta zinez gustatzen zaigulako. Sagardoa botilan askoz hobea iruditzen arren.

MIKEL ELORZA. ZARAUTZ (GIPUZKOA)

OKERRAK ZUZEN

Urtarilaren 15eko zenbakian Joxe Mari Ostolazak sinatzen zuen «Andoni Egaña: kantugilea, kantaria» disko kritikan, esaldi baten erdia oker zegoen. Hona zuzen ipinita: «Eta lan honetan, Andoni Egaña kantaria da, hain zuzen ere, ezustean harrapatu nauena».

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

HELBIDEAK

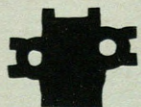
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.
Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.
Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

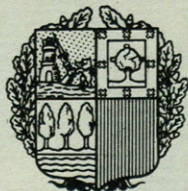
BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kuxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

Eta Feliperi partidua amaitu zitzaion

ESPAINIAK asteotan bizi duen krisiaren sakonaz inork zalantzarik bazuen, «El Pais» egunkariak argitu dizkio joan den ostiraleko editorialaren izenburuarekin: «Etapia amaiera». Felipe Gonzalezek espetxean dauzka Espainiako Bankuan ipini zuen lehendakaria, bere sindikatuan aginte faktiko bihurtu zen etxegintza kooperatibako burua, Estatu Segurtasunerako zuzendaria bere kupula antiterroristarekin. Alderdia legez kanpoko finantzaketa prozesu batean murgildurik dauka. Eta komunikazioaren munduan sostengua eman dion PRISA taldeko egunkariak «gobernu sozialistaren hiltzoriak sendaezina dirudi eta guztion hiltzori bihurtzeko mehatxu egiten du» idatzi du, Gonzalezen jarrera «el inmovilismo culpable del presidente» izendatuz.

GALEN inguruko eskandaluaren zabaltzeak zerbait salatzen zela Gonzalezen bakardade gero eta handiagoa utzi du agerian. Roldanen ihesia ez zela ez motiborik gabea eta ez azkena, alegia. 82an PSOEren alde bildu ziren interes guztiak dira orain bere kontra, indar ekonomikoetatik hasita ETaren kontrako gerra zikina antolatzearen aldekoetaraino. Goardia Zibilak bere diziiplina militarrekin estu kontrolatzen ez duen ekipo antiterrorista gehiena hankaz gora dago eta New Yorketik Tokiora mundu guztiak dio instabilitate politikoak ezinezko

egiten duela Espainiako ekonomiaren berotzea. Sozialistak ez dira oilategian errespetoa jartzeko gauza, ahuldadea erakutsi dute eta horrexek galdu ditu.

ALDAGARRI on bat ez egoteak salbatu du azken denborotan Gonzalez, baina iritsi da politikaririk burumutze-na Felipe baino hobeto hartua izango den eguna. Baldin eta CiU eta EAJk erortzen uzten badiote. Hauteskundeak aurreratu nahi ez izatekotan, Katalunia eta Euskadiko abertzale konterbadoreei gobernu koalizio batean sartzea eskaintzen zaie; legealdi hi-

Zerbaitengatik aipatu du Ardanzak Gonzalez
Parlamentuaren aurrean azaltzea komeni zela,
Gonzalez de Txabarrik alderantzizko boza ematen zuen

GALEk hil zituenen
 hogeitaka
 senitartekok aurkeztu
 dute talde berria,
 GALEn hilketez
 zabalik diren kausetan
 present egoteko eta
 zabaldu gabeak
 irekitzeko
 ahaleginean
 elkarrekin akusazioa
 osatzeko. Senideak eta
 AABBen babesean
 sortu da taldea, eta
 GALEn biktimen
 familiartekoen
 bozemale lana
 EGINeko gerente izan
 zen Xabier
 Galdeanoren
 alargunak egin
 zuen. (Arg.: Javier
 Gallego)

tzarmenean saiatzeko berandutxo da.

Baina sartu al daiteke sozialistekin koalizioan Madrilén? Norekin eta zein preziotan? Politikan ia dena omen da posible, baina kalkulu politikoa ez al da oraingoan moralarekin eta baita irudiarekin ere aurrez aurre aurkituko? Zerbaitengatik aipatu du Jose Antonio Ardanzak Felipe Gonzalez Parlametuaren aurrean azaltzea komeni zela, Juan Jose Gonzalez de Txabarrík alde-rantzizko botoa ematen zuen egun berean. Telebistan ikusi genuenez, Txabarrík Madrilén esandako fribolitate-a —jaunok, badakigu Gonzalezek ez lukeela ia ezer argituko, edo Go-bernuak GAL asuntuan gehiago ez da-kielako, edo jakin nahi ez duelako, 'que tanto monta, monta tanto'— he-men garesti ordaindu baitezake EAJk.

ESPAINIA eta bere politikagintza ekaitz nahasien eremuan sartu da. Eta ez da bi egunetan eskuratuko Estatuak eskatzen duen kontsentsua. Zerbait biztekotan, hamaika urte beranduago GAL betirako estalirik ez zegoela eta zerbait mugitzen hasteko itxaropena ekarri du eskandaluak. Hala animatu dira GALen biktimen senitartekoak, ukitzen dituzten kasuak mugiarazteko askusazio partikular gisa antolatuzera.

Gainerakoan, Amedo eta Dominguezek bonbaren bat utzi dute kaze-tariei eginiko azken adierazpenetan baina hilketen argitzeko datu gutxi. Eta ziurren epaiketari inor kondenat-zeko frogak urri. Duela gutxi bere mirespena agertzen zion Melchor Mi-rallesengan pentsatuko zuen Garcia Goenaren alargunak «nire senarraren heriotzaz galdetu behar zaie Amedo eta Dominguezi» adierazi duenean.

Eskandaluaren ondorioekin zeri-kusirik ba ote du EAJk euskal preso-en sakabanaketa bukatzeko eskatzeak? Ajuriaeneako itunaren fase berri baten atarikotzat aurkeztu da, bergizarera-tzea bultzatzeko planetan. Berandu izanik ere, presoan eta beren familiar-tekoen eskubideekiko begirunea ongi etorria izango litzateke.

PELLO ZUBIRIA

G O R D E T Z E K O A K

LASA ETA ZABALAREN DESAGERTZEA ARGITZEKO ELKARTEA

Gipuzkoako Tolosaldean hainbat elkarte, alderdi politiko eta instituzio bildu nahi duen talde berri bat ari da sortzen, Joxi Lasa eta Joxean Zabala erre-fexiatuen desagertzea argitzeko. Bien gorpuak non dauden aurkitzea litzateke lehen helburua, eta horrekin batera kasuaren ahalik eta iker-keta sakonena egitea ikuspegi politiko eta sozial batetik, auzia daraman Iñigo Iruinek esan duenez, «ikuspegi juridiko aldetik orain artean on-dorio onik ez dugu atera eta».

VALENTIN SOLAGAISTUAREN TARTEA

ARDANZAREN JAURLARITZA BERRIA

«Jaurlaritza zazpikia»

ARDANZAREN Jaurlaritza berria ia sortu aurretik jotzen zen behin-be-hinekotzat, gehienez ere zazpi hi-labetetarakoa. Luzaz gordeketa-n eta kromo banaketan ibili ondoren, alderdien kontsigna nabarmena izan da: nola edo hala agintean iraun edo bertan sartu. Aginte ba-naketa izan da berandatzearen arrazoina, eta ez programak, egi-tasmoak edo ideologiak. Nekez iragarri daiteke ejekutibo horren iraupena edo egonkortasuna. Bai-na zalantzarik gabe 95eko maiatze-ko hauteskundeetan hasiko da las-terketa aulki eta moketen bila.

Gure elkarteko arazo askori ada-rretatik heltzea zail samar dauka gobernu berriak. Udal hauteskunde legea, Arartekoaren izendapena, Legebiltzarreko Araudia aldatzea, EITBren zuzendaritza (EArentzako oinarritzakoa) goitik behera aldatzea, politikari profesionalaren estatutua eta Administrazioaren erreforma.

Horrez gain, konpontzeko zailena zera du: enplegua — gazteentzako batez ere— sortuko duen industri politika eraginkor eta ez defentsibo baterako plan bat. Nabarmen fra-kasatu baitu horretan. Eta beste bi arazo zahar: elkartearen bertebrat-zea eta distentsio eta normalizazio arrazional bat.

Gaur EAE sekula baino desber-tebratuagoa dago. Araba da egoera noraino iritsi den islada garbia. Eta enfrentamendu zibila deitu dena —orain arte nazionalista erradika-len eta demokrata tradizionalen arteko famili borroka baino ez dena— gure herriarentzako oso kezka-garria gerta daiteke. Guzti horri GA-Len trama erantsi behar zaio. Gon-zalezaren dimisioak, noski, Ardan-zaren jaurlaritza berriaren erorke-taz gain beste zenbait gobernu autonomoena ere ekarriko luke be-rehala.

Badugu gobernuia, baina bere kontraesan guztiekin behin-behi-nekoa suerta daiteke, gobernu zaz-pikia. Beranduenera, 95eko ekai-nean egiaztatuko dugu.

*V. Solagaistua EB-IUKO kidea da.

Juan Mari Olano, Amnistiaren Aldeko Batzordeen bozeramailea

«Ajuria Eneko Hitzarmena gerra zikinaren jarraipena izan da»

Bizitza intentsoa izan du 1985. urtetik hona Amnistiaren Aldeko Batzordeetan murgilduta dabilen gaintzarrak. Egun AABetako bozeramaile lanak egiten ditu Juan Mari Olanok, eta beti euskal preso politiko eta errefuxiatuen aldeko jardunetan buru-belarri. Lugoko (Galizia) Bonxeko espetxeko kontuak zabaldu berri diren honetan, beregana jo dugu espetxe-politika, preso daudenen egoera, sakabanaketa eta beste zenbait konturen berri jakin asmoz.

Bonxeko espetxean zer aurkitu duzue?

Espetxe askotako konstante bat da Bonxekoa: funtzionarioek presoan aurka egiten duten presio iraunkorra, alegia. Presoa babesik gabe dago eta abokatu eta senitartekoen bitartez salaketak jarri ohi ditu. Epaileak presoaren alde agertzen dira maiz, baina zuzendaritzak ez du kasurik egiten.

Bonxen Mikel Vazquez presoarekin gauez orduoro zenbaketa egiten hasi dira: ate joka presoan esnatzen dute orduoro, eta hori sekula-koto tortura da.

Bellochen aginduz, trasladoetako tratu txarra bobetu dela dirudi.

Hori ez da Bellochen ekimena izan. Espetxeen Nazioarteko Behatokiaren azken txostenean, Amnesty Inter-

nationalen txostenetan eta abarretan azaldu dira kartzelei buruzko informazio eta salaketak. Estatu espainiarrak presio latzak jasan ditu eta azkenean, Bellochek neurriak hartu behar izan ditu. Trasladoetako tratu txarrek behera egin dutela aitortu behar da.

Erakunde horiek parte hartzen al dute Bonxekoa bezalako egoeren berri dutenean?

Torturaren Prebentzioaren Batzordea horretan aritu da. Bi kasu aztertu zituen honen, Turkiakoa eta Espainiakoa. Turkiakoa hain la-

rrizat jo zuten, ezen baime-nik gabe publiko egin zutela. Espainiari buruzko biak ez dira oraindik publiko egin. Une hartan Salto del Negrokoa pil-pilean zegoen, eta pentsatzen dugu txosten hori oso gogorra izan, eta ezkutatuta dagoela.

Gobernuz Kanpoko Erakundeetan eta gobernu batzuetako ordezkarien artean egindako bilera batean, Espainiako Gobernuaren ordezkariak adierazi omen zuen torturaren kontuan ahalegin guztiak egiten ari direla, baina Goardia Zibila Estatuaren barruan dagoen

beste estatu kontrolaezina dela.

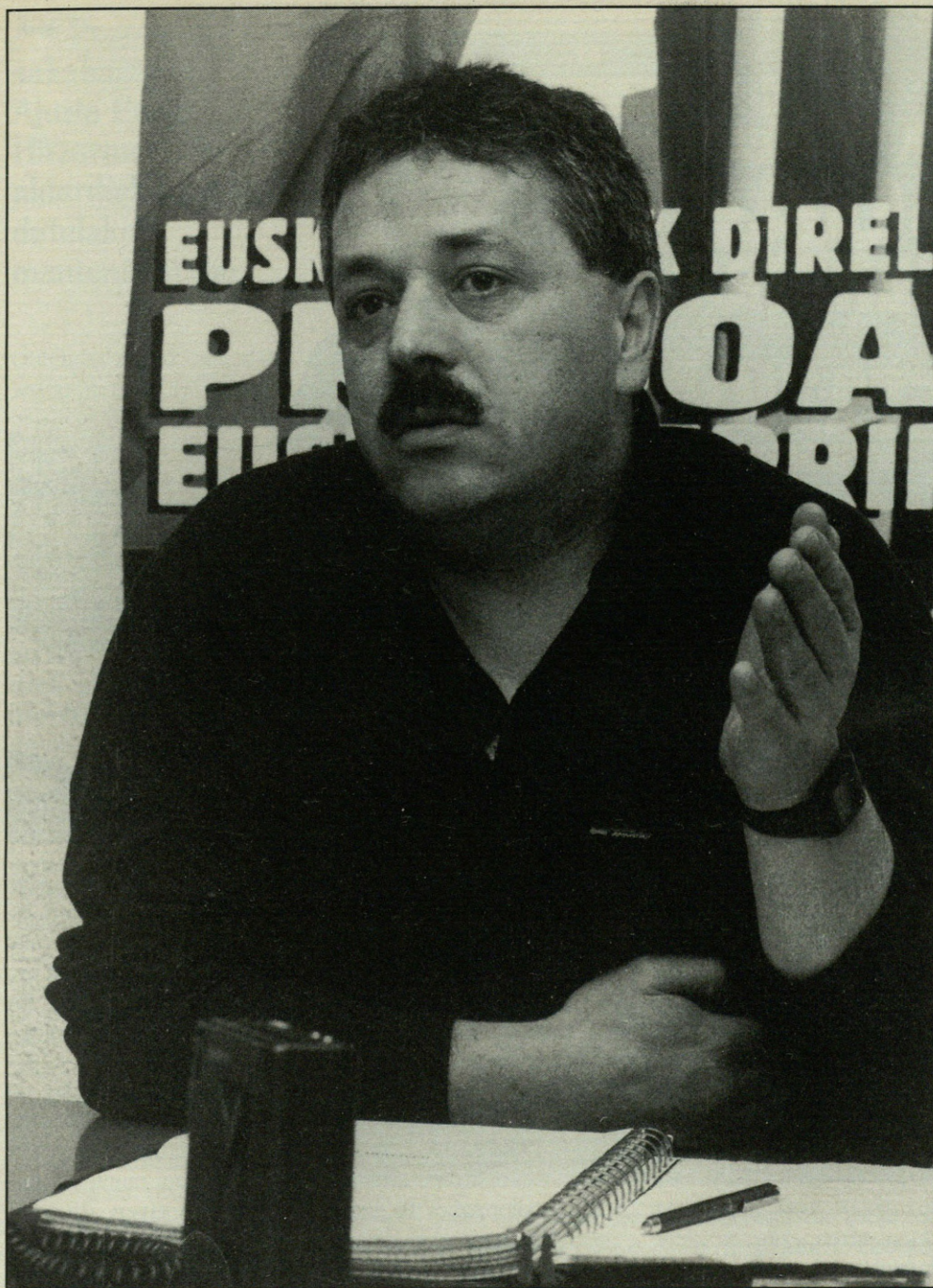
Sakabanaketa epe laburrean amaitzeko modurik ikusten al duzu?

Gizartean argi dago sakabanaketa Estatuak legez kanpo erabiltzen duen neurria dela. Euskal Herrian inkesta eginez gero, presoak hona ekartzearen alde leudeke gehienak. Baina Bellochek Ministeriora heldu zenean esandakoa oso esanguratsua da: sakabanaketa Ajuria Eneko Hitzarmeneko alderdiek hala nahi dutelako mantentzen da.

Ezin al zarete horretaz EAJ eta EAekin akordio batera iritsi?

Giza eskubideen alde lan egiteko prest gaude edonorekin akordioa lortzeko. Baina EAJk ez du borondaterik. Horren lekuko Atutxaren azken adierazpenak: presoak Euskal Herrira gerturatu beharko lirатеke, baina sakabanaketa mantenduz. Onartzen du sakabanaketa mekanismo gisa: presoan defentsa eza eta errepresio indibidualizatua. **Atutxarekiko epaiketan absolbitu egin zaituzte. Adiskidetzeko aukera?**

«Presoek beraiek esaten duten bezala, helburua ez dute presondegitik irteeta, kartzelara eraman zituzten helburu politikoak lortzea baino»

«GAL aferaren gakoa diru bereizietan dago, eta horiek badiren artean eta ikertzen ez diren bitartean, aferaren sakonera heltzeko modurik ez dago». (Argazkia: Alberto Elozegi).

Afera horretan gakoa ez da nik Atutxari faxista eta matoi deitu niola, Atutxak esandakoa baizik. Atutxak une hartan adierazi zuen, senitartekoek presoak bortxatzen zituztela hirugarren gradua ez onartzera. Eta bazirela Euskal Herrian nor-

malak ziruditen sendiak, euren 17 urteko alabak presoekin *vis a vis* egitera eramaten zituztenak, prostituitzen zituztenak.

Nire erantzuna Atutxak esandakoa iraingarria izan zelako izan zen halakoa. Eta epaileak arrazoia eman dit.

Atutxa gizarajoa da, konplexu askokoa, eta paper hori betetzea egokitu zaio, eta gustura betetzen du.

Zuen izena Amnistiaren Aldeko Batzordeak da. Amnistia noizko?

Euskal Herriak bere eskubide demokratikoak lortzen

HAMARREKOA

J.A. BELLOCH

«Aurreko ministro guztiak santu bilaka ditzake»

J. MIGUEL LATASA

«Ordiziarra eta rugby jokalaria ohia»

EVA FOREST

«Argia. Giza eskubideen aldeko langile fina. Herri erakundetan sinesten duen emakume mailagarria»

JAVIER MADRAZO

«Lehendakaritzarako hautagai izana»

JOXE MARI OLARRA

«Agertzen duen irudiaren kontra, sentibera eta samurra benetan»

BALTASAR GARZON

«Anbiziosoa. Eskuaratean duen aferak GALpidera amil dezakeen modako gizona»

ANJEL REKALDE

«Dorregarai'ko arbasoen zuzia nekez baina duintasunez daramatenetariko bat»

ELI GALDOS

«Kobazulo gehiegitatik igaro da, eta argi dago Ali Baba ez dela»

TXEMI GOROSTIZA

«Besteen sufrimenduetatik bizi ez den abokatu bakarrenetariko bat»

MARIO ONAINDIA

«Idazle kaskarra. Badaezpada ere, nik ez nioke bizkarrik emango»

«Hemen ez dago enfrontamendu zibilik, hemen Euskal Herriko sektore zabalen aurkako errepresioa bultzatzen duen Ertzaintza dago. Eta gizarteak Ertzaintzaren jokaera errepresibo horri erantzun egiten dio».
(Argazkia: Alberto Elozegi).

dituenerako. Presoak kartzelatik ateratzea eta errefuxiatuak itzuli ahal izatea ez da amnistia, indultua baizik. Amnistiaren eduki politikoa herri honen eskubide demokratikoak dira. Euskal preso politikoak guztiontzat izango den askatasunaren alde ematen ari direna neurtezina da eta oraindik ere gizarteak hori onartu ez duen arren, ziur noizbait helduko dela egun hori.

Eta presoak noizko ka- lean?

Hori euskal herritar guztion esku dago. Presoek beraiek esaten duten bezala, helburua ez dute espetxetik irte-
tea, hara eraman zituzten helburu politikoak lortzea baino. Kartzelatik borroka fronte bat gehiago osatzen dute.

Presoak irten daitezke, bihar bertan nahi izanez ge-

ro, ezker abertzalea errendituz gero. Baina horren kontrako lehenak presoak berak izango lirakeke. Herri honek sortu behar ditu baldintza politikoak gehiago presorik eta errepresorik izan ez da-
din.

Orain torturatzen al da Euskal Herrian?

Azken sarekadan Ertzaintzak atxilotutako 16 lagunetatik guztiek salatu dituzte torturak. Goardia Zibilak atxilotutakoetatik % 83k salatu ditu torturak eta Polizia Nazionalak atxilotutako bietatik, batek.

Ertzaintzak torturatzea sinesgaitza egiten da...

Bai... batipat beren eskuetan erori ez bazara. Euren eskuetatik igarotakoek ematen dituzten testigantzak oso gogorrak izaten dira. Ertzaintzak, tortura psikologikoak egiterakoan beste polizia guztiak ohorezko diplomaz gainditu ditu. Benetako adituak dira galdeketa lanetan, muntaia harrigarriak egiten dituzte, errealitate birtuala dela, eta abar. Ertzaintzak, beste inork ez daukan bezala, ez dauka torturatu gabe informaziorik ateratzeko ahalmenik.

Baina non dira frogak?

Edozein poliziaren eskue-

“Ertzaintzak, tortura psikologikoak egiterakoan beste polizia guztiak gainditu ditu. Adituak dira galdeketa lanetan, muntaia harrigarriak egiten dituzte»

«Presoen sakabanaketa Ajuria Eneko Hitzarmeneko alderdiek hala nahi dutelako mantentzen da»

statik igaro denak emandako testimonioa da hor gakoa. Salaketa horiek, dokumentatuta noski, nazioarteko erakundetan jaso egin dira.

Geroz eta zailagoa da tortura frogatzea. Egun, pertsona bat ukitu gabe apurtu egin dezakete.

Maroñon eta Arantzazun biltzen basi zaretan taldeek, gai hauetan adostasunik lortu al duzue?

Prozesu horretan bilera asko egin dira, eta inork ez du zalantzan jarri torturarena. Guztiek aitortzen zuten konziente zirela torturatu egiten dela. Batzuek planteatzen zuten ETaren biolentzia dagoen bitartean Estatuak ere horren aurka nolabait egin behar duela. Guk proposamena egin genuen Maroñoko lehenengo fasearen azken bileran, tortura babesten duen lege antiterrorista deuseztea alegia. Baina ez zen onartu.

GAL aferatik ezer txukunik aterako den esperantzarik ba al duzu?

Gakoa diru bereizietan dago, eta horiek badiren artean, eta ikertzen ez diren artean, sakonera heltzeko borondaterik ez dago. Anasagasti jeltzalea ere ez ikertzearen alde azaldu da. Diru bereizien arrazoia estatuen ez-legezko ekintzak finantzatzea da. Beraz, hori onartzean, gerra zikina edo estatuen terrorismoa onartzen da.

T A N T O A

Gorostiza Aundiko benjamina

DESTINUAK pintzelaz idatzi dizkio bideak, eta ez lapitza finaz, Gaintzako «Gorostiza Aundi» baserrian 1955eko martxoaren 25ean jaiotako benjaminari.

Juan Mari Olanorekin politikaz hitzegin eta estrategia, ez partidu gizon, hotz, arlo honetan 'gizakeriari' konzesiorik egiten ez diona, aurkituko dugu. Estrategia politiko batek AAB bezalako gizarte erakunde zabal bateko gidari gisa zer egiten duen, hori beste kontu bat da. Azalpena honoko hau izan daiteke: gantzu-kari goxoa, kai ahaltsua bihurtzen zaiola errepresio politikoak preso edota erre-fuxiatuak jotzen dituenean.

Bizitzan intentsitate eta konbikzio osoz eutsi dakiokeen horri lotu behar zaiola soilik, beste ezerekin denborarik galdu gabe, emango dizu aditzera adopzioz zaldi-biartuta dagoen honek.

Biografiak markatu du. Hamalau urterekin etxetik irten zen bizimoduaren bila. Ostalaritzan jardun zuen, anaia Segundoren bidetik. Hogeitaurterekin ETako militante. Polimili ohien komando berezietatik, Eugenio Etxebeste, Santi Arrospeide, Mujika Garmendia eta abarrekin egon ostean, milietara, Argala, Txomin Iturbe, Mamarru, eta besteekin. 1978ko urtarrilaren 11n gartzelara, bost urte

XABIER OLEAGA

KAZETARIA

terdiz. Kaleratzerakoan, On Joxe Miel Barandiaran zena ere beso zabalik zain zuen harrera jendetsu eta beroan, San Juan bezpera batean.

1985etik AABtan liberatu eta geroztik, estrategia, politikatik aparte humanidatez bete, hainbatentzat erreferente nabarmena.

«Herri honek sortu behar ditu baldintza politikoak preso eta errepresio gehiagorik egon ez dadin». (Arg.: Alberto Elozegi).

Hala ere, GAL ez da fenomeno bakana. Gerra zikina iraunkorki erabili dute Euskal Herriaren eskubide demokratikoak ukatzeko. Eta hemen gerra zikina amaitu zenean, horren jarraipena Ajuria Eneko Hitzarmena izan da. Hemengo alderdi eta komunikabide batzuen babesik gabe ezinezkoa izango zen estatu politika bat da.

Negoziaketa bidez konponbidea?

Borrokan ari den herri txiki bat nola egon daiteke askozaz handiagoa den beste bati negoziaketa eskaintzen? Euskal Herriak borroka egin behar du, eta negoziaketa Estatuak eskatu behar du. Helburua ez da negoziaketa, herri honen eskubide demokratikoak nola gauzatu baino.

Euskal Herriak dagozkion eskubide demokratikoen aldeko ekinean biolentzia ere erabiltzen badu, beste biderik uzten ez zaiolako da. Iparretarrak eta ETako kideei errespetu osoa diet. Estatuen brutalitateari erantzuten diote Euskal Herrirako demokraziaren alde.

Enfrentamendu zibilera ere irits gaitezke.

Hemen ez dago enfrentamendu zibilik, hemen Euskal Herriko sektore zabalen aurkako errepresioa bultzatzen duen Ertzaintza dago. Eta gizarteak Ertzaintzaren jokaera errepresibo horri erantzuten dio. Hau aldatzeko, Ertzaintzan agintzen dutenei bideratu behar diegu presio politikoa, Ardanzaren Gobernuari hain zuzen. Baina hemen ez dago enfrentamendu zibilik. Horrek herri honen porrota lekarke, eta Madril eta Parisen irribarrerik zabalena.

**PELLO ZUBIRIA
MIKEL JAUREGI**

H I R U M U N D U

■ OTSOAK MENDIRA JO
BEHARKO DU

IRAGAN astea Grozni jadanik errusiarren esku zegoela entzun genuen behin baino gehiagotan, ondoren albistea ezeztatua izan arte. Grozni erori da jada, eta otsoak orain mendi aldera jo beharko du, bertako basoetan bildu eta artzari aginkadaka eraso egiteko. Boris Ieltsin eta oro har, egungo Errusiako aginte aparatu guztiak bere pareta topatu du Txetxenian. Akaso Dudaiev lehendakaria independentziari uko egitera behartuko dute, beti ere armen indarrez, eta ez borondatez. Tatarstanen indarraren mehatxua nahikoa izan zen. Txetxenian ez eta, honezkero lortuko ere ez, inposaketa basatia nagusitu baita. Iakutia errepublika aberatsean nola egingo dute?

■ ÈSTATUARI EUTSI
BEHARREKO LOKARRIA

BITXIA da ikustea XXI mendeko atee-tan kokatutako Europako Bata- suneko zenbait agintari nola atxikitzen diren estatuaren arrazoi eta batasunari. Duela bi aste, Frantziako zenbait ministrok Eurokartaren sinaketa eza azalzera-koan, «Frantziaren batasuna» utzi zuten mahaiaren gainean. Espainian ere, au-todeterminazio txinparta txikienak Es-painiaren batasun sua pizten du laster asko. Eta, Erresuma Batuan ere, labo-ristek Eskozia eta Galesi autonomia maila bat eskaintzeko agindua plaza-ratu dutenean, John Majorrek, «Erresu-ma Batuaren desintegrazioa»-ren ma-muekin erantzun die. Errusian, zer esa-nik ez, nabarmen ikusi da «Errusiaren desintegrazio» beldur horrek ekarri duena. Parekotasun bitxiak.

■ BESTE URRATS BAT
IPAR IRLANDAN

IRLANDARREK beste urrats txiki bat eman dute bake bidean, oraingoan urrats txiki hori gobernu britainiarraren aldetik etorri da: soldadu britainiarrak ez dira ibiliko egunez Belfastko kaleetan. Ez da gehiegi, gutxi baizik, mugimendu errepublikarrak eman dituen urratsak kontuan hartuta. Sinn Feinek soldaduen berehalako alde egitea eskatzen du eta gobernuak modu nimiño horretan erantzuten dio. Amore ematerakoan azkarregi ez doala erakutsi behar du akaso. Horrela bada ondo, apurka bada ere garrantzitsuena aurrera egitea baita. Baina hurrengo urratsa —eta laster— soldadu guztiak erretiratzea izan behar du. Bertan egotea inoiz zentzurik eduki ez duelako, eta orain gutxiago.

Bere heriotzaren inguruko zurrumurruak gero eta ozenagoak badira ere, kontua azkenengo bizpahiru urteetakoa da. Deng Xiaoping lemazain zaharrak bere funtzioa bete du jada eta 90 urteekin kapitalismorantz murgilarazitako Txina erraldoia lasai utz dezake. Sozialismoaren barneko kapitalismoaren esperientzia bitxiaren ondorioak beren lehenengo fasean ezagutu ditu, eraldakuntzarik handiena ezagutzeke abiatuko da.

BEHIN-BEHINEKO GOBERNUA

LAMBERTO DINI-REN izendapenak, Europako oinak bizi ohi dituen krisi instituzional etengabe horietako bat itxi du. II Errepublikaren aldarrikapenak krisi hauek amaitaraziko zituela pentsatzen bazen ere, oraingoz ia alderantzizkoa izan da, Berlusconiaren gobernuari, hasieratik, zerbait falta izan bazaio, egonkortasuna eta irizpide batasuna izan da eta.

Oscar Luigi Scalfaro lehen-dakariak korapiloa askatzea lortu du oraingoan, baina denbora luzerako ere ez dela izango pentsa liteke. Funtsen, alderdien sistema instituzionala bera, oso orekatuta eta zatikatuta dagoelako, eta Italiak oraindik I Errepublikaren biharamona bizi delako.

Teknikotasuna eta gogortasuna dira FMI eta Erromako diru kabietan hezitutako 63 urteko florentiar honen ezauzgarri bereizgarrienak. Berlusconiaren gobernuan diruaren ministroak negozioaz gogorrak izan zituen sindikatuetik krisian eta, azkenean, berari baino Berlusconi egokitu zitzaion amore ematea. Teknikoen gobernuak da eta horrelakoak bizitza laburrekoak izan ohi dira.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Afrikaren taupadak

E **TORKIZUN** gabeko kontinente honetan, gerra edo botere gatazkan dauden herriak 12 direla dioen prentsa artikulo iheskor baten bidez ari da taupadaka Afrika. Keinu makabro eta amodio adierazpenen artean, gure laguntzaileen bizitza eta afrikar bizilagunen egunerokotasuna igortzen digun gure Modemaren bidez, Medicus Mundin ere, Afrika taupadaka ari da. *Buirmuin aztarnak zapaltzen dituztenean; beren negarraz mintzo zaizkigunean; bala galduei buruz, edo beldurra eta landaretzaren artean kokatutako barrakoi ilunetako gaixo lehorrak.*

Paper artean eta hamabi boliotako lanpara, medikamentuak eta bisatuen arteko eskakizunetan, haxe da inporta ez duten munduko hainbat gunerekin harremanetan mantentzen saiatzen garen egunerokotasuna. Gabon hauean oraindik gutxiago inporta dute, eta guk ingenuitate eta distrakzioz, Iparreko gizonen mantu demokratikoa ebuntzen dugun bariekin egiten dugu topo.

Alabaina, kontraesan, ustelkeria, lagostino eta giza aztarnen gaineko urratsez gain, konexioan jarraitzen dugu. Bada haririk.

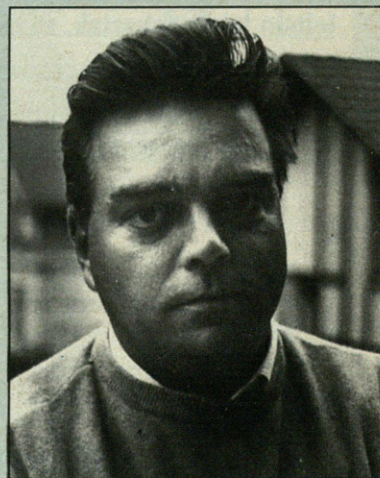
Gero eta gehiago dira konexio horretara hurbiltzen direnak. Herritarrok gero eta kezka handiagoa dugu munduan gertatzen denaz. Gure seme-alabei eta hauen seme-alabei utziko diegun mundu hau.

GOBERNUZ Kanpoko Erakundeak zintzoak izan behar dugu eta konponbidea ez dugula aitortu. Modu zabalean pentsatu eta gune zehatz batean jardun; eta hau ez da irtenbidea globalki ere jardun behar da eta.

Taupada, konexio eta jardura artean ikurrak ageri dira. Aurtengo Giza Garapenaren Urteko Txostenaren (PNUD) azal koloretsu eta hotzak, 1987 eta 1994a artean, mundu gastu militarren jeitsierak ekarritako 'bakearen dirua' dakar. Txostenak dioenez, 900.000 milioi dolarretako aurrezpenak, ez du balio izan giza behar garantzitsueni aurre egiteko. Guk ondo dakigu hori. Ruandako esperientzia zuzenean bizi izan dugu eta baita bere zentzubako genozidioa ere. Zertarako balio izan dute horrenbeste milioiok, 'planeta' honetako kontinente oso batean gosea eta gerrak esistitzen jarraitzen badute?

IKURRAK daudela pentsatzen jarraitu gura dugu. Nazio segurtasunaren kontzeptu zaharraren ordeztu, giza segurtasunaz berba egiten hasten da, bitartean Bosnia eta Txetxeniak behe aldean astintzen gaituzte.

Galdera airean dago, gure bizi eskizofreniaren erdian. Giza kontinenteen taupadak gera ez daitezten, erantzunak, elkartasuna edo amodio nahiko bilatzeko gai izango gara? Zein izango da ordaina? Batzuetan pentsatzen dut, gure laguntzaileak bidaltzarekin jadanik ordaintzen hasi garela.

Juan Carlos Aretxabaleta
Medicus Mundiko kidea

Txetxeniako inbasioak botere borroka piztu du Errusian

Nork agintzen du Kremlanean?

Kremlanean nork duen agindu makila? Ez dirudi erantzugaitza: Boris Ieltsin lehendakariak. Ez ei da horren samurra, ordea. 1992ko abenduko konstituzioak botere ugari eman zizkion Ieltsini, gehiegi gauza onerako. Alabaina, esan zuten konstituzioaren aldekoek, Errusiak une gogorrek bizi ditu eta berau zuzentzeko agindu-makila sendoa behar du.

IELTSINEN politika, ordea, norabiderik gabekoa da. Garai batean bazirudien Errusia eta SESB ohiko gainerako herriak askeago utziko zituela, baina gero

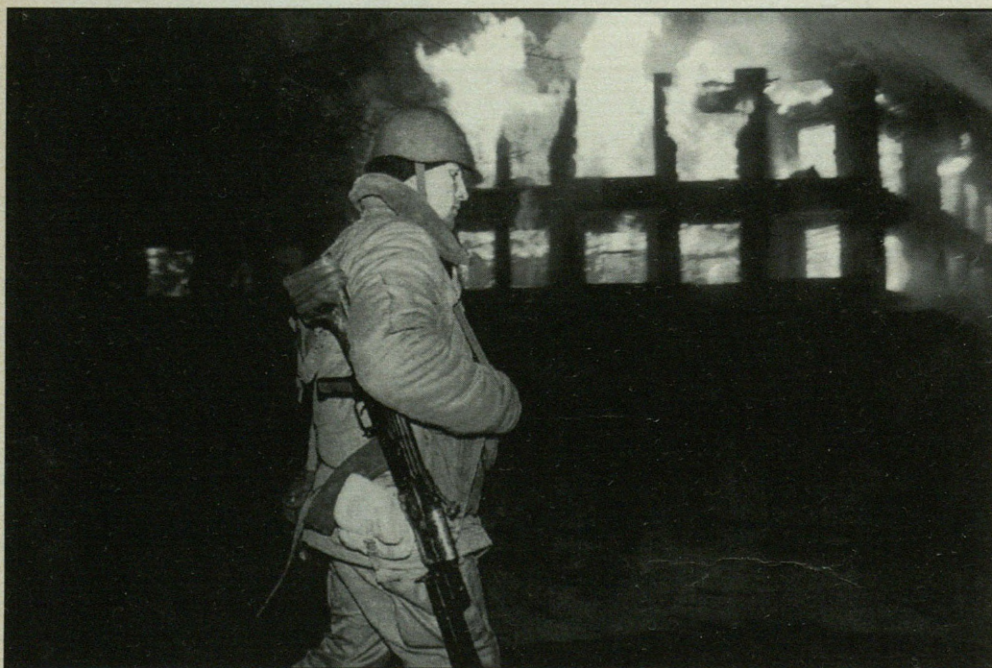
partehartze eta hedapen militarrek agindu edo baimendu ditu SESB ohia zein Errusiako herri desberdinetan. Bestetik, garai batean orain oposizioburua den

Iegor Gaidarren abentura neoliberalen murgildu zen, ondoren Victor Txernomirdin egungo lehen ministroarekin estatuaren esku hartzea areagotzeko berriro.

Halaber, Errusiako komunikabideetatik behin baino gehiagotan jarri izan da zalantzan Ieltsinek Errusia gidatzeko duen gaitasuna, batez ere edatekoari dion zaletasunagatik. Ospetsuak dira, antza, alkoholaren eraginez, bere gaixoaldiak edota bere bidaietan egindakoak: Albert Reynolds Irlandako lehen ministro ohia ahozabalik utzi zuen Dublingo aireportuan, hegazkin barruan «lo geratu eta bere laguntzaileek esnatu ez zutelako» hegazkinetik jaitsi ez zenean. Espainiara egindako bi bidaiak ofiziale-tako batean, hegazkineko istripuetarako atetik atera eta hegazkinaren atzeko aldean pixa egin ei zuen... Ez da makala Ieltsinek egindakoen zerrenda.

Militarren itzala

SESB desagertu zen baina hura mugiarazten zuten hariek oraindik bizirik jarraitzen dute, hots, SBAKeko (Sobiet Batasuneko Alderdi Komunista) adar guztiak edo gehientsuenak Errusiako botere gune gehienetan daude. Estatuako ekonomia aparatu guztia kontrolatzen zutenek eta Armada, egungo

Txetxeniako gatazkak oso egoera larrian jarri ditu Kremlina eta, batez ere, Ieltsin lehendakaria.

Ieltsinek
armada bere
agindupean
jarri du, baina
neurri honek
seguruenik ezer
gutxirako
balioko du
Txetxeniako
gera
zuzentzeko

Errusiaren botere tresna guztien atzean ikus daitezke eta izugarritzko eraginarekin gainera. Adibide gisa, Ieltsinek ateratako dekretu kopuruaren eraginkortasuna ikus liteke: boterera iritsi zenetik 5.000tik gora dekretu sinatu ditu; horietatik % 10 bakarrik atera dira aurrera. Gainerako guztiek sare burokratikoetan galduta jarraitzen dute, eta kome-ni ahala apurka aterako dira, edo ez dute argirik ikusiko.

Militarren itzala, armada boteretsua eta arazoak korapilatzen diren leku gehientsuenetan legez, handia da Kremlinan. Alabaina, adituen esanetan, itzala gutxienez bi zatitan banatu bide da; kontua aspaldidanik dator baina Txetxeniako inbasioak ageriago utzi du. Batetik, Pavel Graxov buruan, Errusiako Armadak barne arazoetan sartzeko behar dituen konpetentziak eskuratzearen aldekoak eta, bestetik, Errusia bere gara-

penean zentratu eta Kaukaso eta Asiako errepublika eta erregioak bere kasa uztearen aldekoak, *«bauek Errusiari oztopo besterik ez baitiote egiten»*.

Militarren artean, akaso ez botere handiena dutenen artean, baina bai eragin garrantzitsua, Alexander I. Lebed jenerala da, gaur egun Moldaviako lurraldean dagoen Dniesterreko Errepublikan kokatutako Errusiako 14. armadako komandante-burua. Kremlinaren agindu barik baina bai onespenaz, 1992an Dniesterreko Errepublika autoizendatutako errusiarren alde atera,

**■ SESB
desagertu zen,
baina hura
mugiarazten zuten
hariek bizirik
jarraitzen dute**

Moldaviako indarrak atzerarazi eta Errusiako heroi berriena bihurtu zen. Harrezkero, politikarako dituen haizeak oihartzuna hartu dute Errusian zehar eta Vladimir Jhirinovski eskuin muturreko politikoaren esparrua bete dezakeela entzun izan da. Esku gogorrekoa baina ez Jhirinovski bezain astoa eta ahoberoa omen. Pinochet miresten du, *«3.000tik gora pertsona bil barik, ekonomia erreku-perarazi zuelako»*.

Baina ageriko pertsona hauetaz guztiez gain, hor daude Kremlean gora eta behera Ieltsin lehendakariaren armada zibil zein militarreko arduradunak, botere zuzenik gabe bada ere, Ieltsinen erabakietan zeresan handia dutenak. Ieltsinen inguruan diharduen administrazioak 40.000 pertsona inguru mugiarazten ditu eta urtero 3.000 milioi bat errubloko aurrekontua du.

Mikhail Barsukov jenerala da Kremlingo buruzagi militarra; Serguei Filatov Lehendakarietzako administrazio buruzagia, baina ez du Ieltsinen konfiantza osoa; Viktor Iliuxinek lehendakariaren denbora banatzen du goizeko lehenengo orduetatik, bere aldamenean dago 1977tik eta bere kolaboratzaile estuenetakoa da. Dena den, pasabide hauen guztien arteko eragin mailari dagokionez, izen bat nabarmentzen da guztien artean: Alexandr Korzhakov jenerala, Ieltsinen babes goardiaren buruzagia, Barsukov bera baino maila beheragoa baina botere handiagoa. Iliuxin berak ere indarra galdu ei du Korzhakovaren aurrean. Kremlingo paretan esanetan, Ieltsinek hutsetik atera, gorenera eraman eta orain Korzhakovek Ieltsin bera menperatzen du.

XABIER LETONA

Hauteskundeak azken txanpan EAEn eta bide erdian Nafarroan

Sindikatu abertzaleak gora

Langileak botoa hauteskontzian uzten ari dira apurka eta beraien lan ordezkariak hautatzen. Hauteskundeak abenduaren 15ean amaituko dira, baina prozesua aurreratuta dago dagoeneko.

HAUTESKUNDE prozesua jadanik aurreratu samar dugu Euskal Autonomi Elkartean —ia % 75 zenbatua dago— eta Nafarroan ere erditik gora egin dago. 1994an hasitako hauteskunde hauek badute desberdintasunik aurrekoekin. Lehen hiruzpalau hilabetetan egin ten baziren, aurrerantzean izaera iraunkorra edukiko dute. Hots, lantegietan hauteskundeak, lau urtean behin noski, etengabe egingo dira, eta emaitzak atera ahala zenbatu eta erregistroan sartuko. Modu berri

Sindikatu guztien esanetan, hauteskundeak iritsita, une zehatz batean egin litekeen propaganda kanpainak baino, pertsonen hautaketa eta egunero egindako lanak balio du.(Arg.: Alberto Elozegi)

honek sindikatuak beste era batera jokatzera behartuko ditu, lehen hiruzpalau hilabetetan egitean sindikatu guztiak buru-belarri murgil-

tzen ziren hauteskundeetan; orain, ordea, hauteskunde-aparatua eduki beharko dute, baina hauteskundee-tan erabat oinarritu barik.

EAEn bederen, oraingo joera mantenduz gero, ELA eta LAB sindikatuak gora egingo dute eta CCOOk eta UG Tk, oster, behera

Oraingo hauteskundeei dagokionez, sindikatu nagusiaren arteko iritzia desberdinak izan arren, jadanik egin liteke emaitzen azterketa, nahiko azalekoa Nafarroan, erdia besterik ez baita egin, baina sakonagoa eta serioagoa EAEn, hauteskunde hiru laurdena egin dago eta.

EAeri dagokionez, oraingo joera mantentzen bada

HAUTESKUNDE PROZESUAREN EMAITZAK HEGO EUSKAL HERRIAN^(*,**)

	ELA	LAB	CCOO	UGT	BESTEAK
ARABA	693 % 33,17	244 % 11,68	304 % 14,55	490 % 23,46	358 % 16,94
BIZKAIA	2.671 % 42,10	835 % 13,16	1.042 % 16,42	1.071 % 16,88	725 % 11,44
GIPUZKOA	2.330 % 47,80	1.112 % 22,81	680 % 13,95	456 % 9,36	296 % 6,7
NAFARROA	460 % 23,61	206 % 10,57	333 % 17,09	704 % 36,4	245 % 12,58
DENETARA	6.154 % 40,34	2.397 % 15,71	2.359 % 15,46	2.721 % 17,84	1.624 % 10,64

* EAEn 1995eko urtarilaren 5era arte zenbatutako datuak, hots, guztiaren % 73,9
 ** Nafarroan 1995eko urtarilaren 5era arte zenbatutako datuak, hots, guztiaren % 53

1990-EKO HAUTESKUNDEAK HEGO EUSKAL HERRIAN

	ELA	LAB	CCOO	UGT	BESTEAK
	798 % 27,28	290 % 9,91	501 % 17,12	660 % 22,56	676 % 23,12
	3.327 % 36,78	943 % 10,42	1.631 % 18,03	2.051 % 22,67	1.092 % 12,05
	2.709 % 44,49	1.143 % 18,77	1.032 % 16,94	819 % 13,45	386 % 6,33
	652 % 15,58	458 % 10,66	850 % 19,79	1.587 % 36,94	748 % 17,41
DENETARA	7.486 % 33,48	2.834 % 12,67	4.014 % 17,95	5.117 % 22,89	2.902 % 12,96

ELA eta LABek igo egingo dira, LABek ELAK baino nabarmenago portzentaiei dagokienez, baina German Kortabarria ELako komunikazio arduradunak dioten moduan, «gero eta gorago igo igotea ere zailagoa da».

CCOO eta UGTk mesfidantza handiarekin begiratzten diete emaitzei, orain arte behintzat espero emaitzak lortu ez dituztelako. Dena den, ikuspuntuaren arabera, honek badu bere azalpena; egia esan, denek

dute èuren azalpena. CCOO eta UGTkoen esanetan, oraindik sektore oso garrantzitsuak falta dira eta batez ere beraiek indar gehiena duten sektoreak.

Txutxi Ariznabarreta, LABeko komunikazio arduradunak dioskunez, «ELA oso goian izan da, % 50eko portzentaian; hasi zen jaisten eta oraindik jaisten jarraituko duelakoan nago. Bestetik, egia da oraindik sektore handiak geratzen direla eta akaso horietan CCOO eta UGTk gehiago ateratzeko joera handiagoa dutela, baina Kutxa moduko sektoreak ere hor daude eta horietan guk emaitza onak lortuko ditugu». German Kortabarria ere, oraingo hauteskundeak behintzat, gehiegi ez luzatzearen alde agertzen da: «Gure ustez hauteskunde hauek abalik eta gebien kontzen-

Ordezkarigutxiago aterako dira aurtan. Enpresa asko itxi egin dira eta enpresa askotako langile kopurua ere gutxitu egin da

*1973tik bideak idekitzen
 Hasi ginenetik helburuak argi
 Lurralde mugak gaindituz
 Hizkuntzaz gogoak elkartuz
 Hego eta iparraldeko lankideez
 Erdizka osaturik lantegia
 Gaurko eta biharko beharrer
 Erantzuna emaitako gertu.*

INDUSTRIA

ELEKTRONIKA

OSAGAI

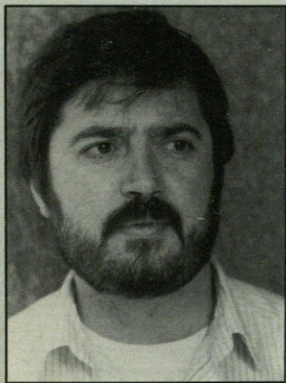
ETA ELEKTRIZITATE

HORNITZAILEAK

ARLOETAN

Tel. 07/33 59 20 03 82 - Fax: 07/33 59 20 46 39
 BEHOIA BIDEA 26 - 64700 HENDAIA

RAFA DIEZ

LABeko idazkari nagusia
«Baskongadetako prozesua dagoeneko nahiko aurreratuta dago eta Nafarroakoa oraindik astiroago doa. Dena den, argi esan liteke LABen zabaltze prozesua finkatzen ari dela. Goranzko emaitza hauek legitimazio handia ematen digute. Azken batean lau urtetan langile munduan egindako lanaren ondorio dira. Oro har, LABek eta ELAk gorako joera ageri dute eta UGTk eta CCOOk porrot egin dute. UGTrena aurrikus zitekeen, CCOOrena ez».

JOSE ANTONIO CESTONA

ELAko idazkari-laguntzailea
«Oso emaitza onak lortu ditugu, lurralde guztietan gora egin dugu. Gaur egun ordezkarien % 43ren inguruan gaude, baina azkenean % 40an edo geratuko garelakoan nago. Hori igoera handia da, kontuan hartu behar baita zenbat eta portzentaia handiagoa igotea ere zailagoa dela. Gertutik egindako sindikalgintzaren fruitua da, hor dago arrakasta. LAB eta ELAren arrakasta ikusten da eta CCOO eta UGTren beherakada joera ere hor dago».

SANTI BENGEOA

EAEko CCOOko idazkari nagusia

«Oraindik ezin da gauza handirik esan, ez baitago bukaerako emaitzarik. Sektore garrantzitsuenak falta zaizkigu, Renfe, Iberia, Telefonica... Dena den, argi dago klase sindikatuen sendotzea dagoela eta aurrerantzean lau sindikatu nagusien arteko sindikalgintza egin beharko dela, hemen zein Nafarroan. Enpresa handiak falta zaizkigunez, igo egingo garela uste dut. Ikusi beharko da LABek % 15a lortzen duen ala ez».

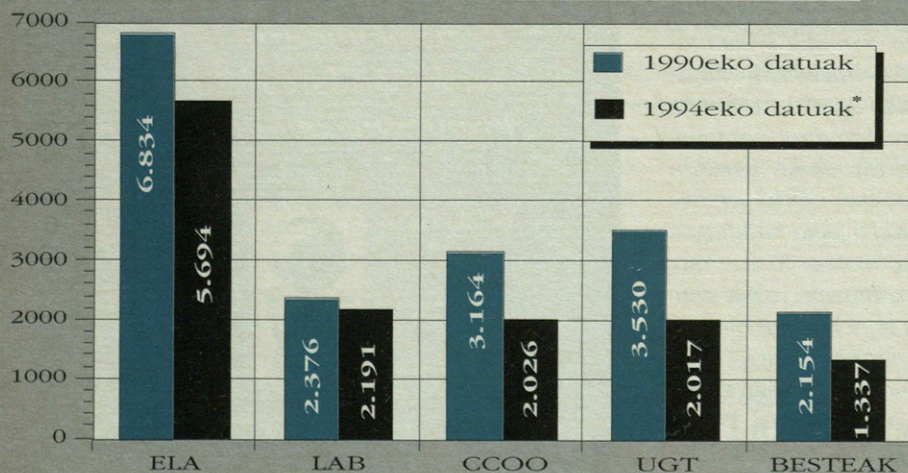

DAMASO CASADO

UGT-Euskadiko antolakuntza idazkaria

«Goiz da emaitzen inguruko azterketarik egiteko baina gure emaitzak ondo doazela azpimarratu gura dugu. Langileen parte hartze handia ere nabarmendu gurako nuke, enpresen erroldetako % 90 ingurukoa baita. Sindikatu nazionalistek, batez ere ELAk, beren prozesuak azkar hasi zituzten, abuztuan. Gu, oster, urrian hasi ginen eta oraindik asko geratzen zaigu. Posizioari eusten ari gatzazkio eta horrela jarraituko dugu».

DELEGATU KOPURUA EAE-N

* 1995-eko urtarailaren 5era arte zenbatutako datuak, hots, guztia % 73,9. Ezin da esan zehatz mehatz hauteskundearen bukaeran zenbat delegatu aterako diren, dena den 1990ean baino gutxiago izango dira

tratu behar ziren, horrela sindikatua beste gauza batzuetara ere jar liteke. Dena den, UGTri akaso luzatzea komeni zaio, nahiko estu dabil eta».

Hauteskunde hauetako beste ezaugarrietako bat ordezkari gutxiago aterako direla. Batetik, enpresa asko itxi egin dira; bestetik, enpresa askotako langile kopurua ere gutxitu egin da, eta behin-behineko lanak ere eragina du hauteskundeetan, egoera honetan dauden langileek gai sindikalei beldurra dietelako.

LAB eta ELAko ordezkariak, euren hitzarmenak

■ Martxorako EAEn guztiz amaitua izango da hauteskunde prosezua, baina sindikatuak harantzago ere begiratzeko ari dira.

abertzaleen gorakadan zeri-kusirik izan duten galde-terakoan, alde biek tinko-tasunez diote ezetz eta an-terako modu eta berbekin gainera: «*Era honetako hauteskundetan garrantzi-suena da aurkezten diren pertsonak eta lau urte hauetan egiten den lana*».

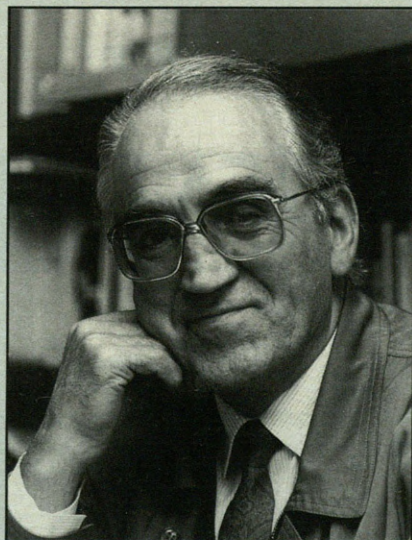
Zentzu honetan, Santi Bengoa EAeko CCOOko idazkari nagusia bat dator emaitzen gakoa, egindako lana eta hautagai egokien hautaketan datzala esatean. Dena den, bere ustez «*ELAk bere sindikalgintza hausnartu behar du, edo Gerni-kako Estatutuaren barruan jokatu nahi duen ala ez*».

Aurrerantzean hauteskunde prozesua geldotu egingo da, baina martxora-ko EAEn guztiz amaitua izango dela pentsa liteke, nahiz eta ofizialki datorren abendu-ko 15era arte iraun-go duten. Nafarroan, esta-tuan legez, badirudi urte osoan iraungo dutela.

Baina jadanik sindikatuek hauteskundeetatik haran-tzago ere begiratzeko ari dira. Kortabarriaren berbetan, «*ELAk biru ardatz izango ditu, aurtengo konbenioa-ren ardatz nagusiak finka-tzea, gure zerbitzuen hobe-tzea eta gobearnu berria-ekin hasi beharreko nego-ziazio zaharrak*». Rafa Die-zek, bere aldetik, «*orain arte bezala, LAB lantegian zein*

DIRUAREN

HOTSA

Erdi-erdian pezeta

ESTATUKO azken aste hauetako krisia dela eta, Ardanzak agindu du ekaitz honetatik gorde eta babestuko duela gobernu hirukoitz berria. Arriskua, politika aldetik bakarrik, etor zekio-keela usteko zuen, agian. Estatu mailan, bati-pat, estuasunetan dabilelarik bere gobernu-ki-de den PSOE alderdia, honen eroriak Gasteiz-ko gobernu berria ez ote lukeen jauskor eta koloka bihurtuko beldur da. Zeresanik ez, Maiatzeko hauteskundearen emaitzak iragarpe-nek aldarrikatzen dituzten erakoak baldin ba-dira.

Ikusteko dago, PSOEren eroriak hemengo erakunde politikoetan izan lezakeen eragina. Ageri-agerian dagoena, alabaina, zera da, es-tatuko krisi politikoak ekonomiarentzat daka-rren ondorio kaltegarria.

Urte berria itxaropentsu abiatu da. Produk-zioa bizkortzen, anitz enpresa lan askorekin, irabaziak gizentzen, lanpostu galera gelditzen,

langabeziaren leizea ez areagotzen. Edonork badaki, hobearo hau etorri dela, nagusiki, exportazioak handitu direlako, alde batetik pezeta desbaliotzearen eraginez, beste aldetik, orobat, munduko ekonomiaren salerosketak gorantz doazelako.

Itxaropena zertan dago jarria? Bi gauzetan. Bat, exportazioak eta kanpoko eskariak bere egitekoa betetzen dutenean, ondoren, bane eskaria, hots, kontsumoa eta inbertsioa biztu eta indartu litezkeela, eta baren bultzada horri esker, hazkundea ere sendoagotu eta azkartu litekeela, alegia.

Bigarren esperantza, lehenari lotua, hontan datza. Hazkunde tasa bizkorragoak, azken ba-tean, lanpostuen sorrera ekar lezakeela eta langabeziari aurre eman eta zertxobait bederen kentzen hasiko garela. Itxaropen horiek, or-dea, zapuz ditzake politika egoera honek, ho-beki esan, desegokiera honek. Nondik? Peze-taren gorabeheraren aldetik. Pezeta sendo eduki nahi da, inflazioaren aurkako borrokari lehentasuna emanez. Pezetari zutik eutsi nahi zaio beste moneten aurrean (markoa, dolarra), ganbio-balorea sostengatuz.

Baina monetaren muina, hontan dago, zaion konfidantzan. Baina mundu zabaleko merka-tarientzat aski galdu du konfidantza estatuko pezetak. Eta, gauzak horrela, nola ez dute, ba-da, muina murriztu zaion, pezeta merkeago erori nahiko? Atzeritarrek, hainbeste bilioi bo-no publikoetan sarturik dauzkatenek, nola ez dituzte, bada, pezetak saldu eta markoak ero-siko? Pezetak egun hauetan nabarmendu duen ahulezia, estatuko desegokiera larriak daka-rren gaitza besterik ez da.

Beraz, guk, hemen agian, erakundearen eta alderdien arteko konponketak egin ahal izan-go ditugu, baina politika sisteman funtsean eta sakonean dabilen krisisa, sartu da edo sartuko zaigu etxe eta lantegiagaraino, ekonomiaren, barkatzen ez duten, bide ankerretatik.

Nola babes eta begira dezakegu gure euskal ekonomia asaldura eta nahasmen hauetatik? Galdera Ajuria-eneara zuzentzea, bidezkoa da.

Gurutz Ansola

Deustuko ekonomia irakaslea

gizarteko arazoetan mur-gilduko da, hauteskunder-tako indarra eta sindika-tuaren benetako indarra gizarteko egunerokotasu-nean frogatu behar delako». Azkenik, Santi Bengoak

iragartzen duenez, «*gure sindikatuak bere indarrak langabeziaren aurka eta batasun sindikalaren alde emango ditu*».

Lan mundua asko alda-

tzen ari da eta sindikatuek, euren esanetan, badute egokitu beharrik. Ez dute lan makala.

XABIER LETONA

Sagardotegietako upelak zabaldu dira apirila bitartean

NORTASUNAREN BILA

O fizialki hasia da sagardotegien denboraldia. Azken bost urteotako sagardorik onena bildu ei dute aurtengo 6,5 milioi litroek. Sagardotegietako bideak betetzeko aitzakia paregabea.

EUSKAL Herriko sagardotegiek urtearen hasiera sagar kolorez tindatu dute betiko legez. Sagardotegiek beren ateak zabaldu dituzte apirila aldera arte. Txotx garaia da.

Sagardoak upelak ematen dion zapore berezia jaso ondoren, prest dago guztia sagardotegietako argiak piztu, mahaiak prestatu eta sagardo egarriz direnen go-goak asetzeko.

Joan zen astean eman zitzaion hasiera ofiziala Gipuzkoan aurtengo sagardo denboraldiari. Astigarraga-

Astigarragako Petritegi Sagardotegiko hogeita bigarren upelari ziria kendu zitzaionetik, sagardoaren gatibu bilakatu gara. Horren lekuko, sagardotegietara hurbildutako jendea.

ko Petritegi sagardotegiko hogeita bigarren upelari ziria kendu zitzaionetik, sagarraren mama goxoa edatekotan gara guztiak. Horren

froga, pasa berri den asteburuan sagardotegietara hurbildutako jende kopurua.

Zorteak ukituta dago sagardoalea denboraldi ho-

netan. Edari ona lortzeko sagarraren kalitatea ezinbesteko izanik, aurtengo sagarrondoek fruitu ezin hobe eskaini die sagardoegileei. «Oso uza ona izan dugu, eta sagarra gozoa eta ondo beldutakoa gertatu da», adierazi digu Jose Migel Bereziartua, Gipuzkoako Elkarteko burua. Ondorioz, azken bost

Oso uza ona izan da aurtengoa, sagarra gozua eta heldutakoa suertatuz; azken bost urteetako sagardorik onena dastatu ahal izango du, ondorioz, jendeak.

■ Sagardoaren nortasuna lortzea erronka garrantzitsuena da etorkizunerako, horrela finkatuko baita edariaren zabalkundea.

urteetan egin den sagardorik onena dastatu ahal izango du kontsumitzaileak.

Prosezua beste urteetan baino lehenago bukatu da aurten. Udan izandako bero eta lehortek, euri goiztiarrek eta udazken beroak sagardoaren elaborazioa azkartu dute, eta azaroaren hasierarako egina zegoen sagardoa.

«Egun dastatzen diren sagardoek antzerako zaporea badute ere, sagardogileok ukitu berezia ematen diogu bakoitzarenari», dio Bereziartuak. Upelak badu zerikusia sagardoaren azken zaporean: garratzagoa, gozoagoa, alkohol gehiagorekin... bestek beste.

Etxeko kutsua

HEMENDIK aurrerako erronka garbi dago euskal sagardogileen artean. Edariaren nortasuna lortzeko labela edo sormarka bezalako kalitate ezaugarriaren atzetik dabilta, *«merkatuan produktu konpetitiboan bilaka dadin hori baita bidea»*, Eusko Jaurlaritzako Merkataritza eta Kontsumo saileko German Murumendiaren ustez. Dena den, urrian dago oraindik gertaera hau jakoko den eguna, horretarako sagarren % 50 gipuzkoarra izan beharraz gain -urtero Gipuzkoako Foru Aldundiaren landaketa sistema intentsiboaz, bede-

Egun dastatzen diren sagardoek antzerako zaporea badute ere, sagardogileek ukitu berezia ematen diote bakoitzarenari.

ratzi urte barru beharrezkoa den sagar kopurua ekoiztu-ko da-, kalitatea ere beharrezkoa baita, eta hau oraindik ez dago guztiz neurtzerik. Hortik datoz sagardoaren koipetze eta garratzekasuak. *«Arazook behar bezala konpondu ezean, ez da komeni labelaren atzetik abiatzea»*, dio Bereziartuak.

Beste herrialdeetan egin dako sagardo kopurua oso

murrizta da Gipuzkoakoarekin konparatuz gero, baina ekoizpena gorantza doa.

Bizkaian, esaterako, urte-rik urtera sagardo litro gehiago egiten da Bizkaiko Sagardoa-ko bederatzi kideen artean, eta herrialde honetako sagardotegi urriak hornitzea dute helburu. Aurten 50-70 mila litro egin dira, eta sagarrondoak ere landatu dituzte. Iparraldean eta Na-

farroan ere berdintsu gertatzen da. Orainarte ez da usadio handiegirik izan, baina produkzio txikia izanagatik ere, gorantz doa denboraren poderioz.

Sagardoaren kultura oso sustraitua dugu, beraz, euskaldunok. Nortasunaren beharrean dagoen kultura.

**AINHARA ZUAZABEITIA
ARANTXA ERASUN**

2003. urtean amaituko den Plan Orokorrak Donostia eraberrituko du maila anitzetan

MENDEAREKIN BATERA ZAHARBERRITUZ

Bere eguna ospatuko du asteon Gipuzkoako hiriburuak. Aurten, bestalde, mende aldaketari ongi etorria emateko erabiliko duen aurpegi berrirako azken pausoa emana dago.

XXI. mendeak aurpegi berriz topatuko du Gipuzkoako hiriburua. Izan ere, 2003 urterako Donostiako Plan Orokorra deritzona amaituta izango da, programatu gabeko gauza batzuk izan ezik. Abenduaren 28ko Udaleko Bilkuran erabaki zutenaren arabera, orain publikora zabaldu dituzten bost aldaketez at, plana behin-betikoa da. Hemendik hilabete barru bost aldaketa

Grosetako hondartzaren eraldaketa martxan da jada; Rafael Moneo arkitektoak diseinatutako Kursaleko eraikinek, bi kuboek, lagunduko diote zortzi urte barru. (Argazkia: Alberto Elozegi)

hauek berriz ere bilkurara eramán eta egitasmoa prest izango da Foru Aldundian onartua izan dadin. Prozesua, beraz, amaitzeaz dago. Eta aurrekontuaren 440.000 milioi pezeta inguru (18.000 milioi libera), horren zain. Belartzan desjabetze sistema

ezartzea, Tolaren 24 etxebizitza gehiago egitea, Muitegiko desjabetzapena bertan behera uztea, Igeldón etxebizitza gutxiago egitea eta Antondegin «lurzoruaren ondare erreserba zona» ezartzea dira erabaki beharreko azkenengoak. Beste

guztia, onartua da jada.

Plan Orokor honen has-tapenak, ordea, aspaldikoak ditugu. Xabier Albisturren alkatezaldian, 1988an, 62ko Plana berriztatu behar zela eta, Plan Orokorren Bu-legoa sortu zuen Udalak Pátxo de Leon urbanista honen

Oinezkoentzat hainbat bide jarri dituzte hirigunean. Bulebarretik Bilbo plazara doana amaitzeaz da. (Argazkia: Alberto Elozegi)

buru jarritz. Orain, sei urteren buruan, planak gordetzen dituen hainbat egitasmo abian dira eta besteak

abiatzeko prest. Helmuga, 2002. urtea. Aurrekontua, berriaz, Donostiako Udalak, Gipuzkoako Aldundiak,

Eusko Jaurlaritzak eta Administrazio Zentralak osatuko dute.

Xanti Peñalva Plan Oro-

korren arkitektoaren ustez, *«planteamendua ona izan da biria martxan jarri delako»* eta, bestalde, orain

PLANGINTZA HAU ARBUIATZEKO ARRAZOIAK

1.994ko abenduaren 28an, Donostiako udalak Hiri Antolakuntzarako Plan Orokorrari behin-behineko onespena eman zion, Herri Batasunaren aurkako botuarekin. Zergatik?

Etxebizitzari dagokionez, Plangintza honek 14.000 etxebizitza berri aurrikusten ditu datozen zortzi urtetarako. Horietatik 4.500 izango dira babes ofizialdunak, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailak finkaturiko portzentaia urratuz (zoru urbanizagarrian, etxebizitzaren %65a babes ofizialekoa behar du izan). Gainera, aurrikusten diren "babes ofizialeko" etxebizitzaren prezio minimoa 1'4ko modulokoa izango da (orain 123.000 ppta/metro karratukoa, urtero igotzen dena). Etxebizitza merkeenak, hots, 14 milioi inguruan kostatuko ditu egungo prezioaren arabera. Ez da neuririk aurrikusten akuran emateko etxebizitza sozialen erai-

kuntza sustatzeko, edo hutsik dauden 13.000 etxebizitzaren aurrean. Plangintza honek uko egiten dio etxebizitzaren prezioaren igoeraren aurrean hartu beharreko neuriei. Ekimen garraztsuena espekulazio pribatuaren eskuetan utzi nahi da eta Plangintza da honenadierazpen garbiena da. Agintariak ez dute lekuri egin nahi Donostian sektore herritarra bizi daiten, eta horretarako ez diete aukerarik ematen etxebizitza bat edukitzeko.

Ekipamendu eta gune libreei dagokionez, ekipamendu handi eta garestien aldeko apustua egin da, oinarritzko ekipamenduak bermatu gabe: Kurtsaleko orubean kokatu nahi den Entzutegi eta Kongresu Jauregiko Proiektuak 10.000 milioi baino gehiago kostatuko da, eta honi ematen zaio lehentasuna. Auzoetako ekipamenduetako aurrikuspenak, aldi berean (kul-

turu etxeak, kirol eta gizarte zerbitzuetarako instalakuntzak, auzoko entitate eta erakundetarako lokalak,...) murriztu egiten dira, eta 1.999.eraingo etxoin behar dute gauzatzeko.

Industri eta Merkatal ihardueretan ere eraikitzaile eta inbentarioen interesak nagusitu dira: hondamenean dauden industri gune asko deskalkifikatzen dira bestelako erabilpenak ezartzeko, eta industri gune berriak sortzen dira, lurzoru berria okupatuz inolako justifikaziorik gabe (Miramongoa kasu). Merkatal iharduerari buruz ere erabaki gogorak hartzen ditu Udalak: Eroskik 47.250 m. karratuko merkatal zentru bat garatuko du Garberako gunean. Bretxako Azoka merkatal zentru handi batean bihurtuko da, oraingo postu gehienak eta baserriar guztiak baztertu ondoren...

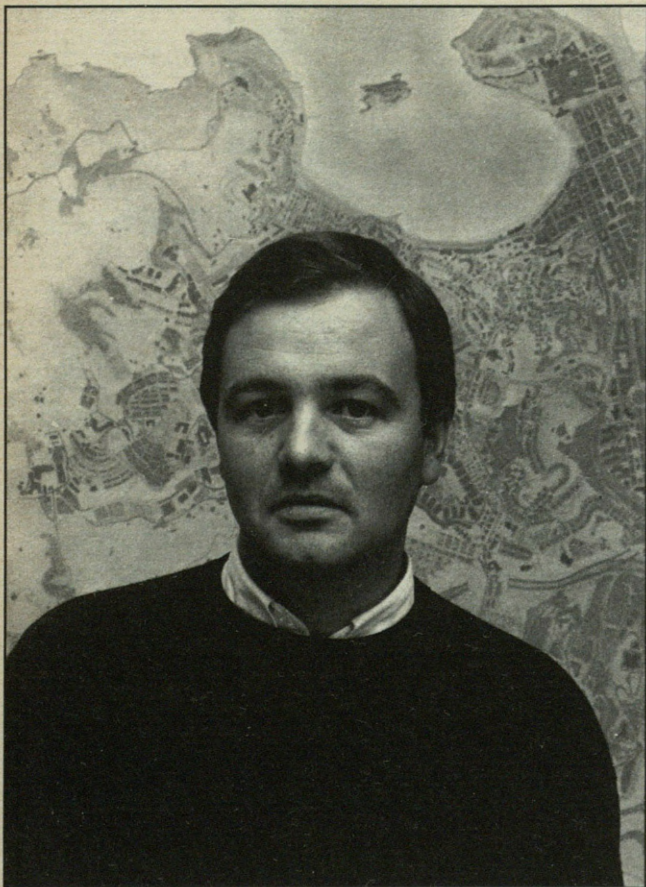
Aurreneko sektorea ez da esis-

titzen plangintza honetan: nekazal ekoizpena sustatu eta babesteko neurriak, zoru ez urbanizagarrian nekazal ihardueren lehentasuna bermatzen dituzten araudiak,... ez dira onartu dukumentu honetan.

Egoera honen aurrean, HBko zinegotziok proposamen ugari aurkeztu genuen (180 inguru), baina elitezko Donostiako sustatzaileek bere ezetza nagusitu zuten ekimen gehienetan.

**BEGOÑA GARMENDIA
DONOSTIAKO HB-KO
ZINEGOTZIA**

Xanti Peñalva Donostiako Plan Orokorren arkitektoaren ustez, jendeak planean «sinetsi egiten du». (Alberto Elosemi)

plana aterako denerako gauza asko abian direlako. Horrela, «jendeak sinesten du plana». Dena den, Udaleko alderdi gehienek onartu badute ere, Herri Batasunak «elitista eta gutxi batzuen onurari zuzendutakotzat» du plana.

Osagai berriak

Kursaal deritzon eraikina, auditorioa eta Kongresuen Jauregia bilduko dituen da Planaren osagai nagusietako bat, alboan duen Groseko hondartzaren berregituraketarekin batera. Kultur aldeko azpiegitura, bestalde, San Telmo museo berri eta zabalduak osatzen du. Auzune ezberdinetan polikiroldegia jartzea ere oinarri inportantetzat du planak, Anoetakoaren eskaintza aberasteko. Berdeguneei dagokienez, orain daudenak mantentzeaz gain, hirigune barnean berriak egingo dituzte. Gunetik kanpo Lau Haizetako parke natu-

«Donostiari bultzada handia emango diote datozen hamar urteotan izango diren aldaketa handiek»
XANTI PEÑALVA

rala izango da handiena, berdeguneetan 650 hektareako izar berria.

Garraiobideei dagokienez, hiriaren egitura berregitea jasotzen du planak. Ekialde hegoalde ardatza sendotzeko Ibaeta eta Amara arteko loturarako lanak martxan dira, Ospitale-tik Intxaurrendora ere beste bidea egingo dute. Urumea ibaiaren paretik, aldiz, autobidea sartuko da, sarbide garrantzitsu bihurtuz. Berurbanizazio lanak hainbat auzategitan hasita dira eta Xanti Peñalvaren arabera, «belburua ez da autoak ken-

Enrike Arana, Donostiako EAko zinegotzia:

«Gu izan ginen ekimen honen sortzaile»

Nondik dator plan orokorraren ekimena?

Duela sei urte hasi ginen. Bulego bat jarri genuen martxan Patxo de Leonen zuzendaritzapean, eta hiri-rako eredu berria sortu zen.

Zein zen plan orokor baren helburu zehatza?

Datozen hamabost urteetarako lanpostuak, etxebizitzak eta ekipamendu guztiak kontenplatzea. Horretarako 500.000 milioi pezetako inbertsioa egin da, eta Donostiako udalerriko lurzoru libre guztiak

erabiliko dira etxebizitzak egiteko.

Etxebizitza hauetatik zenbat izango dira babes ofizialekoak?

Egitarr dauden 16-17.000 etxebizitzetatik erdiak izango dira babestuak.

Aurrerapena 1991. urtean onartu bazen ere, oraindik ez da azken baietza eman

Ez. 1991. urtetik arazo asko izan dira, zoritxarrez, alkatetzan dauden alderdietan. PP eta PSOEk iskanbila anitz izan dituzte, eta azkenean 1994.eko mar-

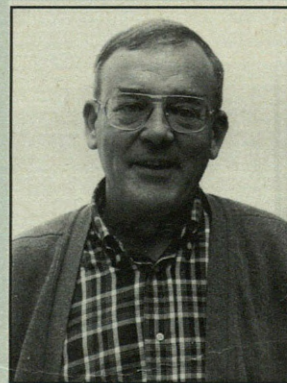
txora arte ez genuen lortu plana aurrera eramateko estreinako baiezkua.

Bebin-betiko baiezkorik gabe ere, Donostia aldatuz joan da azken urteotan.

Horrela da. Izan ere, plan orokorrari paralelo, plan partzialak ere martxan jarri ziren. Ondarretako poligonoa, Beriyo, Amarako Osinaga... egin dira tarte honetan.

Ekimen honen alde azaldu da EA basieratik.

Gu izan ginen, EErekin ba-

tera, ekimen honen sortzaile aurreko legegandian, eta orain ere gure baiezkua beharrezkoa zen, planak aurrera egingo bazuen.

Gainera, guk egindako zuzenketa guztiak onartu dira gehiengoz, eta balorazioa positiboa da.

tzea, hierarkia bat egitea baizik».

Eraikitzen eta eraikitzearen diren 17.000 etxebizitzek, duela sei urte planaren prozesua hasi zenetik, planaren helburu nagusienetako bat osatzen dute, ekimen publikoa hauetatik % 42k izango dutela. Planaren arduradunen arabera, etxebizitzaren eskaria urteko 900 baimen ingurukoa izango da aurreantzean, 88a baino lehenago 300 soilik ematen zirela kontutan izanik.

Teknologiaren harian

MIRAMON eta Zuatsu parke teknologikoak aurrikosten ditu planak goi teknologiko enpresen garapen oinarritzat. Lehena, Kutxaren eskutik, bigarrena, berriz, EAEko instituzioen burutzarekin. Ur zikinen araztegia, era berean, hirirako egitasmo oinarritzaketakoa da. Horretarako, teknologia aurreratua aukeratu ei dute. Atotxa eta Morlanseko hiriko gune berrie-kin batera, honek datorren

mendeko Donostia jantziko du.

Azpiegitura sozial, kultur arloko eta kirolezkoetan, ordea, «hutsune ugari uzten ditu» planak HBko Joseba Permach zinegotziaren ara-

bera, «zilborrari begira egi-na baitago, eskualdearekin inongo erlaziorik gabe». Ekonomikoki eskuragarriago diren etxebizitzak, auzuneetarako kultur ekipamenduak Kursaal egin baino lehen, gizarte planifikazioa eta araztegien bigarren mailako tratamendua dira HBren alternatiba.

Plan Orokorren arkitekto den Peñalvaren ustez, aldez, «hiriari bultzada handia

emango diote aldaketek». Izan ere, honen historian beti izan omen dira bat-bateko hazialdiak eta geldiu-neak. Mende hasieran izan zuen kontrolgabeko hazialdia eta 75etik hiri moduan oso geldituta egon ondoren, «bamar urtetan egingo du aldaketa handia».

ARANTXA ERASUN
AINHARA ZUAZABEITIA

«Planak hutsune ugari ditu azpiegitura sozial, kultur arloko eta kirolezkoetan, zilborrari begira egi-na baitago»
JOSEBA PERMACH

LAGUNA
S T U D I O S

- GRABAZIORAKO ESTUDIOA
- MUSIKA PRODUKZIOAK
- BIDEO KREAZIOAK
- ERAKUSKETEN ANTOLATZEA

HARREMANAK / XABI PERY / MIXEL DUCAU
CASINO BELLEVUE / 64200 MIARRITZE / BIARRITZ / TEL. 59 43 70 06 / FAX 59 43 70 07

Auzoan sustraitutako gazteak ziren sei mendizaleak

ELURRAK ITZALIKO EZ DUEN SUGARRA

Santutxu auzoak prestatutako omenalditik astebetera, oraindik ere nabariak dira, bai kale giroan bai senitarteko eta lagunen aurpegietan, samintasun arrastoak. Izan ere, Ezker, Ikerne, Mikel, Arrizen, Ibai eta Asierren izaerek ederki asko laburbiltzen baitzuten auzoko giro euskaldun eta mendizalea. Baina astindu honen gainetik aurrera egiteko konpromezua ageri da auzunean: horixe baitute santutuxuar gazteek omenaldirik beroen.

Santutxuko gazteen omenerako, auzoen adierazpenen artean, oroigarri bat prestatu dute, elurrak itzaliko ez duen sugarraren adierazgarri izango dena.

ORAINDIK ere sinestezina dirudi, artikulu hau idazteko orduan euren aurpegi irribarretsuak dantzan baitabil-tza askoren buru eta biho-tzetan. Gogoratzen dut, adar-joka Marisari, Ezker Aldairen amari, etxean ba-karrik utzi behar zuela se-mea, eta guk sekulako gua-teke eta bakanalak monta-tuko genituela esaten ge-nionean, erdi irribarretsu er-di kezkatu-rik uzten genuen ama. Edota aita Kaskagorri txosnan agertu zitzaionean goizeko zortzietan etxeko giltzak emateko, gu barrez lehertzen eta Ezker, nola ez, zer aurpegi jarri asmatu ezi-nik. Argi dago adinak ez duela esperientzarik ematen baizik eta ibiltzeak, eta Ez-ker, 17 urtekoa, mendian ibiltzen, eskiatzen eta men-diko bizikletarekin ezagutu dugu, jo ta kean, gorputza polito zainduz.

Eta nola ahaztu, dagoe-neko Santutxun ohitura bi-hurtu den Gabon eguneko koadrilen arteko futbol par-tidoa. Han agertu zitzagun Asier Gorrotxa, bere SOR

DEIAKEn kamisetarekin, eta Non dago Wally? ematen zuen mendiko txano zuri-gorriarekin; gainera irabazi, eta zahartuta gaudela-eta adar jotzea jaso behar, txikitandik bere koartel jenerala zen Kaikun. Ibai Garaik, berriz, itxura ederki asko egiten zuen, zeren eta ondo asko baitzekien zuen santu aurpegiaren babesaz harpa jotzen. Han abiatzen ziren gaztetandik bera eta Ocerin kortejatze lanean, nola egiten zen ere oso ondo jakin gabe.

Bere senitartekoak eta neska-laguna izan ezik, ez dakit gainontzeko auzokideok noizbait haserre ikusi dugun. Arrizen Gonzalez *todoterreno*-a genuen. Barregarria zen gauez parrandan ikustea, edota aitaren auto-tailerrean, atzera eta aurrera ezer egin gabe urduri jartzzen zenean.

Mikel Epelde guztietarik serioena zen seguraski. Beno, serioa eitez, batez ere Eguzkiren ordezkari gisa zihorean auzoko edozein batzarrerara. Errege egunean, hain zuzen, txanda egiteko konpromezua hartua zuen Santutxu Auzoko Neguko jaietan, baina tira... Mikeli ere, oso gustatzen zitzaion ostiral-larunbatean Rosliren bat erretzea, piura eleganteaz gainera, basozain batek egin behar duen bezalaxe.

Ikerne Martitegi ere, bat-batean ikusiz gero, neskatzor horrek bere bizitza osoan platerik ez zuela hautsi baieztatuko luke edonork. Gogoratzekoa da, presoeki-

Benetan maisu genituen, bizitzen maisuak. Urte gutxi eman dute gure artean, baina gurekin betirako izateko nahikoa.

Txoriak maite ditugu

Gauaren ilunean argitasunaren zain geunden. Hamar t'erdietatik aurrera bide er-tzean itzelezko eurijasa jasaten ari ginen arren, han inork ez zuen etxeratzeko keinurik egin. Ordubete pasa ondoren, gure bihotzak saltoka hasi ziren, urduri. Iritsiak ziren!

Ikastolako, institutoko eta auzoko adiskideek jasotako ikurrin blaituek utzitako bide estutik, milaka lagunuen eldertasuna-

ren erdian, astiro, inguruko engarren artean, auzoan sartu zituzten, azken gaueko estatutzat hartuko zuten hil-kaperarantz. Euririk zenik ere ez ginen kon-turatu, etengabeko txalo-zaparradaren eraginez.

Autoetatik zerraldoak jaistean, areagotu egin zen txaloen ozentasuna. Eta gero, isiltasuna, negarrari eustean sortzen den isiltasun tentsoa. Bat-batean, inork ez daki nola, kantuz hasi zen norbait: «Hegoak ebaki banizkion...». Polikiro, goxoki, koro leuna osatu genuen guztiok. Kantuarekin batera, «nirea izango zen» pentsatu genuen, eta «ez zuen aldegingo», han nahi baikenituen, gurekin kantari. Geroko «baina horrela ez zen txoria izango» hark, ordea, argitasuna ekarri zigun, zeren «nik txoria nuen maite». Hotzikara batek zeharkatu zituen gure gorputzak, goitik behera. Eta pozez bete. Txorien aurrean baikeunden.

Bai. Han geunden guztiok, txoriak maite genituen, maite ditugu. Hego eta guzti, aske izan daitezen. Eta gure adiskideek sorturiko eta gure kumeen artean hazitako txori haiek, 'geureak' ere ba ziren. Eta guk txoriak maite ditugu.

Gauerdiko hamabiak ziren. Lagunak, taldeka bildurik, geure habietarantz joan ginen, lotara. Txori-ametsak izan ditut bart.

J.R. ETXEBARRIA

ko elkartasunean egindako azken gose greban. Zorabiatu egin zitzaigun, edo zorabiatu egin genuen, aste osoa eman baikenuen janari-az mintzatzen. Baina han genuen gure Ikerne, edo-zertarako prest, atzera egin gabe. Edota Gabon Zaharreko manifestaldian, ibilaldi osoa eman baitzuen koa-drilako bati Balaitusera

egingo zuen bidaia kontatzen. Hauek ziren, dira eta izango dira betirako Ezker, Asier, Ibai, Arrizen, Mikel eta Ikerne, gure auzokide paregabeak.

Mendiaren maitaleak

AIPAGARRIA da Arrizenek Balaitusekin zeukana. Birritan joan zen eta bata dela edo bestea gailurrera ezin iritsi. Hirugarrenez joateko gogo bizian zegoen. Eta lortu zuen, nahiz eta ordaina merkea ez izan. Ikusgarriak ziren, halaber, euren aurpegiak Mont Blanc eta Mon-

te Rosso (biak alpeetan) egitea lortu zutenean.

Dena den, ezinezkoa da mendia ezagutzen ez duen bati, mendi gailur batean zer sentitzen den azaltzea, askatasuna, norbera izatea naturaren muga gabetasunean, adreiluz josiriko hiritik ihesi, naturan murgiltzea eta naturaren partaide sentitzea... nahiz eta bertan geratu betirako. Benetan maisu genituen, bizitzen maisuak. Urte gutxi eman dituzte gure artean, baina gurekin betirako izateko nahikoa.

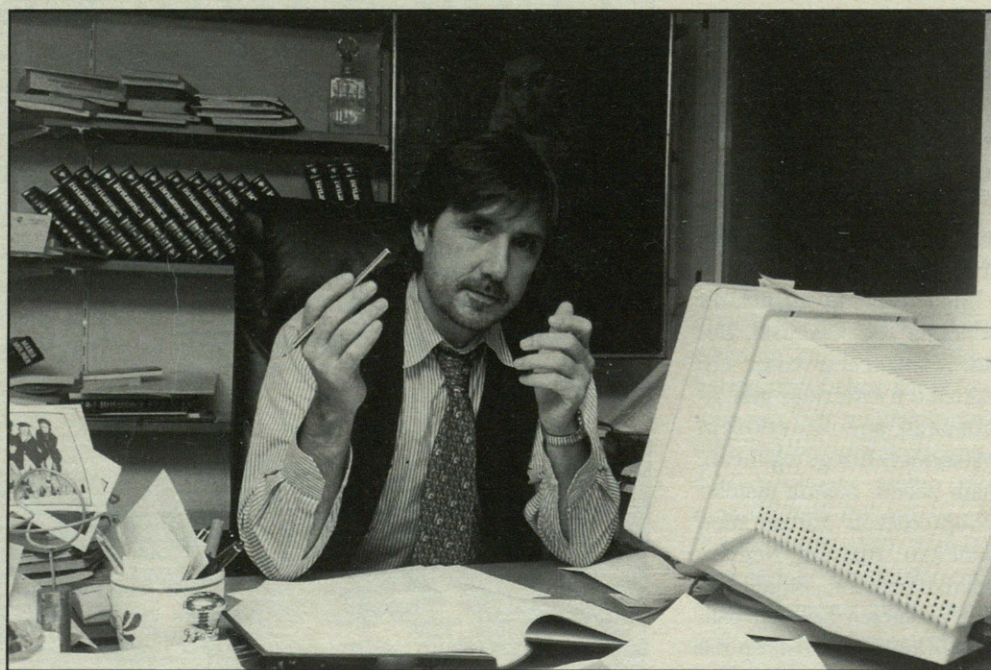
JOSU TELLERIA

«'Hamaika pausoren historia' eleberri intimista eta abentura literarioa da»

Urte askotan bere berri izan ez badugu ere, isilean bukatu du Ramon Saizarbitoriak azken literatura-lana. Duela sei urte amaitu-tako eleberriarekin dator orain. «Hamaika pausoren historia» liburuarekin euskal literaturak idazle garrantzitsua berreskuratu du.

Liburu berria dakarzu eskuartean. Duela sei urte erakutsitako eleberria al da?

Joxerra Gartziairen programa batean azaldutako bera da. Urteotan aldaketa asko izan ditu. Duela sei urte bukatua nuen, eta gero berri-

«Beti interesatu izan zait literatura irakurle bezala. Abenturak ez zaizkit interesatzen, eta bai kreazioaren prozesuaz hitz egiten duen literatura». (Argazkia: Alberto Elozegi)

datzi egin dut. Izena ez zait asko gustatzen, baina horrela geratuko da: «Hamaika pausoren historia».

Angel Otaegi aipatzen duzu liburuan.

Beti interesatu izan zait literatura irakurle bezala. Abenturak ez zaizkit interesatzen, eta bai kreazioaren prozesuaz hitz egiten duen literatura. Uste dut ideia be-

zala ondo dagoela hori nire helburua betetzeko. Historiak kontatzea gustatzen ez zaidanez, irakurleak ezagutzen duen historia kontatzen dut, eta horrela biok rekreatu egiten gara, irakurleak konplize bihurtuz.

Francok fusilarazi zuen Angel Otaegiz ezagutzen ez ditugunak azalduko dituzu agian.

Ez, Angel Otaegirena anekdotikoa da, sinbolo gisa erabiltzen dut. Ez dut uste, gainera, ondo egin dudarik bere izena aipatzearekin. Nik ez dut bere memoriarik egin nahi. Errespeto handia diot, eta ez nuke txarrik esan nahi. Neuk ez nuen ezagutu, baina asko dokumentatu naiz.

Otaegiren bizitzan ez

bada, bere heriotzan zentratuko zara.

Horrela da, baina detaile honek ez du inportantziarik. Liburuan ez dago ezagutzen ez duzunik. Bera ezagutu zuten jende askorekin hitz egin dut, baina kuriositate bezala. Ez da urrundik ere lan periodistikoa, ezta historialari lana ere.

Heriotza absurdo hark, pertsona arrunt batena, hilabete batzuk beranduago gertatuko ez zena, sinbolikoki esanahi asko ditu erabilgarriak direnak. Nik kontserbatzen ditut gure kintakoen memoria intimoa eta historikoa, eta hor bere heriotza dago. Berea beste batzuen baina anti-heroikoagoa iruditzen zait, adibidez, Paredes Manot «Txiki»rena baino.

Gerrak alderdi asko ditu jende askorentzat. Arrazoi ezkutuzkoak eta agerikoak daude, motibazio ilunak eta makurrak, denetariokoak. Eta argi dagoen gauza bakarra batzuentzat izandako ondorioak dira, batzuek pagatu baitute benetan. «Ehun metro»n ere agertzen da, tipo bat hiltzen da, eta ingurukoek ilauntasun handiz ikusten dute.

ETArekin egin duzu topo, zure bizitza osoan bezala...

Dudarik gabe. «Hamaika pausoren historia» eleberri erabat intimista eta abentura literarioa da. Literaturaren abenturaz hitz egiten da, literaturaz hitz egiten da. Diferentzia hor dago: abentura

horretan Euskal Herrian dudarik gabe horrekin topo egiten dela. Ezin dut ulertu batzuek nola egiten dituzten abenturak horrekin topo egin gabe. Bizitza intimoan hori hor dago, traban edo ez,

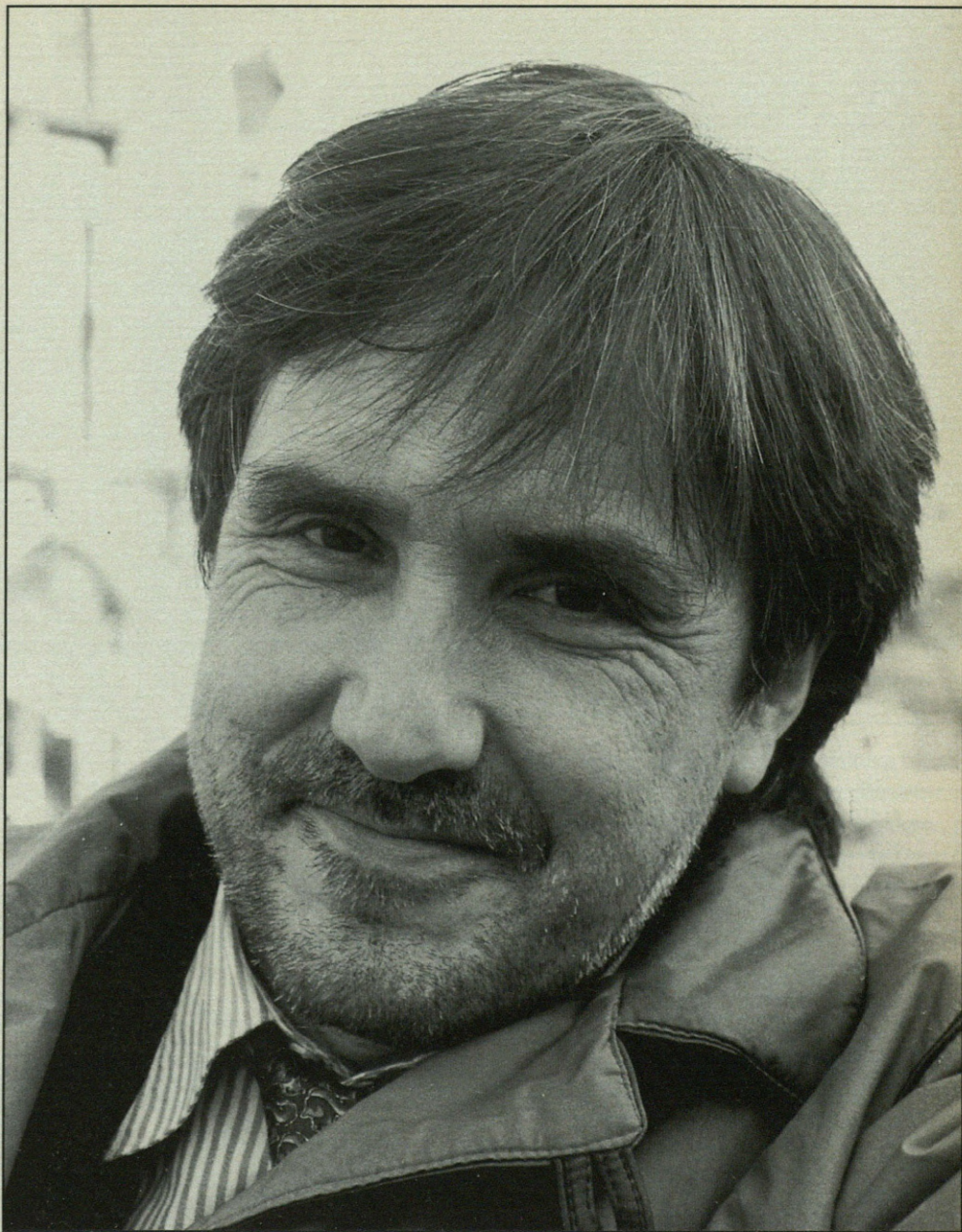
baina hor dago.

Zuen belaunaldiaren historia idazteak interesik izango al luke?

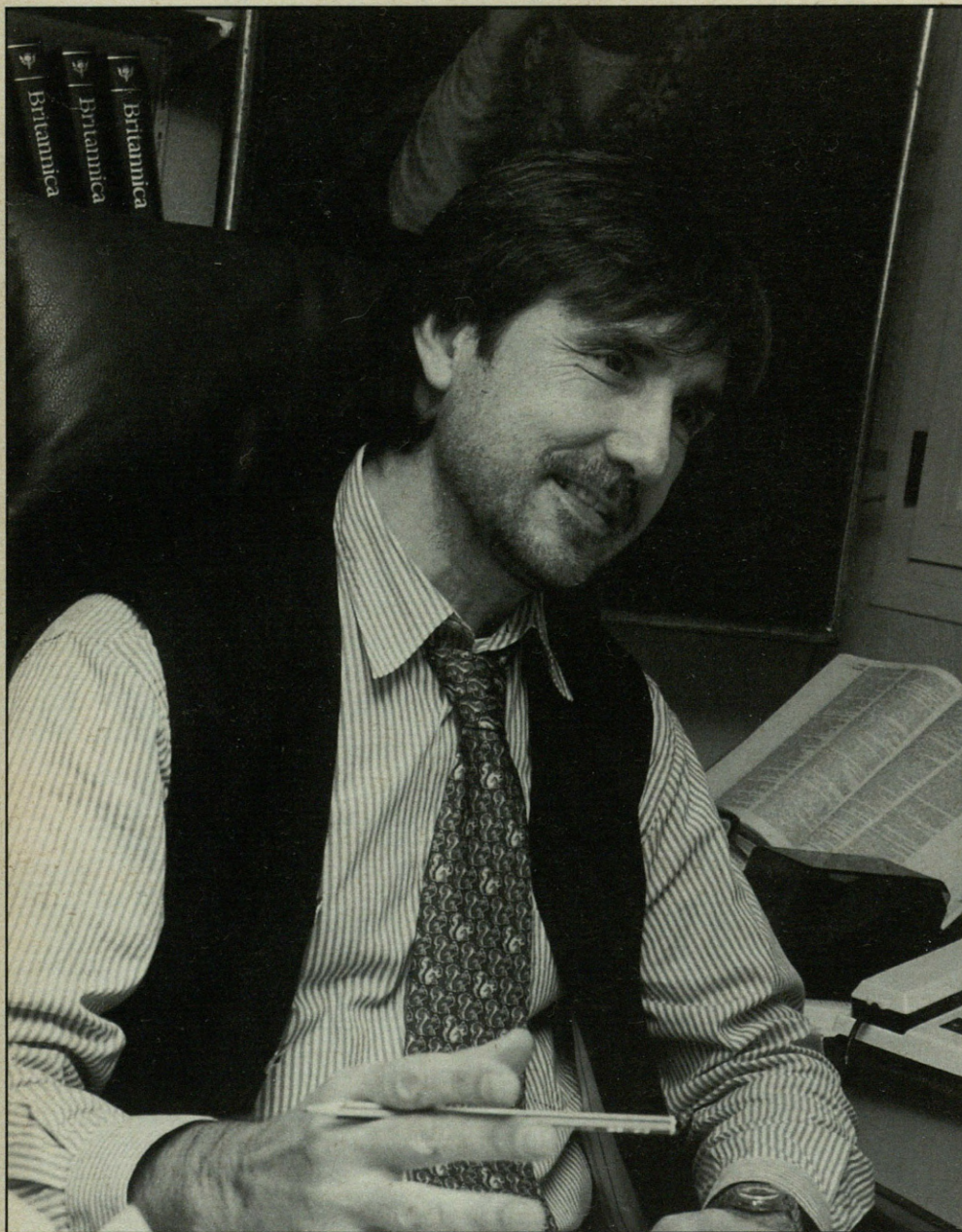
Bai, gure esperientzia interesgarria delako, eta ikusten dudalako ez duela inork erabiliko. Hori da zaharren drama, ikustea badakitela eta jakite hori alferrikakoa dela, gauzak beste bide batetik doazela, eta seguru asko jendeak beste bide hori egin behar duela.

Ez gara gai izan soluzio

«Angel Otaegi sinbolo gisa erabiltzen dut. Nik ez dut bere memoriarik egin nahi. Errespeto handia diot, eta ez nuke ezer txarrik esan nahi. Liburuan ez dago irakurleak ezagutzen ez duenik». (Arg: A. Elozegi)

«Hilabete beranduago gertatuko ez zen pertsona arrunt baten heriotzak, sinbolikoki esanahi handia du. Anjel Otaegi, gainera, bakarrik hiltzen utzi genuen. Motibazio ilun asko dago gerran»

«Gure belaunaldiaren historia esperientzia interesgarria da, eta ikusten dut inork ez duela erabiliko. Hori da zaharren drama, badakitela ikusi eta jakite hori alferrikakoa dela, bidea beste nonbaitetik doala». (Arg.: Alberto Eloseggi)

finalak emateko gure gaiei. Guztiz mimetikoak gara, ez dakit nola ez garen gai soluzio orijinalak emateko gure arazoei. Gure nortasuna beti zalantzan ipini dute, inseguritate handia dugu, eta horregatik ez gara gai gure soluzio propioak emateko.

Bestalde, gu ipartarrak izan gara, Espainiaren aurrean gu iparra. Euskadiko Ezkerrak egindako kanpainan batean aipatzen zuen

«Euskandinavia», herri txikia, aberatsa, langilea, etika puritanoduna... Baina orain ari da demostratzen hegoa garela, eta kulturalki ere zeinen espainolak garen. Gainera, gazteriak hori erreibindikatzen du, lana ez dela balore inportantea, ... Ludikoagoa behar dela izan, gauza horiek erreibindikatzen dira, hegoaldeko baloreak.

Dena esana al dago iaz bainbeste aipatu den zu-

re lagun Rikardo Arregiz?

Egia esan ez dakit zer esan den ere. Hain gazterik hil zen pertsona bat dudarik gabe inkognita da. Nik esaten dut inteligentziaz aparte heldutasun handia zuela. Hura bai zela animalia politikoa. Garai hartarako politikari bezala bizi nahi zuen, orain egiten den politika konbentzionala egin, ez politika erresistentziakoa, profesionala. Bere etorkizuna politikan ikusten zuen bakarra zen, hain gaztea izanik. Alde horretatik ez dakit zer etorkizun izango zuen.

Beste ezaugarria, heldutasuna. Orain ikusten dudan jende helduaren artean ikusten ez dudan heldutasuna. Eta orijinala zen. Alderdi formala zuen janzteko eran, eta era berean bazuen independentzia zentzua, bere kabuz bizi ahal izateko, dirua lortzeko... Igandetan kalean geundenean berak lanera joan behar izaten zuen etxean dirurik ez eskatzeko. Alderdi jatorra eta katxondoa ere bazuen.

Artean bemen EAJrik ia ez zegoenean...

Baina itzal handia zuen jende helduaren artean, EAJren egitura klandestinoan ere bai, eta errespeto handiz tratatzen zuten abaniko zabalako jendeak. Azken denboratan EMK-koa izango zen jendeak nahi izaten zuen berarekin hitz egin, bazekitelako situazioa kontrolatzen zuela, eta analista zela. Bera ez zen sektarioa,

«Ezin dugu iparrera begiratu; kultura espainolizatzen ari zaigu»

eta interesa izaten zuen mundu guztiarekin hitz egiteko, bere edade hartan nahiko harrigarria zena.

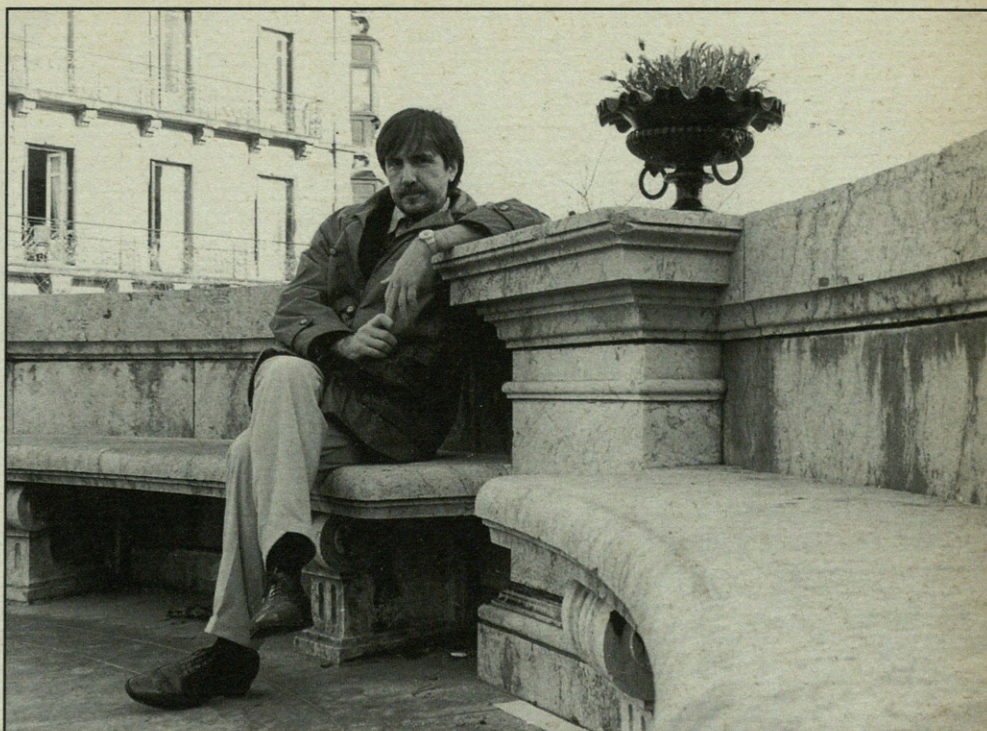
Eta nola ezkontzen zintzen zuek biok eta Gabriel Aresti hirukote bezala?

Ni bere ondoan umea edo arinagoa, txepelagoa nintzen, eta bera serioa. Berak errespetatzen zuen nire alderdi hori. Ni polibalentegoa izan naiz, ez naiz giro bateko pertsona izan, —Ibon eta biok izan gara kaletarrak mundu horretan— eta Rikardok hori errespetatzen zuen; paternalismo kutsu batekin ere bai, baina ondo.

Arestirekin berdin. Mundu guztiak errespetatzen zuen bere zoro alderdia. Oso maitagarria zen. Bestalde, Arestik Arregi asko maite zuen. Hori esplikagaitzagoa da, baina asko maite zuen. Arestik funtsean seriotasuna maite zuen. Alderdi asko zituen, eta denak oso benetakoa. Bazuen alde anarkista, formala ere bai itxuraz, baina traketsa —korbata janzten zuen, baina gaizki lotua— eta EAJrekin ere elkar-
tzen zen puntu batzuetan.

Era berean nik ezagutu-tako anarkorik handiena izan da. PCEn ortodoxia komunistarekiko ere bazuen errespeto eta maitasuna. Gauza asko maite zituen. Maite zuen euskaldun kristau zintzoa, zintzoa zenean, langile ona eta umila, anarkista mozkorra, komunista... denak maite zituen. Eta oso euskaltzalea zelarik Rikardo ikusten zuen euskararen balore bezala.

Arestirengana zindoaz-tela Mendaron istripua izan, eta zurekin ziboala bil zen Rikardo. Eta Aresti ere zurekin bil omen zen...

Bai. Akordatzen naiz behin beste aldera joan nintzela Txillardegi ikustera. Nik Diane bat nuen, eta gehiegi zapaldu nuen edo ez dakit, eta Txillardegik esan zidan: «Jode hi, euskal intelektualitate guztiarekin akabatu behar duk». Baina zortea izan zuen.

Gaurko literaturara etorrita, Bernardo Atxagaren «Gizona bere bakar-dadean» irakurri duzu?

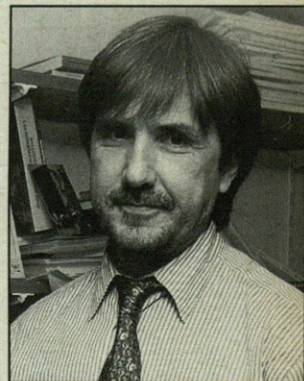
Ez da Atxagarik hoberena. Ez da niri gustatzen zaidan literatura mota. Historia kontatzea da, orain modan dagoena. Ez zait interesatzen, baina horrek ez du

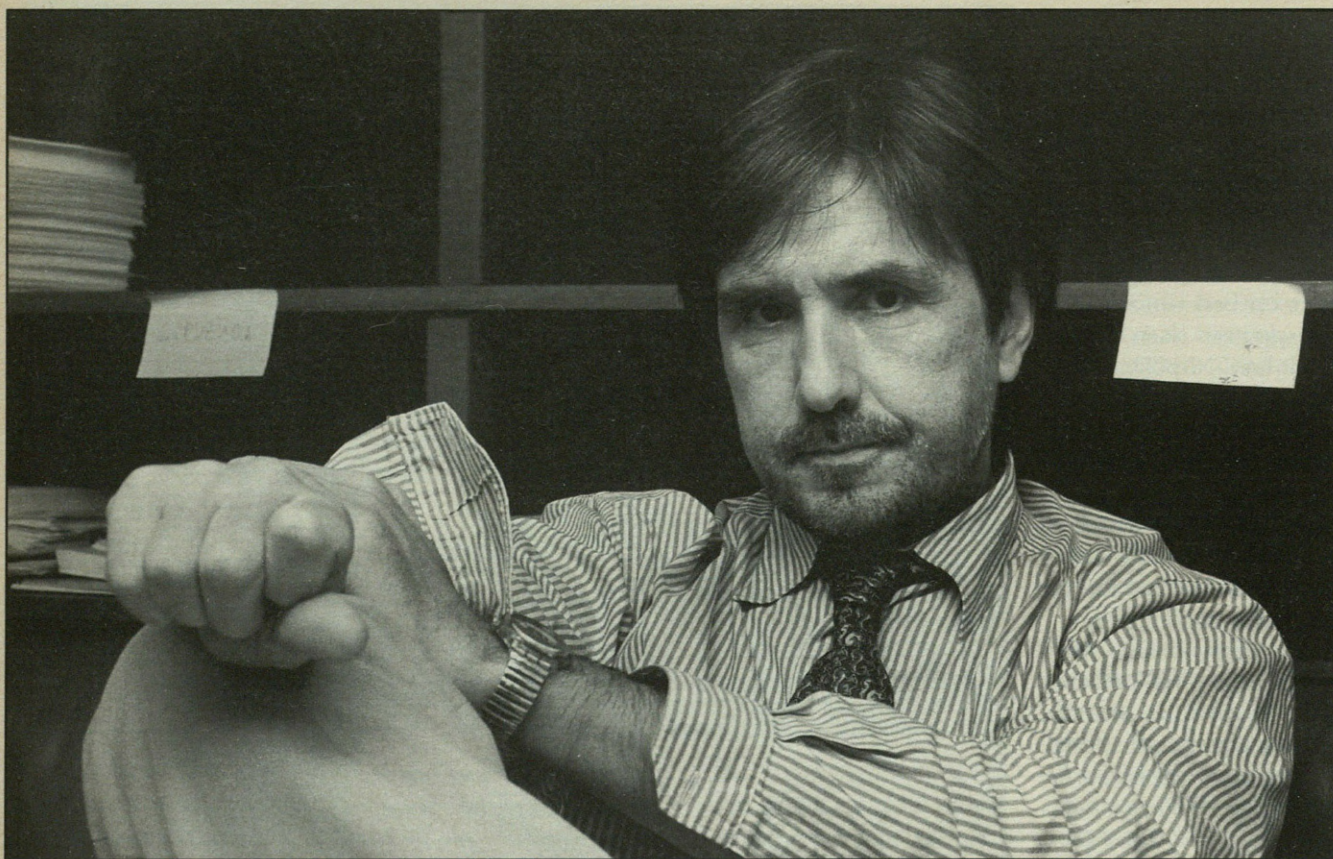
«Gazteriak kultura espainola erreibindikaten du, lana ez dela balore inportanteena eta esanez». (Arg.: Alberto Elozegi)

NORTASUN AGIRIA

Donostian jaio zen Ramon Saizarbitoria orain berrogeita hamar urte ● Ama azkoitiarra eta aita mutrikuarra ditu ● Gaztetan antzerkia egin bazuen ere, egun ez luke inolaz ere egingo

● Itsasoa asko gustatzen zaio eta Joyce izeneko beleroa izan zuen ● Arraunean oso trebea da ● Urkin ibili zen hamasei urterekin ● Literaturan irabazitako diruekin koadroak erosten ditu, hori da eta bere aburuz diru hau xehetzeko modu nobleena ● Egun Donostiako SIIIS enpresan lan egiten du, ikerketak burutuz, eta Eusko Jaularitzaren Sustapen saria jaso du orain gutxi ● Euskal kulturaren mundua interesatzen zaio, baina kanpotarra sentitzen da bertan

«Denek maite zuten Aresti, 'erotasun' eta guzti. Eta berak Rikardo asko maite zuen, biak oso ezberdinak izan arren. Euskaltzalea zen aldetik, Arregi euskararen baloretzat zuen. (Arg.: A. Elozegi)

esan nahi interesatea ez denik. «Obabakoak» eta «Etiopia» liburuak dira, nire ustez, Bernardo Atxagaren lanik interesateenak. «Obabakoak» ikaragarri gustatu zitzaidan.

Zer diozu Anjel Lertxundiren «Otto Pette»z.

Oso lan serioa da. Ez sines-tekoa nola egin ahal izan duen lanaren aldetik. Prosaren heldutasuna eta ego-kitasuna, euskara oso sines-garria erabiliz. Liburu honek, «Obabakoak»-ek bezala, balorea du euskararentzat. «Otto Pette»-k euskararentzat balio handia du, erdararentzat sekula izango ez duena.

Itzultzaile on batekin ja-sango luke itzulpen bat, baina erdaraz irakurtzen duen irakurleak sekula ez du jakingo idazle horrek zer ekarri dion euskal prosari, eta sekula ezingo du neurtu zer zailtasun izan dituen

“ ‘Obabakoak’ eta ‘Otto Pette’-k balore handia dute euskararentzat »

idazle horrek hori aurrera ateratzeko, zer salto eman behar izan dituen euskal literaturaren espazio-denbo-ran prosa horretara iristeko.

Euskal literaturak behar espezifikoa ditu, euskal prosak badu bere proble-matika berezia, eta idazleari hori soluzionatzea dagokio.

Anekdotak bat idazten du-zu euskaraz, eta mila pertso-nak irakurriko dute. Handik gutxira beste hizkuntza ba-tera itzulita 10.000k edo 40.000k irakurtzen badute, anekdotak garrantzia ira-bazten du eta hizkuntzak galdu. Atxaga ikusten dudan lehen aldian galdetuko diot

ia nola bizi duen hori.

Beste liburu bat, Koldo Izagirreren «Balizko erroten erresuma».

Koldok ez du kontzesiorik egiten. Hermetikoa da, eta zaila. Literatura maite ez duena ezin hurbil daiteke Koldoren gauza batera. De-na klabe literariotan dago, eta oso itxia da. Batzuetan pentsatzen dut urrutiegi ez ote den joaten, baina niri ere asko gustatzen zait. Koldo-ren luma ikaragarria da...

Zeuk aukeratu beste idazle bat.

Irakurle bezala beti gustatu zait Joxean Agirre. Nik maite dudun unibertso literarioa eta berea, bera dira. Nik bi-ziosoen literatura deitzen diot horri. Juan Garzia ere oso interesgarria da. Eta Aranbarri ere bai, oso itxia.

**PELLO ZUBIRIA
AINHARA ZUAZABEITIA**

Bertsolari Egunak, 21 '95 Donostia

Anoetako Pilotalekua 18etatik
Saizar Sagardotegian 21,00etatik

SARRERAK SALGAI JARRITAKO LEKUAK

BEHOBIA:	SAIA OSTATUA
GERNIKA:	AUZOKOA TABERNA
DURANGO:	BERBARO TABERNA
IRUÑEA:	XALBADOR LIBURUDENDA
LESAKA:	ARRANO OSTATUA
DONOSTIA:	BILINTX LIBURUDENDA
	HONTZA LIBURUDENDA
AZPEITIA:	PASTORKUA ERRETEGIA
TOLOSA:	CANTABRIKO TABERNA
USURBIL:	TXIRIBOGA TABERNA
ORDIZIA:	ETXANIZ TABERNA
BERGARA:	ETXEPARE-BILINTX LIBURUDENDA

INFORMAZIOA EHBE TELEFONOA: 21 77 98

ANTOLATZAILEA: DONOSTIAKO C.A.T.

EUSKAL HERRIKO BERTSOLARI ELKARTEA

Ararteko elebiduna? Bai noski

ASTEA eta jaia, euskara dugu solasatzeko gaia. Gureak ez du erremedio txukunik. Sikiera atzean defentsa ona izango bagenu, aurrean tantoa erraz egiteko moduan ginatke. Tantorik ez alabaina, eta joko eskasa erakusten dugu euskararen zelai beti ere lokaztuan. Aurrekaldera ezin jo, atzekaldean estu eta larri eta baloia gure oinetatik ihesi. Partidua irabaztea ez dago batere erraza eta egunak pasa ahala berdinketarako aukerak gero eta murrizagoak. Euskararen elastikoarekin izerdi puska bat atera bai, baina muskuluak mindu eta lesio arriskua nabarmen dugu arartekoaren inguruko partiduan. Euskarak zero.

«Euskaldunon Egunkaria-k eztabaidaren mamira jo eta galdera egiten zuen titularretan: «Arartekoak elebiduna izan behar du?». Eta begietara min. Danba, Juan San Martinek urte-

tan egindako bidea galdera horretan eten eta ararteko erdalduna gerta daitekeela gurean ikusirik. Legez euskara jakiteko beharrik ez duen ararteko erdalduna. Xabier Markiegi. Eta atzean, PSOE-EE eta EAJren babesa. Euskara hizkuntz ofiziala? Bada. Administrazioarekiko harremanak euskaraz bideratzeko eskubidea? Badugu. Baina, arartekoa, ez euskararen ofizialtasunari, ezta herritarren eskubideari ez dago lotua, nonbait, eta oinarritzkoak behar luketen errealitate hauen gainetik jartzeko aukera onartzen zaio.

ARARTEKOA herritarrek administrazioarekiko dituzten kezkek eta arazoak bideratzeko omen. Euskararena bada, zoritxarrez, kezka nagusi, eta antzeko gertaerek areagotu baino ez dute egiten. Hots, zertan geratzen dira gizartea elebitasunerako prestatu be-

har dugula esanez zabaltzen ari diren mezuak, gertaera honen aurrean? Zertan dira euskararen normalizaziorako urratsak hainbatetan aldarrikatu dituzten alderdien jarrerak ararteko erdaldun baten aldeko apostu garbia egiten dutenean? Zer gertatzen da EAEn zentzu honetan araututako legeekin eta hizkuntz politikan markatutako hel-

Euskararen elastikoarekin izerdia egin bai, baina muskuluak mindu eta lesionatzeko arriskua nagusi dugu arartekoaren inguruko partidu honetan

Juan Garcia Blasco buru duen Nafarroako Unibertsitate Publikoak osatu berri dituen estatutuaren artikulua batzuk legez kanpo daudela adierazi du Nafarroako Gobernuak, besteak beste euskararen erabilerari buruzkoak. Ikasleek euskaraz eta gazteleraz ikasteko eskubidea aipatzen da, baina Gobernuak dioenez, unibertsitatearen konpetentzia gainditzeko artikulua. NUPek egin duen apostuari begi okerre erreparatu zaio beraz, administrazioetik.

buru nagusiekin bat etorriko litzatekeen urratsa, ararteko elebidunarena, legez ez arautzeko? Eta zer gertatzen da herritarron eskubideak, euskaraz aritzearena, errespetatzen ez denean?

Sikiera atzean defentsa ona izango bagenu, aurrean tantoa erraz egiteko moduan ginatke, baina alderantziz, arartekoaren moduko eztabaidetan euskararen aldeko urratsa emateko erakusten ari den borondate politiko falta horrek gure defentsak gehiago ahuldu, eta herri honek hizkuntz normalizatorako dituen premia handiei ostiko koskor bat ematen die, non eta min gehien ematen duen atal horretan. Noski arartekoak elebiduna behar izan behar duela eta horren aldeko apostua irabazi behar dela.

GERO eta nabarmenago azpimarratzen ari da informatikaren eragina euskal kulturaren munduan. Atzean geratu dira testuak eskuz idazten zireneko garaiak, ordenadorearen mesedetan. Berdin gertatzen ari zaigu liburuen munduarekin. Diskete nahiz CD-ROM formatodun produktuak abiada oso bizian sartzen ari zaizkigu. CD-ROMa dugu, hain zuzen ere, indar gehien irabazten ari dena, eta dagoneko hainbat eskaintza aurki ditzakegu merkatuan, liburu elektronikoaren berri emanez.

Euskal argitaletxeak zentzu honetan hainbat lan egingo dute aurrean, eta nork daki ez ote den datorren Durangoko Azoka, maila batean bederen, CD-ROMaren gailurra gertatuko. Liburu elektronikoak besteak ematen ez dituen aukerak eskueran jartzen ditu, ordenadorearen bidez, ahots eta guzti. Konpaktoak diskoa ordezkatu duen moduan, paperezko liburuari bere txanda iritsi ote zaion beldur handirik ez dagoen arren, oraingoz, liburuak beti liburu izango baita, paperak gero eta garrantzia gutxiago izan dezake ezin kulturaren eta hizkuntzaren garrantzia garatzeko orduan, eta alderantziz, informatikak berebizikoa. Horretara jartzen ari dira gurean ere indarrak.

J.J. PETRIKORENA

EUSKALERRIA IRRATIA

Aurrejuzkuez izorratua, ergelki erditua

H

ANDIA da horrela ibili beharra. Gauza gogaikarria da ebidentzia frogatzen ibiltzea, neketsua absurdoari arrazoibidez erantzutea. Gogoia ematen du Shakespeareren harako hura aipatu (Navarre shall be the wonder of the world) eta «ad hominem» jotzea: bere onetik aterata dagoen epaile baten zelebrekeria, muturra beroturik diktatutakoa, euforia une bateko disparea izan dela esan eta hortan uztea. Merino Zalba epailearen biografian

aurki litezke halakoei oin emateko moduko antezedenteak. Agoitzen oroituko dira herriko kalabozan amaitutako gaueko erronda haiekin. Iruñeko udaltzainek kontadezake muturra ezezik sahietsaldea ere beroturik bukatu zueneko pasadizu hura, edo galdegiozu Sagrario Alemani falta arin batengatik hiru aste giltzapean eduki zuenekoaz. Epaile hori gizon kabala ez dela baieztatu lezake jende askok. Ekuamitate, oreka eta gisako birtuteak aparte dauzkan jaun bat izan da txosten-egilea. Beste bik jarri diote sinadura epaiari, baina horretan ere jakina da nola egin ohi diren lanak. Barra barra zabaldurik dabilta anekdotak: bost lerrotan despatxatu izan dira auzi luze zenbaiteko sententziak, ezagun dira epaiketa bitartean lo geldituriko magistratuen kasoan, lozorro zurrunkarian. Vox populi da hori guztia. Erraza da, errazaegia, Iruñeko epaileen profesionaltasuna auzitan jartzea eta horren ondorioztat hartzea Nafarroako Justizia Nagusiko Administrazioarekiko Auzi Aretoak erditutako Epaia. Gauzak horrela, ulergaitz egiten da legegaitako profesionalak nola egin diezaieketen konfidantza halakoei. Xintik esan gabe, men egiten diete. Behi sakratu ukiezinak dira epaileak.

MIKEL BUJAÑDA

TENTAZIO pertsonalisten gainetik,

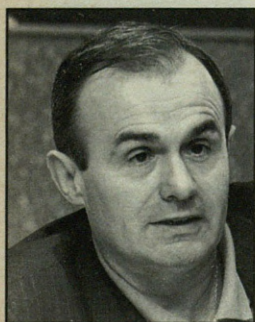
bigarren azterketa mailak euskaldunontzako larriago eta kezkarriago den zerbait erakusten du. Euskarari gorrotoa, euskararen balioen ukazioa. Oraintxe lau urte eman zen argitara CIES etxeak eginiko ikerketa soziologikoa, Euskararen aurreko Nafarren jarrerak sailkatuz. Ondorioen atalean, hitzez hitz agertzen zen «euskararen ikuspuntutik kezkarria, elitearen zati batek euskararekiko jarrera kontrakoa eta beligerantea izatea» dela. Beste gizarte mailatan aldeko jarrera ez zutenak, axolagabeko edo indiferente ageri ziren. Elitean aldiz, beligerante. Eta soziologoek badakite eliteak duen garrantzia kualitatiboa «iritzi preskriptore» baita, gizartearen sektore zabaletan eragina dutela haien iritziak, besteak beste iritzi hoiek lege bidez, edo sententzien bidez, gizarteari betebeharreko arauen moldean ematen zaizkiolako. Elitea, edo nahiago bada, jauntxoak, handizkiak gizarteari aginduak emateko postuetan kokaturik, aise antzeman liteke gure Nafarroa honetan. Lehengo berak dira, lehen bezala aginte politikoa, ekonomikoa, judiziala, komunikabide boteretsuen jabe eginak, orain arte euskarak dituen etsai deklaratuak. Aurrejuzku hutsez ari ote diren, edo interpretazio psikologistek dioten gisara glotozidioaren errudun sentitu nahi ez izanak eramaten ote dituen euskara ukatzera, edo euskararen presentziak traba egiten ote dien haien proiektu politikoari, jokabide horren zergatiuz luzaz eztabaida liteke. Baina behin berriro argi dago elitearen beligerantzia; horren mostra antologikoa eskaini digutela.

T X U T X U - M U T X U K A

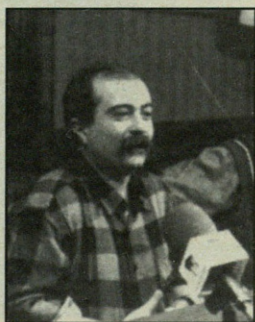
BILBOKO ORKESTRA SINFONIKOAREN ESTREINU MUNDIALA

BILBOKO Orkestra Sinfonikoak aurtengo denboraldirako prestatu di-tuen kontzertuetan leku berezia beteko dute euskal musikagileek. Etxeko autoreen bederatzi obra joko ditu Theo Alcantararen zuzenda-ritzapeko orkestrak, Jesus Guridi, Anton Larrauri eta Ramon Lazkano-renak, besteak beste. Martxoaren 16 eta 17an Lazkano autore gazte eta arrakastatsuaren «Hitzaurre bi» obraren estreinu mundiala egingo du. Aurretik ere, Euskadiko Orkestra Sinfonikoak lanik estreinatu dio do-nostiarrari. Guzti honezaz gain, pare bat disko ere kaleratuko ditu, euskal musikagileen doinuez osaturik.

N O R - N O R I - N O R K

JOSE MARI ZEBERIO

Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiko buru izendatu dute. Orain artean sail berean Euskara Gizarteratzeko arduradun gisa aritu da ataundarra, eta ondotox ezagutzen du HPINen makineriaren berri. Urteotan Mari Karmen Garmendiaren besotik egindako bide luzea izango du erreferentzia nagusi Jose Mari Zeberio, eta hizkuntz politikari premiazkoa zaion aro berriari erditik heltzea funtsezko eginbeharra ●

JOAQUIN TRINCADORI

zuzendari lanetan eman dezakeena erakusteko ordua iritsi zaio. «Salvate si puedes» filmea estreinatu du. Bilbon kokaturiko komedia honetan politikariek politikan ezarri duten hutsunea eta korrupzio giroa ispliatzen dira. Ernesto del Rio bestalde, «Hotel y domicilio» errodatzera doa, eta Julio Medemek otsailean ekingo dio «Tierra» zuzentzeari. Euskal zinegileok eman diote 1995eko uztia oparoari hasiera ●

INAXIO OLIVERIK

hezkuntza munduko abezedariuma urteotan hainbeste nahastu duen A eredu aldatzeko asmoa plazaratu du, sailburu kargua hartu bezain pronto. Adierazi duenez, euskararen irakaskuntza ez baitu inondik ere bermatzen. Aspaldi zabaldutako eskaera dugu honakoa, Eskola Legean bere horretan utzi ondoren, Buesaren legealdian 'ukiezinezkoa' bihurtu zena. Oliverik zer eta nola aldatuko duen, horra gakoa ●

IRAKASLE TALDE PROPIOA

EUSKAL Herriko Unibertsitatean irakasle talde propioaren eredu-a jorratzeko garatu beharreko bi-tartekoak aztertu dira batzorde tekniko batean, eta Gobernu Ba-tzordearen esku utzi bertan bil-dutako ondorioak.

Juan Jose Goirienak eskatuta eratu zen batzorde teknikoa, iaz-ko maiatzean, eta denbora hone-tan, Jose Luis de la Cuesta Gi-puzkoako errektoreordearen zuzendaritzapean, beste bi errektoreorde, bost irakasle eta ikasle batek osaturiko taldeak EHUKo irakasleen karrera aka-demikoa arautzeko formulak ikertu ditu.

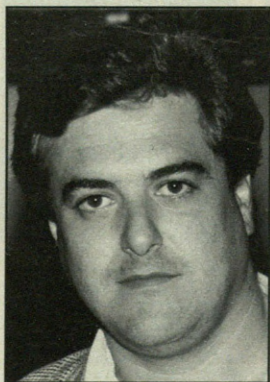
Taldeak proposatu dituen ondorioen arabera, unibertsita-teko irakasleak bi bide aukera ditzake bere karrera garatzeko orduan: egun indarrean dagoe-na, funtzionaritzarena, eta kontratu bidezkoa. Bigarren bideari heltzeko, irakasle laguntzailea-ren eredu bultzatzea (Gizarte Kontseiluaren aurrekontuaren zati bat horretara bideratuz) ko-menigarritzat jotzen da.

Irakasle laguntzaileak aukera izango luke, txostenaren arabe-ra, funtzionari izateari uko egi-nez gero, hautaketa proba ba-tzuk gainditu eta ikerkuntza eta irakaskuntza epe batzuk bete ondoren, katedradun izateko.

Honezaz gain, batzorde tekni-koak irakasleek egindako lanak saritzeko hainbat formula aurri-kusi ditu, hala nola, antzinako-tasun eta bikaintasun sariak or-dainketa osagarritz laguntzea, eta irakasle laudatuaren izendapena arautzea. Hauek guztiak Gober-nu Batzordean eztabaidatu eta bideratuko dira.

Mari Karmen Garmendiari kulturatik hamaika eske

Mari Karmen Garmendiak orain arte Hizkuntz Politikarako Idazkaritzan beteriko kargua iraganeko pasadizuetan utzi, eta Kultura Kontseilaritzako ardura du orain bere gain. Gehienen ustez, ez dauka batere erraz gainera. Herrian, arlo desberdinetan, prentsan, bertsolaritzan, kantagintzan, artean, antzerkigintzan, eta euskaren inguruan egunero diharduten horien bila jo dugu. Kultura sailburu berriaren izendapenarekin bat euskal kultur munduak dituen inpresioak jakin nahian eta «zer eskatuko zenioke Garmendiari? galdetuz.

**HASIER
ETXEBERRIA**

«Jende zintzoa eta argia bada herri honetan eta horiekin egin dezala aurrera ezagutzen ez dituen gaietan, politikakeriak alde batera utzita».

«Errebisio orokorra egin behar da; hainbat

gauza lotuta izanik, zaila da atzera egitea. Hala ere, aztertu beharra dago zer eragin izango duten. Bestalde, hizkuntz politikan, bi zentzutako insistentzia izan behar dugu. Orain arte eman gabeko pausoak dira, baina euskararen presentzia grafikoa bermatu behar da. Lege birtartez, kaleetan eta leku guztietan behartu edozein salgai euskaraz emana izan dadin, lehenik euskaraz eta gero nahi bada beste hizkuntzetan. Orain arte ez da ausardiarik egon hori aurrera eramateko. Horretaz gain, koherentzia hutez behingoz politikariak euskarazko klaseetan sar ditzala».

LAKUAN, Eusko Jaurlaritzak duen egoitza nagusiko laugarren solairuan, izango da aurrerantzean Mari Karmen Garmendia Kultura Kontseilaritzako karguari lotuta. 1985. urteaz geroztik Hizkuntz Politikarako Idazkaritzan aritu den ormaiztegiar honek, Jose Antonio Ardanza lehendakariaren begirune osoa duela argi geratu da. Alabaina, politikariaren iritzia ez, baizik eta arlo desberdinetatik euskal kultura osatzen duten zenbaiten inpresioak jasotzen dira datozten lerroetan. Mari Karmen Garmendiak zuzenduko duen Kontseilaritzaren eginbeharrez eta egiteko moduez aritu dira.

Joxerra Gartzia Euskal Idazleen Elkartearen lehendakariak, iragan urteetako esperientziek utzi dioten

errezeloa azalarazi du lehenik, «*aurreko urteak nola joan diren ikusita, jarrera aldetik zabaltasunaren premia*» handia dagoela argudiatuz. Kultura Sailetik elkarriketarako prestutasuna eta erabakiak hartu aurretik inguruan begiratu eta sektore guztien iritziak kontuan hartuz jardutea, ezinbestekotzat jo dute guztiek ere. Itxura batean, Joxerra Gartzia badu, gainera, Garmendiarengan konfiantza hori, «*Mari Karmen Garmendia pertsonalki ezagututa, iruditzen zait baduela talante hori eta beraz, nik itxaropen hori gordetzen dut*», azaldu digu.

Aro berriaren itxaropenez

KULTURA sailburu honen etorrerarekin, aro berri baten hasiera iragartzeko aukera ikusten duenik ere bada zerrendan. Erramun Osa Bizkaiko AEK-ko arduradunak azaldu duenez, orain arte ezintasun nabariak sumatu dira kultur politikan: elkarlanerako bitartekoen eza horietako bat. «*Une honetan, baina, Garmendia hizkuntz politikaren alorrean aro berri bati hasiera*

Mari Karmen Garmendia orain 47 urte jaio zen Ormaiztegin. 1985. urteaz geroztik Hizkuntz Politikarako Idazkaritzan aritu da eta orain Kultura sailburua dugu.

emateko moduan dagoela iruditzen zait».

Hizkuntz politikaren esparruan, iaz hasitako hainbat prozesuetaz arduratu beharko du Mari Karmen Garmendiak legegaldi berrian. AEK eta Jaurlearitzaren

arteko zein «Euskaldunon Egunkaria» eta Administrazioaren arteko akordioak guri-gurian jarraitzen duten gaiak dira. «*Ez dut uste hori Mari Karmen Garmendiari esan beharra dagoenik ere, alegia, orain arte gauzatu-*

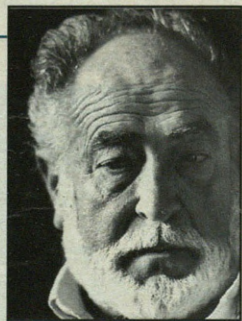
tako urratsak aurrera egin dezaten lagundu behar duela», jakinarazi du Miren Azkarate euskaltzainak. Instituzio eta herri ekimenen arteko zubi lana bere gain har dezala eskatu dio Kultura sailburuari Erramun

IMANOL LAZKANO

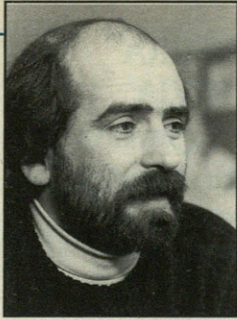
«Itxuraz orain arte Kulturako arduradunek gauza handiekin soilik sinetsi izan dute eta beraz, herrian behean lanean ari direnekin gogoratu dadila eskatuko nuke».

«Bertsolaritza Elkartek badu bere proiektua. Baina beste sail askotan ere, jende ugari dago musu truk lanean eta horiei bizitzeko adina laguntza ematea»

NESTOR BASTERRETXE

«Kultura kontseilari-tzak kultura egiten dugunokin harreman estuagoak ezartzea, orain arte ez baitira existitu. Herri honek duen pekatua da, politikaria neurritz gain bakartzen dela eta hori ez da ez demokratikoa ez eraginkorra. Aurrekontuen banaketan oreka berreskura dezala».

JOSU KAMARA

«Euskal Herriko kultur eta kultur produktuetan oinarritutako kultur politikaren proiektua eraikitzea eta zabaltzea. Euskarak presentzia izan behar du alor guztietan elementu determinante bezala.

Antzerki arlotik, lehenetasuna, Euskal Herri osorako zirkuitu zabal eta egonkorra finkatzean ezarriko nuke: aurrekontu egokiz, alor guztiak barne dituela, programazio finko eta Gobernuak aurrekontuetan iraunkortasuna bermatuz».

AMAIA ZUBIRIA

«Eskatu baino eskaini egingo nioke, oso zaila baitauka; berak ahalegin handiak egingo dituela ez zait batere zalantzarik gelditzen.

Premiek beti estaltzen

«Xirristaren geroa finkatzea ezinbestekoa da»

«OSO poztu naiz izendapenarekin. Egia esan, Iparraldean eta kultur munduan gabiltzanok oso ongi ezagutzen dugu Mari Karmen Garmendia, berak ere ongi ezagutzen du Iparraldea eta badakigu gurekiko zer nolako harrera duen.

Bere arduraz baliatu behar da, Hegoaldearen eta Iparraldearen arteko lan harremanak sendotzeko eta azkartzeko, kultur arloan bereziki. Sail guztietan dira inportanteak. Erran nezake, instituzionalki harreman jarraiki batzuk azkartzea, Iparraldea eta Hegoaldearen arteko harremanak

TXOMIN HEGI

EUSKAL KULTUR ERAKUNDEKO
ARDURADUNA

nak sendotuz, hori da garrantzitsuena.

Kultur politikan ezarri beharreko lehenetasunen artean, «Xirrista» aldizkariaren geroa finkatua gera dadila behin betikotz. Egitasmo hori guk bultzatu dugu kultur erakundetik baina ez noski Iparraldeari begira soilik,

baizik eta Euskal Herri osoari begira, prentsa arloan eta era berean haurrei zuzendutako literatur forma batean hutsune garrantzitsua zegoela pentsatzen baikenuen. Gaur egun, proiektu hori bere bidea egiten ari da. Egun, ez da gehiago Euskal Kultur Erakundearen barruan baizik eta duela sei hilabete elkarre berezia sortu zen, hori baitzen xedea. Euskal Kultur Erakundea ez da aldizkari edo argitaletxe bat bilakatu ahal; gu hemen gauden egitasmoen bultzatzeko eta sustengatzeko. Baina proiektu horren geroa finkatzekotan, Hegoaldeak ere bere gain hartu beharko du, ez orokorki, ez baitugu hori nahi baina bai lagundu.

Osak ere. «*La bebingoz arazo mingarri horiei aterabide egokia topatzen diegun*». Herri ekimena eta instituzioak uztartuko dituen dinamika zabaltzeko ahalegi-

na eskatzea ez da nahikoa, ordea, Bizkaiko AEKko arduradunaren iritziz: «*Euskararen Aholku Batzordean bertan iritzi eta jokaera desberdinetako euskaltzaleak bildu beharko lirateke*».

EAetik harantzago

EUSKAL kulturaren ataritik Kontseilaritzako eserlekurantz begira, ezin ahaztu Euskal Autonomi Elkartea, Nafarroa eta Iparraldea elkarlanean jarriko dituen ekinbidea lortzeko modua topatzea dela luzatzen den eskaera nagusienetarikoa. Martxelo Otamendi «Euskal-

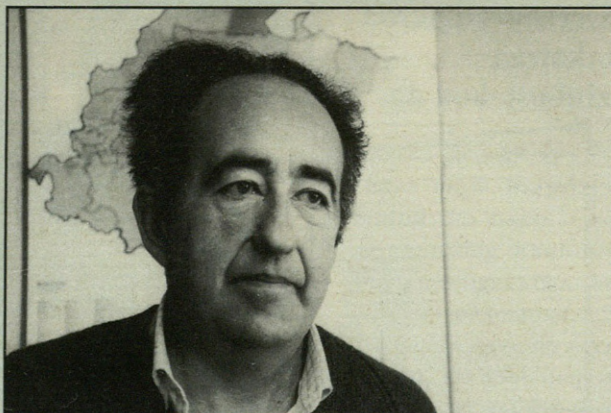
dunon Egunkaria»-ko zuzendariaren iritziz, «*biru komunitateak elkarrekin lanean jarriko dituen ekinbidean sakontzea eta herri-tarrak elkarrengandik gertuago jarriko dituzten egitasmoak lantzea*» estimagarria litzateke oso. Bizkaiko AEKko arduradunaren hitzetan, gainera, afera horretan ez dago denbora galtzerik, «*plangintza orokorrean eta sektorialean ardatz nagusiak zeintzuk izango diren finkatu behar dira berehala*».

Bultzatu beharreko ekimenak bideratzeko modue-

«Ezinbestekoa da erabakiak hartu aurretik inguruan begiratu eta sektore guztien iritzia kontuan hartuz jardutea, Mari Karmen Garmendia ezagututa iruditzen zait baduela talante hori»

«Ez dezala zuzendariaren papera hartu»

Politikari baten eginbe-harra da lehentasunei begira jardutea. Mari Kar-men Garmendia Kultura sailburua dugun honetan, bi ataletan banatuko nuke nire eskakizuna: edukari dagokionez, Euskal Herriko kultura zaintzeko esfortzua egin dezala ba-tetik. Izan ere, euskaldu-nok nahikoa jarriak gara munduko beste kulture-tan eta menpekoak izaten gara gehienetan. Beraz, gure arduren artean behar du egon geurea zaintzea, beste inork ez baitu zain-duko... Beste kulturekiko errespetoa izan behar da, baina geurea ahaztu gabe beti ere.

EUGENIO ARRAIZA

Bestalde, jarrera alde-tik, zuzendaria ez dadila izan eskatuko nioke. Bul-tzagilea edo koordina-tzailea baizik. Zeren eta kulturaren gizarteak hartu behar du protagonismoa eta ez politikak. Elkarriz-ketarako beti prest eta he-rrietan antolatzen diren

gauzak bultzatzearekin batera, horiekin harre-man estuak izatea bere eginkizuna dela uste dut. Eta noski, horrekin batera unibertsitatea, komuni-kabideak, kultur elkar-teak eta arte egituraren funtzionamendua ahal duen heinean bizkortzea.

taz, zeresatekorik badute erreportaiak honetako elka-rrizketatuek. Aurreko le-gealdietan sumatutako hu-tsuneak azpimarratu dituzte hainbatek. Aurrekontuak banatzerakoan, orain artean hainbat zulo estaltzeke utzi izan direla eta beste zenbait, aldiz, gainezka gelditu ote diren susmoaz mintzatu zai-gu, esaterako, Miren Azka-rate euskaltzaina: «Behin

baino gebiagotan izan du-gu inpresioa, Guggenheim bezalako proiektuek diru gehiegi eraman dutela eta beste zenbaitek, ia batez».

Xoxak tartean direla, au-rrekontuen gaiarekin bat, dirulaguntzena ere hizpide du Joxerra Gartzia. Idaz-leen Elkarteko lehendakari den aldetik, egoera «onerako ala txarrerako argitzea» kultur politikako lehenta-

sunen artean ezarri du. «Sus-totik sustora ibili ez gaite-zen, dirulaguntzen siste-marekin jarraitu behar dugun edota beste funtzio-namendu bide batera igaro behar dugun jakiteko esku-bidea dugu». Euskarazko gi-zartearen produkzioari ba-liabide eta prestigioa emango dizkion politika di-seinatzeke apustuaren alde egin du bere lekutik Martxe-

JOXERRA GARTZIA

«Inpresioa izan dugu zenbaitetan, Guggenheim bezalako proiektuek diru gehiegi eraman

lo Otamendik, «gutxienez EAE epe ertainean euskal-duntzeko egitasmoaren ba-rruan», dio.

Kultur politikaren xedeaz ari zirela, euskararen ere-muan eta kultur alor des-berdinetan urteetan zehar inplikatu den jendea ekarri du gogora Erramun Osak. Honen hitzetan, «azken ba-tean, inoiz herri bat izatera iritsi nahi badugu funtsezko baldintza da batzuetan abazteko bidean gelditzen diren arlo horiei eskua lu-zatzea». Euskalgintzan ere, «asko eta asko musutruk gainera», lanean ari diren agenteengandik gertu egongo den politika prakti-katzean dago gakoa Mar-txelo Otamendik azaltzen duenez, «kultur plantea-mentu modernoak egiteari beldurrik izan gabe, beti ere».

MAITE ARTOLA

Euskal Herria, 60. hamarkada. Pertsonaiak: liburu argitaratzailea, zentsorea...

emon *biar* yako

INIGO ARANBARRIren nobela, **SUSA** literatur argitaletxeak plazaratu berria

Mikel Anjel Lertxundi eskultorea urteotako jardunaz mintzatu zaigu

«Inguruaz dugun erantzukizuna da nire artearen kezka nagusia»

Eskultore ondarroarra Alemanian eta Estatu Batuetan aritu ostean gurera etorri da berriro. Euskal artearen hazia etxetik kanpora erein beharraz eta urteotako bere lanean ispilatu duen errealtateaz mintzatu zaigu

Euskal Herrian zehar bira bat egin zenuen bere garaian, eta «Euskara-dun arte unibertsala» liburua kaleratu jarraian. Ordutik bona, Estatu Batuetan eta Alemanian egon zara, eta orain Japoniara zoaz. Gure mundu txikitik, Euskal Herritik, mundu handira egin duzun salto horrek zer ekarri dizu?

«Hamar urteko bira handia osatu nahi dut munduan zehar, asko daukat ikasteko eta erakusteko».

Euskal kulturaren ingurua, geografia bezala, ez da handia, jende piloa gabiltza arte munduan, eta denentzat le-

kurik ez dago. Leku batean bere sustriak ondo egokitu ezin dituen beste batera jo behar duen zuhaitzaren

modura ikusten dut nire burua. Gure kulturak ere, biziko bada, mundura atera behar ditu adarrak, bere nor-tasun guztiarekin.

Lekua behar nuen, nire burua eta artea indartzeko beste kulturak ezagutu, eta era berean nire lanak eza-gutarazi. Kultura bat beste edozeinen tamainan jartze-ko mundu txikitik handira eman behar da pausoa.

Zergatik aukeratu ditu-zu Estatu Batuak, Alemania eta Japonia?

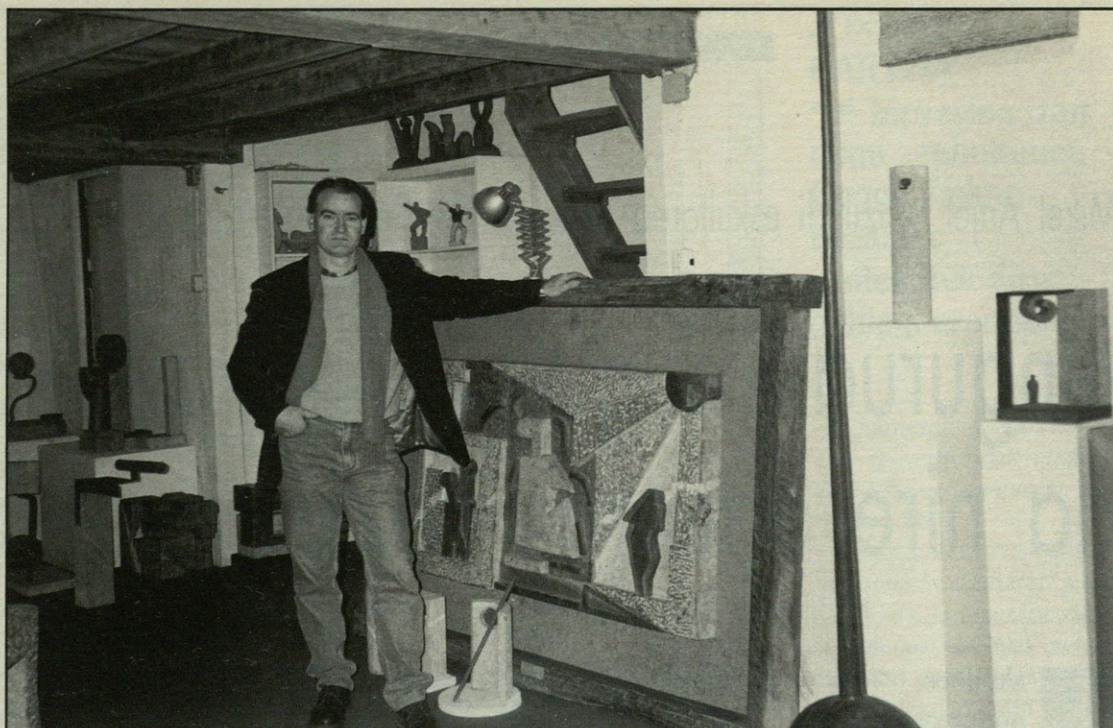
Momentu honetan kultura indartsuenak dira. Datorren urteetan ere mugimendurik gehiena leku horietan izan-go da eta nire artegintza eta euskal kultura zabaldu eta altuera berean jarri nahi baditut, gune hauetan egotea beharrezkoa da.

Noraino jo nahi duzu bi-daia artistiko bonetan?

Hamar urteko bira handia osatu nahi dut. Ez nago ase-tuta, bidea luzea da, mun-dua zabala eta ikasteko eta erakusteko asko daukat.

Egurra, barria eta burdi-na dira nagusi zure lane-tan. Zerk eraman zaitu

«Artea ezagutze horretan pentsatzeko zerbait gehiago ematea da plastikaren zeregina», Mikel Anjel Lertxundik adierazi digunez.

material horiek elkarrekin txertatzera?

Bizi izateko oreka behar du, bai gizakiak, bai naturak. Euskal Herrian indar bereziz agertzen zaizkigun elementu hauek elkartuz eskultura orekatua lortu ahal dudala ikusten dut, eta gauza orekatua ondo sartzen denez, ulertzeko eta maitatzeko errezagoa gerta daitekeela nire artea. Azken batean artera hurbiltzea da lehen urratsa, hurbilduz hasten da maitasunaren eta ezagutzaren bidea, eta ezagutze horretan pentsatzeko zerbait gehiago ematea da plastikaren zeregina, mezu bat igortzea.

Naturarekiko kezka ageri duzu lanetan.

Kate batean loturik gaude, batak bestea behar du, hots, naturak gu eta guk natura, eta hori da niretzat nagusia. Nire materialak naturaren zati dira, eta elementu bakoitzak eskatzen duen forman landuz –egurra forma biribiletan, burdina bere in-

dar guztiz eta harria beti oinarri bezala–, naturak laguntzen nauen moduan nik ere bera jendeak maitatzeko bidean ipini dezakedala uste dut, artearen bitartez.

Haizea, ura eta suaren inguruan ari zara orain.

Mundutik espaziora atera naiz orain. Azken batean nire pentsamendua hor dabil: gizona lurrian dago, lurra espazioan, espazioak lurra sortu du eta lurra gizona; joan-etorri honetan ari naiz, muga nagusioan artean oreka bila.

Eta aurkitzen al duzu?

Espazioak berak orekatzen du guztia, nahi eta nahi ez. Hori agertu nahi dut. Espazioak sortu du lurra eta mo-

du berean desagertu dezake. Eta munduak gu, ekarri gaituen bezala eraman gaitzake. Alfa eta Omegaren kontua. Hau ispilatu nahi dut.

Euskal artegintza modernoan arlorik gorai-patuena da eskulturarena. Maisu handien izenak nonnabi aipatzen dira. Eta besteok non zaudete? Zer helduleku izan duzue?

Euskal Herrian betidanik ezagutu da plastikarako ahalegina. Hemen artisau izan gara beti, lurrerako tresneria, nahiz arrantzurakoa, egurra dela, burdina, gure eskuez landu izan ditugu. Arrasto horrek gaur arte iraun du.

Oteiza, Txillida eta beste guztiak, beraz, ez ziren kasualitatez etorri. Lehengo antropologia arrastoetatik eta artisauen lanetatik aterako artistak dira. Gero beste belaunaldi batzuen txanda iritsi da. Gure heldulekua, eskultore horiengan baino aurreko guztian dago, baina. Egia da hala ere, mito batzuk izateak asko indartu duela gure zeregina.

Gure belaunaldia aurrekoa baino ugariagoa da, lan oso onak egiten dituztenak badaude, baina beti ere aurrekoen gerizpean gabiltza.

Zer nola ikusten duzu egun hemen egiten den artea?

Ondo dago, beste adar kultural batzuk baino indartsuago, agian. Ez dut uste beste edozein lekutakoak baino gutxiago garenik.

Zer kezka artistiko nabaritzen dituzu?

Gizakiak bere inguruaz duen erantzukizuna da nire kezka. Munduaren aurrean indartsu atera nahi badugu,

“Estatu Batuek munstro bat eraiki dute gure etxe aurrean, eta ez badugu proiektua iraultzen, nortasuna agertzeko aukera larregirik ez digu eskainiko Guggenheimek. Ingeleseko izenak berak adierazten du atzetik datorrena”

hori dena errespetatuz eta maitatuz jardun behar dugu.

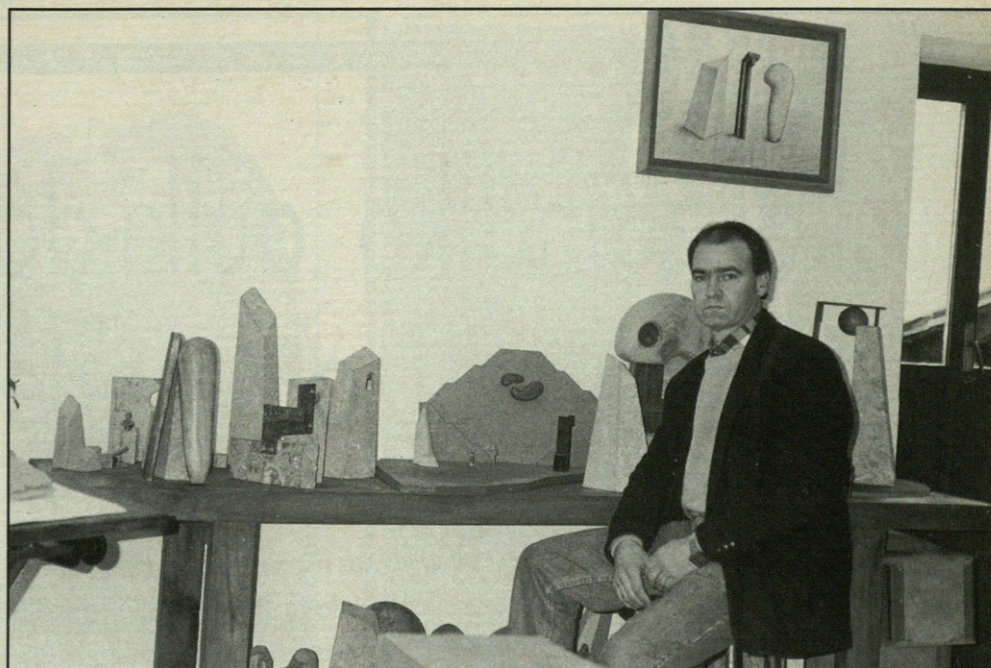
Hemengo kezkak, zoritarrez, ez dira zuzenenak. Gure kulturgileek nazio indartsuen eraginpean eta ildotik segitzeko azaltzen dituzten jarrerak hemengo kultura irentsi dezakete. Kontsumoaren azpian kultura faltsua garatzen ari da eta gu horren ukitupean gaude eta atera behar dugu, haizeak zer dakarren baino gehiago oinen azpian daukagunari begiratzuz.

Zer leku uste duzu irabazi behar duela eskulturak gure herrian?

Nortasuna zintzotasunean aurkitu behar du, bere ingurua maitatuz. Munduko jarrera komertzial tentagarriak onak dira, behar dira, baina bere neurrian. Non bizi garen ohartu behar dugu, hor baitago berezitasuna, geografiak eta kulturak markatzen du gure izatea.

Artegintzan arazorik azpimarratzekotan, zein?

Kanpoko tendentzia indartsuek aurretik eraman gaitzakete, gure geografia gal dezakegu, biluzik geratu. Hauek dira arazo larrienak. Zein ditugu etsai eta lagun nagusiak? Lagun nagusia, mantenduko gaituena, natura. Eta etsai nagusia, be-

Artista ondarroarrak argi ikusten du «gure kulturgileek nazio indartsuen eraginpean eta ildotik segitzeko azaltzen dituzten jarrerak» gure kultura irentsi dezaketela.

rriz? Gu jan nahian dabilena.

Eta boni aurre egiteko jo al duzu 'etsaiaren' geografia konkistatzera?

Gure izatea hor defenditzen dugun neurrian, defenditu

«Gure kulturak, biziko bada, mundura atera behar ditu adarrak, bere nortasun guztiarekin»

ahal izango dugu ondoren etxea. Indartsuenen aurka gure indarrak erakusten baditugu, gero etxean nabarituko dugu.

Eta zer da Guggenheim?

Lehen aipatu dizudan arrisku hori guztia. Estatu Batuek munstro bat eraiki dute gure etxe aurrean, eta proiektua ez badugu iraultzen, ez digu nortasuna agertzeko aukera larregirik eskainiko. Ingelesez datorren izenak berak adierazten du atzetik datorrena. Horrek ematen digu

erabat proiektuaren mamiaren berri.

Hor sartu diguten lehergailu hori nola lehertu izango da kontua. Gure erara, halako batean denak aurka jarri eta izen hori atzera bota eta beste bat jartzetik hasi, eta munstro horren asmoak irauli eta suzko ahoa eurei erakusten badiegu salbatzea lortuko dugu. Baina irensten bagaitu, akabo gure arte plastikoa!

J.J. PETRIKORENA

JUAN LUIS ZABALAREN ipuin liburua, SUSA argitaletxeak plazaratu berria

SAKONETA

11 ipuineko bilduma, 176 orrialde; liburudendetan salgai: 1.300 pezeta

Euskaltzaindiko aulki-dantzan Txillardegirentzat eserlekurik ez

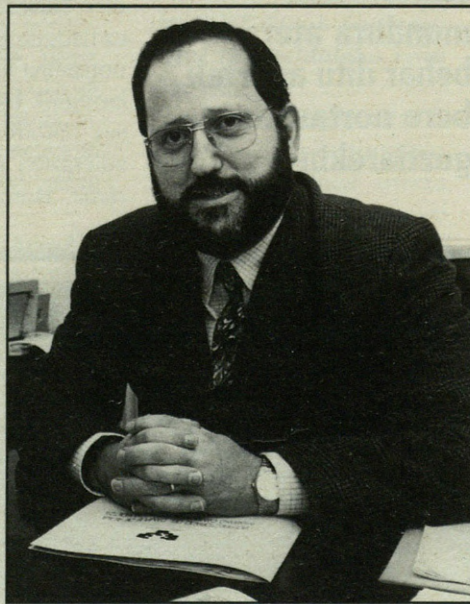
Antonio Maria Labaien ordezko euskaltzain osoa urtarrilaren 27an aukeratuko da. Hiru izen eman ditu Akademiak: Txillardegi, Adolfo Arejita eta Patxi Goenaga. Txillardegi laugarrenez izendatu dute, baina aurreko esperientzien ondotik, eta urteotan baztertua izan delakoan, bere burua aulki-dantzatik kanpora utzi du, erabat gogaiturik. Guztiarekin, gertaera honen inguruan kezka zabaldu da euskaltzaleen artean.

75. urteurreneko haize berotan hainbat ospakizun, ekitaldi eta omenaldiren haritik egindako hegaldia-
ren ondoren, lurreratu eta Euskaltzaindiari gomendio

eta arauetara jartzea zego-
kionean sortu da zalaparta, Ramon Maria Labaien or-
dezko euskaltzain osoaren
hautaketa dela eta. Hiru
hautagai proposatu dira:

Patxi Goenaga, Adolfo Are-
jita eta Txillardegi.

Txillardegi laugarrenez
aipatu dute euskaltzain oso
izateko: 1980an lehenengoz,
Patxi Altunarekin batera.

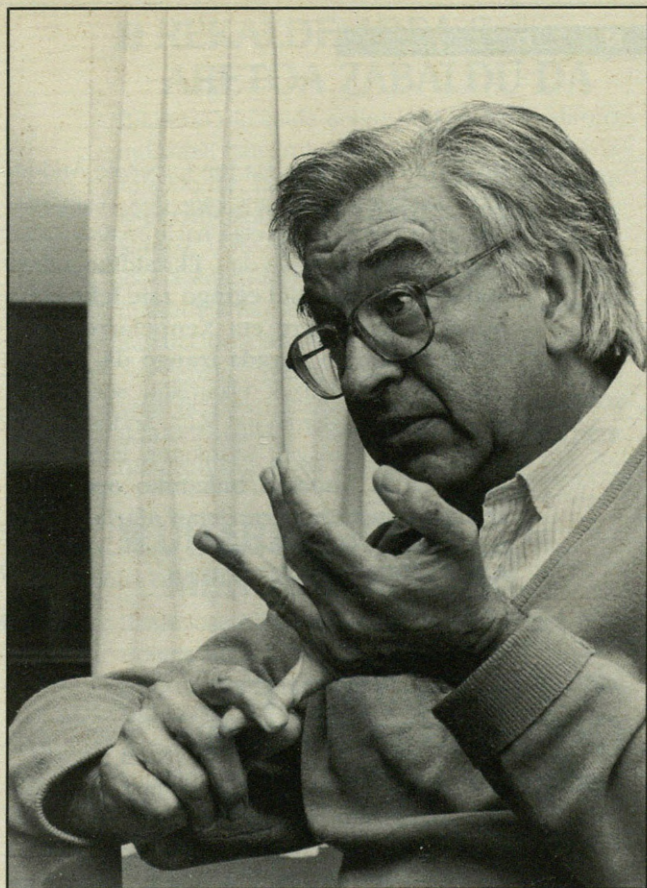

Adolfo Arejita eta Patxi Goenaga dira, Txillardegiren ezetzaren ondotik, aulkia betetzeko aukera izango dutenak. Kurrikulum betekoak ditugu biak. (Eskuineko argazkia: Joseba Olalde).

Hiru bozketa egin ziren or-
duan, aurreko bietan bieta-
ko inork nahikoa botorik
jaso ez, eta hirugarrenean
bere izena erretiratzea era-
baki zuen, aipatu izan due-
nez, «*bazkaritako azpike-
rien berri jakitean*». Biga-
rrenez 1987an, Ibon Sara-
sola hautatu zutenean, eta
1988an jarraian, Juan Mari
Lekuona sartu zenekoan.

Laugarrenez izendatu au-
rretik, iaz, Leioako Batzarra
egiten ari zela, ARGIA esan
zuen: «*Ateak itxi dizkidate
eta hori ez dut barkatzen*».
Minduta ari zen: «*Euskal-
tzaindiak euskara batua-
ren kezka beti izan badu,
barruan egon beharko nu-
ke. Ni inoiz ez naiz izango
Euskaltzaindikoa, ez dut
izan nahi*». Urtarrilaren 3an,
eta beste behin ere hiruko
zerrendan agertzen zela
ikusita, gütuna argitaratu
zuen «Euskaldunon
Egunkaria»-n, hamaika eus-
kaltzaleren lana euskaltzain
oso izendatuz hobetsi dela,
eta, aldiz, bere lanek arbuio
iraunkorra jaso dutela eta ez
duela postu honetarako
izendatua izateko inongo
desirarik esanez.

Hau guztiaren inguruan
nahastu da hautaketaren
kontua. Dagoeneko 38 urte

Akademiak urteotan Txillardegirekiko azaldu duen jarrerak hainbat euskaltzale kezkatu ditu. (A: Alberto Elozegi).

dira Txillardegi euskaltzain urgazle izendatua izan zela, eta urgazle guztien artean urterik gehien daramatzana da. Euskara batuaren prozesua bideratzeko orduan eragilerik nagusienetakoa eta gerraondoko narratibagintzan berritzaile nabarmenetakoa, merituak soberan biltzen dituelarik euskaltzain aulkiaz jabetzeko aukerarik ez izanak Euskaltzaindiaren jokabideari buruzko ardura piztu du euskaltzale askorengan.

Lehenengoz izendatu zutenean, eta hirugarren bozketaren atarian, euskaltzain osoetariko bat hurbildu eta, borroka armatuarekiko bere jarrera aldatzen ez zuen bitartean ez zela euskaltzain oso izango esan zion harta-

tik, Txillardegiren kasuan, irizpide akademikoei baino bestelakoei erreparatu zaie la susmatzen du hainbatek, Akademiaren apolitikotasuna auzitan jarritz.

Eserleku baterako bi aukera

ESTREINAKOZ aurkeztu dituzten Patxi Goenaga eta Adolfo Arejita. Azpeitiarra gramatika alorrean itzal handikoa dugu, Patxi Altuna eta Miren Azkareterekin eskuz esku ari dena lanean. Bilbotarra, berriz, herri hizkeraren zaletu aparta dugu, batipat Labayru ikastegiko euskara arduradun gisa egindakoagatik goraiapatua.

J.J. PETRIKORENA

La Casa del Café

— Juan Triunfo S.A. —
DONOSTIA

URTARRILAK

21

larunbata

■ BERTSOLARI EGUNA ANOETAN EGINGO DA

BERTSOLARI Eguna hainbat aldaketa badakartzatza aurren: orain artekoetan ez bezala, ez da inor omenduko, eta larunbatez egingo da, Donostiako Anoeta frontoian. **Ekitaldia 17.15etan hasiko da, frontoiko atarian, Jon Sarasua eta Sebastian Lizasoren libreko saioarekin.** 18.00etan ekingo zaio saio ofizialari, Jon Azpíllaga, Bittor Elizagoien, Euzkitze, Iratxe Ibarra, Imanol Lazkano, Jon Lopategi, Iñaki Murua, Amaia Telletxea eta Xanpunek bat-batekoan jardungo dutela. Bertso jarriak eskainiko dituzte

jarraian Irene Ajuria eta Jon Enbeitak; Andoni Egaña «Tximeletak sabelean» diskoa aurkeztuko du eta Igor Elortza eta Unai Iturriagak Zazpi Eskale moduan arituko dira. **Ekitaldiko azken atalean saio bereziei egingo zaie lekua, eta honela, Iparragirre eta Xenpelarren bertsoak entzuteko parada izango da,** eta Uztapide eta Mendiluzek 'elkarrekin' sorpresarik eskainiko dute. Berdin Jon Maia, Andoni Egaña eta Angel Larrañagak musikaren laguntzaz... **Festa ez da Anoetan bukatuko ordea, jarraian, gaueko bederatzietan afaria izango baita Saizar sagardotegian,** kantu zaharrak, bertso jarri berriak eta bat-bateko saioen harira girotua.

Koldo Tapia: «Bertsolari Egunari txapelketa baten garrantzia eman nahi diogu»

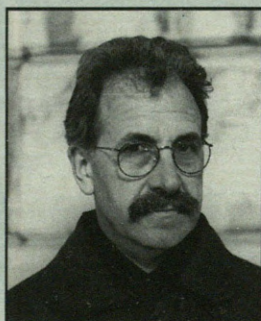
ARGIA. Zerk eragin ditu Bertsolari Eguneko aldaketak?

KOLDO TAPIA. Bertsolaritzaren dinamika aldakorak berak. Elkarrekin interesaturik dago bertsolaritza etorkizunari eta gazte jendeari begira proiektatzen eta horrek ordutegi eta beste hainbat gauza aldatzea eskatu digu.

Bertsolari Eguna nahiko errealtate fosilizatua geratzen ari zen eta pausoa eman dugu, bertsolariek gogoko izan ditzaketan gauzak egite aldera. Nik pertsonalki, bertsolariak ekarpen berriak egiteko eguna izatea nahi nuke.

A. Zer uztza jasotzea espero duzu?

K.T. Batez ere gazte jendearengana hurbildu nahi genuke, lehengo jendea uxatu gabe. Ez

dugu trena geldituta utzi nahi, soilik lehengoari eutsiz eta odol berririk eskuratu gabe.

A. Zer garrantzia ematen diozue festari aurrera begira?

K.T. Aurtengoan apustu txikia egingo dugu Bertsolari Egunarekin, orain arte egindakoa baino askoz ere handiagoa, eta etorkizunari begira, urteko egunik garrantzitsuenetako bat izatea nahi genuke, txapelketa baten pareko eguna izatea.

URTARRILAK

22

igandea

■ OSKORRI ETA KUKUBILTZO

OSKORRI eta Kukubiltzok «Katuen testamentua» ikuskizuna Basauriko Sozial Antzokian taularatuko dute, urtarrilaren 22an, 12.00etan eta 17.00etan. **Kantu eta jokoez osaturiko saioa da honakoa.** Labayruk Oskorri taldeari luzatutako bilketa lanean oinarritua dago eta ikusle gaztetxoei zuzentzen zaie. ETBko Super Baten eskutik dator aukera.

■ FANTASI IPUIN ETA ITZULPEN LEHIAKETAK

EHUko Filologia eta Geografi-Historia fakultateak bi lehiaketa plazaratu ditu, hirugarren urtez, fantasi ipuin laburren eta itzulpenari begirakoa. Nahi duen orok parte har dezake bietan, eta **ipuinei dagokienez, euskaraz nahiz gaztelaniaz bidal daitezke lanak, fantasiazkoak beti ere, eta gehienez 20 orrialdeko luzerakoak.** Orijinalak bidaltzeko epea maiatzaren 2an amaituko da, eta sari bakar bat egongo da, 100.000 pezetakoa (4.000 libera inguru). Fakultateko irakasle izan zen **Felix Ugarteren omenez antolatutako Itzulpen Lehiaketan berriz, filologia, geografia edo historiaren ari diren testuen itzulpen teknikoak eskatzen dira, edozein hizkuntzatatik euskaratuak izan daitezkeenak,** eta gehienez 30 orrialdekoak. Maiatzaren 2rako bidali behar dira lanak eta sari bakarra izango da, 100.000 pezetakoa.

■ REKALDE-AREA 2 ARETOA ZABALDU DA

BILBOKO Rekalde erakusketa aretoak edifizio industrial batean kokaturik dagoen gela berria zabaldu du, Rekalde-Area 2 deitu dutena, **arte esperimentalta eta ez-ohizkoa bertaratzeko asmoz**. Arte garaikidearen munduko azken joerak erakusteari eta zentzu honetan ari diren Euskal Herriko eta atzerriko artisten arteko elkarlana jorratzeari erreparatuko dio. Per Barclay Norvegiako eskultoreak estreinatu du lekua, urez betetako kristalezko bi ontzi handitako ikus-entzunezko efektuekin. Otsailaren 5era bitartean izango da ikusgai.

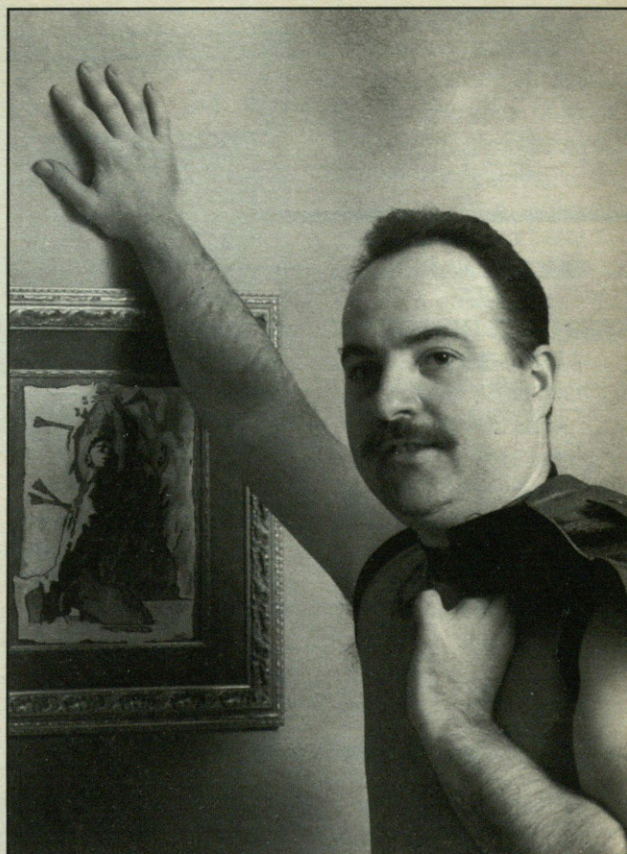
URTARRILAK
28
larunbata

■ UDARREGIREN MENDEURRENEAN

JUAN Jose Alkain Iruretagoiena, Udarregi, bertsolaria hil zela mendeurrena urriaren 2an betekoa da, eta karia honetara, urte guztiak zehar hainbat ekitaldi prestatu ditu Usurbilko Udal Batzordeak, hitzaldiak direla, mahainguruak, kantaldiak, bertso saioak, antzerki emanaldiak, erakusketak, biltzarrak, lehiaketak eta beste. Urtarrilak 28an, larunbatean, 22.30etan, **Zazpi Eskale taldeak** (Unai Iturriaga eta Igor Elortza eta Txapel Okerrak musikari boskotea) Oiardo kiroldegian jardungo du, «Bertso berriak pobrezari jarriak» maketako doinuak abesten.

■ LUIS BUÑUELEN ARGAZKIAK

BILBOKO Arte Ederretako Museoak Luis Buñuel omenduz ireki ditu aurten atea. **Antonio Galvezek zinemagileari hainbat filmeren inguruan egindako 70 argazki eta 10 fotomuntaiek osatzen dute** otsailaren 28ra bitartean irekia egongo den erakusketa.

DONOSTIAKO Elizbarrutiko Museoan Joaquin Garrido «Aizpe»ren pinturak erakusketa zabaldu da otsailaren 28ra bitartean. 33 urte ditu margolari donostiarrak, eta aurretik hainbat aretotan bere lanak erakustez gain, Donostiako leku bitxienetan ere utzi du bere lanaren testigantza, arropa denda, disko denda, liburu denda, taberna, soziedade eta Bulebarra eta Kontxa pasealekuan, besteak beste. Donostiako patroia den Sebastian deuna irudikatu du oraingoan, ikuspegi moderno batez. Hainbat obra, El Greco, Salzillo, Ribera, Mantegna, Bellini edo Messinaren berrikuspenak dira eta besteak bere sormenetik sortuak. Martiraren ikonografia eta sinbologiaz interesatu da batipat Joaquin Garrido, eta baliatu duen teknikari dagokionez, orain arte jorratutako abstrakziotik irudietara pasatu da eta olioaren erabilera nagusitzen da bere pinturretan.

ARGITALPEN BERRIAK ZORIONAK BILDUMA

- 3.- GABONETAKO IPUINAK
- 4.- BASOAN

Pasiotarrak - 48290 ● EUBA ☎ 6308036 FAX: 6308028

L I B U R U A K

**OROIMENAREN
HITZA
IKASTOLEN HISTORIA
1960-1975**

IDOIA FERNANDEZ
UEU 304 or.

Ikastolen mugimenduaren azterketa egin eta liburu honen bidez kaleratu du egileak. Frankismo garaian eskola era berezi batean bizi izan zen eta orain, ikastolei buruzko ikerketa handirik ez zegoenez, 'paperetan' ezer gutxi zegoenez, ikergai

hau planteatu eta burutu du Idoia Fernandezek. Gaiaren esanahi historikoa eta gaurkotasanaz aparte, maila pertsonalean zeukan eskola esperientziak medio, motibazio berezi batzuk gehitu ditu.

Frankismo garaiko ikastolen historia aztertzea da ikerketaren helburua. Herrialde ezberdinetan izan diren seinale amankomunak ikustatzeko profil nagusia irudikatzen saiatu da egilea ●

**UDARREGI
BERTSOLARIA
ANTONIO ZAVALA
AUSPOA 234 or.**

Bertsolariaren bizitza eta bertsuak bigarren aldiz eskaini dizkigu Auspoa argitaldaria. Lehen aldiz 1966. urtean argitaratu zen, baina edizioa agortua zegoenez eta laster, urte honetako urriaren 2an, Udarregiren heriotzaren mendeurrena izango denez, berrargitaratzea erabaki dute.

Pello Errota eta Jose Bernardo Otañorekin batera, bere garaiko bertsolaririk onenetarikoa izan zen Udarregi. Galdu ez diren bertsuen bidez, garai hartako kronika bat egiten dela esan daiteke. Pilota partidu bat, Donostiako 1878ko jaialdi bat, Donostia erre zeneko oroipena, Usurbilgo eta Igeldoko mixioak, larre-behi baten ibilerak, Santa Agedaren bizitza... gai ugari jorratzen dira liburuan. ●

B E G I - B E L A R R I

L I B U R U A K

Gozoa, borobila, landua...

Herri Urratseko erroskilen pare ari da saltzen «Pirineoak 1000 igoera II, Somportetik Vignemalera» liburu hau. Eta konparazioak badu mamirik, gozoa baita gidaliburu hau. Gozoa begietara, eta lan borobila, eta maitasunez landua eta... Erroskilak bezalakoa. Elkar argialetxea ere sekulako bultzada ari zaio ematen liburuari, bildumako aurrekoak, Hendaiatik Somportera bitartekoak, izandako harrera ikusi eta gero.

Konparazioarekin jarraituz, konfiantzakoak dira Goierriko lagunek egin ohi dituzten erroskilak eta konfiantza aipatuko nuke bildumaren egilea Miguel Angulo dela jakitean. Angulok hamar mendi liburutik gora idatzi ditu; mardula sortako gehienak. Haatik, nabari da nabari, «Pirineoak» bilduma honetan kariño be-

rezia jarri duela baionesak.

Aspe, Tena, Ossau, Panticosa, Arrens, Estaing eta Cauteretseko haranetan zehar 14 mendigunetan banatutako 200 ibilbide eskaintzen ditu liburuak, azalpen egokiarekin lagundua bakoitza. Gailur nagusien (Midi d'Ossau, Ger, Palas, Balaitus, Frondellak, Infernuak, Facha Handia, Vignemale...) goitik hartutako mapa panoramiko zehatza. Berrehundik gora argazki eta beste hainbeste krokis ibilbideak azaltzeko. Inguruaren mapa orokorrak, igoeren profilak... asko dira kalitatezko argitalpena dela esateko arrazoiak.

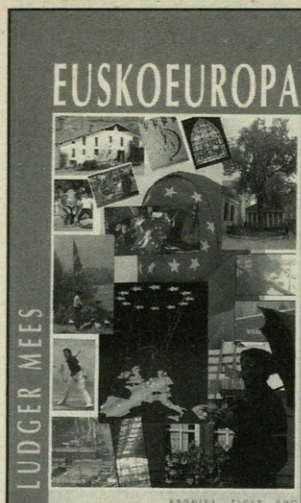
Gavarnietik Bielsa bitarteko alea, bildumako hirugarrena, bi urte barru argitaratuko du Angulok. Beste 200 igoera Creuseko lurmuturrera bidean, beste 200 arrazoi bilduma osoa

PIRINEOAK II-1000 IGOERA
MIGUEL ANGULO
ITZULTZAILEA: IMANOL TAPIA

etxeko apalean altxorra bailitzan gordetzeko. Horixe baita liburuen akats bakarra, astun samarrak izatea motxilan eramateko.

RAMON OLASAGASTI

EUSKOEUROPA
LUDGER MEES
ELKAR 134 or.

Euskoeuropa, lehendik egi-leak zenbait komunikabi-detan plazaraturiko saiakera laburren sorta da, 40 saiakera bildu ditu orotara. Bildu eta txukundu ondoren, irakurle guztiei eskaintzen dizkie. Egun-egunekoak eta punta-puntakoak diren gaiak jorratu ditu EHuko irakasleak.

Europa begira eginiko liburu hau, idazleak euskaraz idatzirikoa lehena da. Julian Belokik hitzaurrean dioen moduan: «Idatzi laburrak izanagatik ere, ez da azal-urratze hutsean gertatzen. Ikuspegia du sakona eta irizpidea jantzia» ●

ZERGATIK GERRAK?
GILES PERRAULT
ITZULTZAILEA: BEGO MONTORIO
TXALAPARTA 60 or.

Hamaika-hamabi urteko gartzetxoekin eztabaidatu ondoren, gauzak zergatik gertatzen diren ulertzen saiatzen da egilea Axuri Beltza bilduman atera den bederatzigarren liburu honetan.

Neska-mutikoez erraz irakurriko duten liburua da honakoa. Sei zatitan banatua dago eta Serge Bloch-ek eginiko marrazki ikusgarriez josia dago. Hau dela eta, eta liburu guztia galdera erantzunak oinarri direla idatzia dagoenez, irakurketa ez da batere astuna egiten. Gaiak ere interesgarriak dira ●

SENEZ
ITZULPEN ETA
TERMINOLOGIAZKO
ALDIZKARIA

EIZEI 208 or.
Itzulpenera hurbiltzea, erdarazko erlatiboen itzulpena, itzulpenaren didaktika gaur egun, euskarazko zuzenbidearen printzipio orokorrak eta orain arteko ibilbidea dira besteak beste, hamabosgarren ale honetan jorratzen diren gaiak.

Lauhilabetekari izatetik, urtekaria izatera igaro da hamar urteko ibilaldia bete duen aldizkari honetan, besteak beste Koldo Biguri, Jose Mari Satrustegi, Karlos del Olmo, Xabier Mendiguren eta Lurdes Azurmendiren artikuluak ageri dira ●

D I S K O A K

BELDURRAREN
KULTURA

BIZKAR HEZURRA. IZ
«Informazio pozoindu» diskoa kaleratu zuen artean

ezezagun zen Bizkar Hezurra taldea. Esperimentu gisa sortu zen talde hau sendotuz, gorpuztuz joan da, eta indartsu eta gogorragoa bilakatu da.

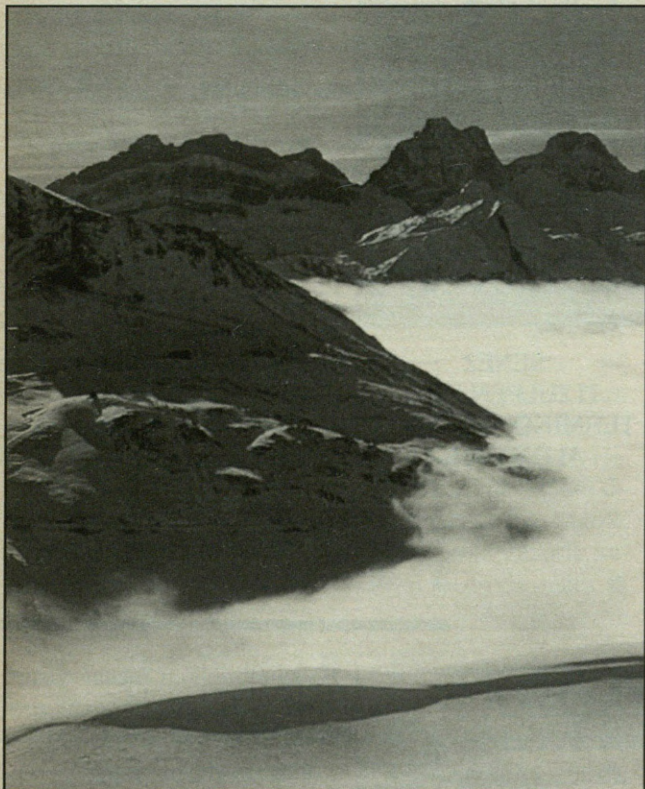
Lehen diskotik hona, taldearen filosofia ez da aldatu. Letrek erreibindikatioak izaten jarraitzen dute eta Euskal Herrira bezainbeste begiratzen dute kanpora. Lan berri honetako kantuek Rock, Rap, Reggae, Funk eta Jazza dute oinarri ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

PAUSOZ PAUSO

Jacatik abiatuta, ibilbide ugari egin daitezke ingurune horretan. Grosin gailurra igoz gero, Aisa edo Aspe izeneko mendatea ikus daiteke.

Jacatik Grosin gailurrera

Aragoako Jacatik abiatuta, Bisaurin, Aspe, Collarada eta Oroel menditorren gainetik gelditzen den Grosin gailurrera igo daiteke. Mendian ibiltzen ohituak daudenentzat, bi ordu eta laurden inguruko ibilbidea du igoera honek.

Grosin izena duen gailurrera joateko bide bat baino gehiago jarrai daitezke. Grallaseko zubitik igarotzen dena da aukeratu daitekeenatariko bat.

Jacatik atera eta Asieso aldera joanez gero, XI. mendeko eliz erromaniko lombardiarra ikus daiteke. Aragoa errekaaren ondoan doan bideskari jarraitu eta eta Ico-saedro zentral elektrikora iritsiko gara. Hemendik aurrera, zubira eramango gaituen pista izango da gidaria. Bost kilometroko bide luze samarra da, baina oso ikus-

garria eta martxa onean joanez gero, ordubete eskasean egin daiteke.

800 metroko altueran da goen zubia igaro eta eskuinera, ezpel eta pinu artean doan bidezidorra dago. Bidea ez da oso ona, baina argi ikusten diren lasterbideak har daitezke.

Grallaseko zubiaren ondoren, animaliek aldegin ez dezaten txarrantxa-hesi batera iristen da bidea. Basoan basa-arrosak, ezpelak, mastak... landare eta zuhaiska ugari daude.

20 minutu inguru ibili ondoren, bideska Paco de Serezen bukatzen da. Ingurua ikusteko unea heldu da. Hegoaldean Asieso mendia dago, iparraldean beste mendi handiago bat, Santa Eugenia, eta mendebaldean Castesillo sakana. Ingurune ikusgarria benetan.

Aurrera jarraitu eta ipar-mendebaldean doan bideska hartu behar da. Santa Eugenia lepoa zeharkatuko dugu erdialdetik. Bideak eskuinerantz jotzen du eta 25 minututan beste lepo batera eramango gaitu. Puntu honetan beste bidegurutze bat dago. Sasi artetik ez igotzeko, ezkerreko bidetik metro batzuk jaitsi eta lehen bihurgunean ikusten den xendera hartu behar da. 20 minutuko bidea dago gailurrera iristeko.

Gailur honetara igotzeko, boro handia denean izan ezik, urteko edozein garai egokia da. Ura eramatea beharrezkoa da, bidean topatzea zaila baita ■

ESPARRUAK HEDATUZ

Historiaren aztarnak

Proposaturiko ibilbidea egiteko, Jacan gaudela profitatuz, ez legoke gaizki Aragoako herri honetako txokoak ezagutzea.

Gutxi gelditzen da Yacca izena zuen Jaka zaharraz: antzina zituen bideskak errepide bilakatu dituzte, gotorlekua hiri eta jainkotegi, eta gotorleku zaharrak jainkotegi eta gotorleku modernoak dira orain.

XI. mendeko katedrale

erromatarra da Jacan gelditzen den eraikuntzarik zaharrena. XII. mendean egin dako harresi batzuk ere bazituen, baina 1915. urtean botatzea erabaki zuten. XVI. mendeko estilo pentagonaleko gotorlekua ere badu. European hobekien gorde den estilo honetako gotorlekua da berau.

Kokapenak ere badu garrantzia. Behiala egokia zen militar eta komertzial-

ki, eta orain turismoa erakartzeko leku aproposan dago ■

HURA OTORDUA!

ANUSKA LASA
Aktorea

**Dilistak
noiznahi**

Dilistak ongi prestatzen ditu, baina ez du sukaldean lapiko artean ibiltzeko denborarik. Hala ere, tartetxo bat duenean sukaldean aritzea gustatzen zaio. Babarrunak izan ezik, edozein gauza prestatuko du, ez zaizkio batere gustatzen eta.

Dilista da gehien atsegin duen jakia, eta amaren etxera doanean, aurretik telefonoz deitzen dio. Ezer esan gabe, badaki egun horretan amak gustuko dilistak prestatuko dituela.

Lagunei afaria prestatzekotan, liburu bat hartu eta ohizkoak ez diren jakiak prestatuko lituzke, gustu desberdinekin egindako lasaña, adibidez. Askok gustatzen zaio gauza berriak frogatzea, bai sukaldean baita mahaietan ere. Hau dela eta, berdin zaio lagunekin mexikar, hindu edo jate-txe txinatar batera afaltzera joatea, baino italiarra du gustukoan. Gauza berriekin batera, nolana ere, sukaldaritza ohizkoa ere atsegin du.

Orain ez du etxean jateko astirik, baina aukera izanez gero, etxean egindako otordua nahia go du arrasatearrak.

Ez gaixotzeko olioak

Sukaldean, elikagaiak prestatzeko ematen zaiona baino erabilpen askoz gehiago dauzka olioak. Udaberrilore olioak esaterako, zenbait gaixotasun ez hartzen laguntzen du: aknea, soriasis, hipertentsioa, hezueri reumatoidea eta esclerosis gaitzak besteak beste.

Prozesu metabolikoetan guztiz beharrezkoa den azido koipetsua dauka olio honek. Normalean gorputzak ez ditu azido hauek sortzen eta elikaduraren bidez edo beste bide batez hartu behar dira. Udaberrilore hazietatik ateratzen den olioak beharrezko osagai garrantzitsuak ematen dizkio giza organismoari. FAO eta OMEk egiten dituzten gomendioen arabera, gizaki heldu batek hartzen dituen kalorietatik %3 gutxienez oinarritzko azido koipetsuak izan behar harko lituzkete. Haurrek eta haurdun dauden emakumeek, aldiz, %5.

Eranskin elikagarri bezala erabiltzen da, baina duela 30 urtetik hona, bere propietate terapeutikoak ikertzen ari dira Estatu Batuetako, Erresuma Batuko, Kanadako eta Australiako unibertsitate eta eritetxe famatuenetan. Azterketa ugari egin dira, eta onuragarria dela frogatu dute guztiek.

Olio honek gizakiarentzat dituen onurak asko direla ikusi ondoren, merkaturatzen salgai jartzeko erabakia hartu da. Udaberrilore olioak kapsuletan saltzen da eta Euskar Herrian eros daiteke ■

Gaixotasun askori ihes egiten laguntzen du udaberrilore olioak, beharrezko dituen gai garrantzitsuak ematen baitizkio gorputzari.

BAKAILAOA

Bakailaoa bereizi

● Bakailao freskua arrain txuria da. Duen grasa kopurua oso txikia da, beraz. Baina gazitzean grasa kopurua igo egiten da eta arrain urdin bilakatzen.

● Gazitua dagoen bakailaoa ona den bereizteko txuria aukeratu behar da. Inoiz ez

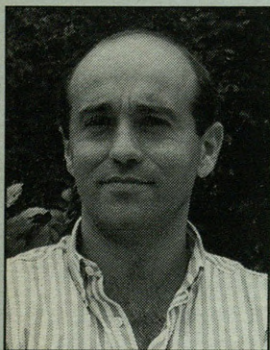
horitu edo gorritua dagoena. Zeharrargitsu eta malgua izan behar du, gainera.

● Bakailaoa balitz saltzen den asko ez da bakailaoa eta honekin ere kontu handia izan behar da. Kalitate gutxiago duten arrainak saltzen dituzte askotan. Bakailaoa besteetatik bereizteko, hegalaria begiratu behar zaio. Besteek V forman dute hegala eta benetako bakailaoak aldiz, zuzena dauka.

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA AIZPURUA

Elhuyar-eko kidea

Euskarazko bertsioa

Artikulu honen izenburua asmatzeko izen desberdinak bururatu zaizkit, hala nola, euskaratzea, itzultzea, egokitzea, eta abar, baina azkenean bi hitzetako sintagma aukeratu behar izan dut.

Orain dela laupabost hilabete Elhuyarrek eta UZEIk ekipo bat osatu genuen MS Word deituriko testu-tratamendua euskaratzeko. Lan honi ekin aurretik zenbait txosten prestatu genuen lan-prozedurari, behar zen ekipamenduari eta aurrekontuari buruzko-ak. Txosten haietan *itzul-pena* hitza erabiltzen genuen egin beharreko lana izendatzeko. Une honetan, lana aurreratu xamarra dugularik, aldiro idatzi behar ditugun lanari buruzko informazio-txostenetan, *itzulpena*-ren ordez *euskarazko bertsioa* ipinzen dugu.

Ordenadore-programa baten hizkuntza egokitzapenean dauden lan-faseak bitan bana daitezke nagusiki. Batean, pantailan azaltzen diren mezuek (menukoak, az-pimenukoak, laguntza-koak, eta abar) daude eta bestean eskuliburuak eta erabilpen-gidak. Laneko or-

denak ere garrantzi handia du, pantailatan azaltzen diren aginduek eta mezuek eta eskuliburuetan azaltzen direnek berdinak izan behar baitute. Baina hau ez da mota horretako lan batek bete behar duen baldintza bakarra; badago beste bat, aurrekoa bezain garrantzitsua dena, euskara zuzena eta ulergarria izatearena alegia.

Hitzen bidez hain erraz esaten dena arantzez jositako bidea ezkutatzeko duela frogatuko dizuet: menuetako agindu gehienak hitz bat edo bikoak direnez jatorrizko hizkuntzan (ingelese, kasu honetan), euskaraz gauza bera egin beharra dugu pantailaren diseinua ez apurtzearen; hain hitz gutxiatan adierazten diren kontzeptuak bere osotasunean ulertzea oso zaila izaten da, beraz programa ongi ulertu behar da; ingelesezko proposizioen baliokideak euskaraz jartzea gehienetan amaiera txarreko bataila izaten da; programak dituen adibideak kulturalki transladatu behar dira; eskuliburuak itzultzen hasi aurretik pantaila-mezuen glosarioa egin behar da; programa testatu egin behar da funtzionamendu okerrak detektatzeko eta ondorioz, behar diren aldaketak egiteko...

Aipatu arazoei aurre egiteko, batetik hardwarez (ordenadore-sarea eta modema) eta softwarez (datu-base eta zenbait erreminta osagarri) osatutako sistema informatiko berezi bat osatu behar izan dugunez eta bestetik laneko antolakuntzaren zailtasuna dela eta, itzulpen-lan baten aurrean baino egotzipen-lan teknologiko-kultural baten aurrean gaudela baietza dezakegu. Dena den epaia zuen esku egongo da aurtengo sei hilabeteotan.

Etorkizuneko etxe adimentsuak

Uste baino lehenago, posible izango da sukalde adimentsu batean arrautza frijituak egin, egongelako teiatua urrutiko agingailu baten bidez ireki edo eta komuneko eserlekua nahi dugun tenperaturan jartzea.

Denbora arazoa besterik ez da. Gauza hauek jadanik asmatuak daude eta urte batzuk barru, ikerketak sakontzen diren heinean, gure bizitza guztiz aldatuko dute, etxean igarotzen dugun tartea behintzat. Etxeak gaur eguneko zati berdintsuak izango ditu, baino zatiketa eta funtzioak guztiz bestelakoak izango dira. Ez da interruptorerik egongo, urrutirako agingailuak hartuko du hauen lekua. Giltzen ordez txartel identifikagarriak erabiliko dira eta aldeaz aurretik beharrezko aginduak eman zaizkion ordenadore zentral batek gidatuko du guztia.

Plastikoa izango da erabilikuntza berriak egiteko erabiliko den gai nagusia. Hordieria, harraska, berogai-

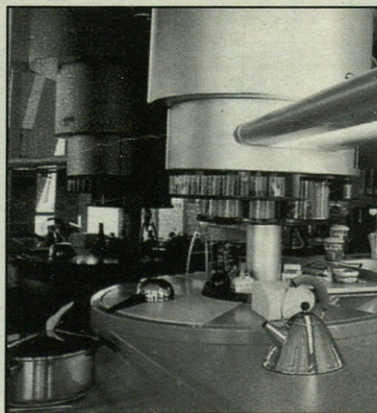
luak... guztiak izango dira plastikozkoak.

Etxe hauetan ez da kortina beharrik izango. Botoi bat sakatuaz gero, seinale elektriko bat bidaliz, kristal likidozko leihoak opakoak bilakatuko dira. CD-ROMa, telebista interaktiboa eta goi fidelitate digitzeko kateak ere ez dira faltako etxeko egongelan.

Bainugelak dituen abantailak ere ez dira edonola-koak. Dutxa hartzen den bitartean, ahotsaren bidez, goialdea ireki eta zerua ikusi ahal izango da. Hidromasajea eta sauna ere izango ditu etxe adimentsu berri hauek. Ispiluak ez dira inoiz lurruneztatuko eta komuneko eserlekua nahi dugun tenperaturan egongo da.

Sukaldean ere izugarrizko eraldaketa nabarituiko da. Despentsako gauzek barra kodeak izango dituzte eta eskatu ahala, eskatutakoa aterako du ordenadoreak.

Eguneko egunkariak irakurriko dituzten ordenadoreak egongo dira logelan ■

Sukaldea oraingoa baino askoz ere praktikoagoa izango da, baino oraingoak duen goxotasuna galduko du.

Zaindu beharreko zuhaitzak

Etxean edukitzeko zuhaitzak dira, hau da, besteek baino askoz leku gutxiago behar dute bizi eta hazteko. Hala ere, eta behar den moduan zainduz gero, mendiko zuhaitzak baino ederra-goak izatera hel daitezke erraz.

Bonsai bat etxean izatea ez da lan zaila, baina etxeko gainontzeko landareek baino zainketa handiagoa eta bereziagoak behar ditu. Esperientzia izateak zainketan laguntzen duen arren, ez da derrigorrezko baldintza. Zenbait gauza argi izatea da bonsaia mantentzeko behar den ezagutza bakarra: etxeko zein txokotan jarri, noiz eta zenbat ureztatu, zein ongargari bota, kimaketa noiz eta nola egin behar den, eta abar.

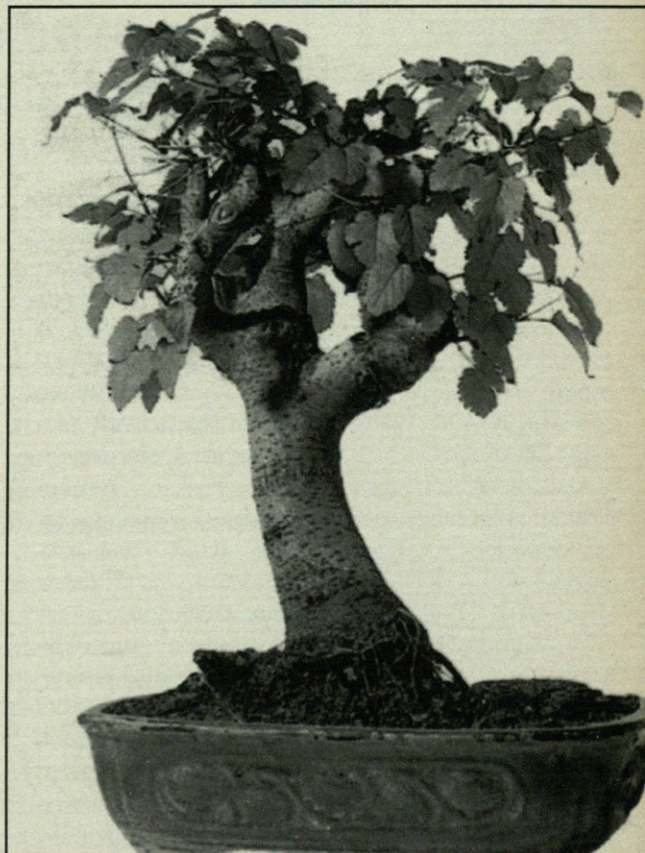
Zuhaiska hauek leku irekia behar dute. Jatorria ekialdean duten bonsaiak bakarrik eduki daitezke etxe barruan, Cermona zuhaitza esterako.

Ureztapenari dagokionez, ezin da arau zehatzik jarri. Hala ere, kontuan izan behar da bero egiten hasten duenean, udaberritik aurrera gehiago ureztatu behar direla. Udazkenean hobe da arratsaldean ureztatzea, eta neguan, berriz, goizez egitea gomendatzen da.

Lurra emankorra izan dadin, noizean behin ongariak botatzea beharrezkoa da. Lore eta fruituak ematen dituzten espezieek, gainontzekoek baino fosforo eta potasio gehiago behar dute, eta nitrogeno gutxiago, al-diz.

Bonsaia behar baino gehiago haz ez dadin, neurri egokia izaten jarrai dezan, urtean bitan kimatu egin behar da. Ez da lan zaila baina ezin da edozein modutan egin.

Lotura handia dago zuhaitz hauen salneurri eta adinaren artean. Zuhaitz gazteenak merkeenak dira, baina edozein hankasartze izanez gero, helduagoak baino errazago galtzen dira. Bonsairik inoiz izan ez duenarentzat, 10-18 urte bitarteko bonsai bat erostea da egokiena. Salneurria espeziearen arabera da. Ai-

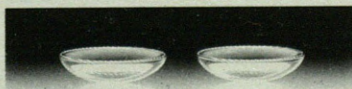
Gizarte modernoetan asko zabaltzen ari den ohitura da etxean bonsaia edukitzea. Ez dira beste landareak bezalakoak, modu berezian zaindu behar dira.

patu adineko batek, esaterako, 10.000-15.000 pezeta bitarteko salneurria izango du.

Hiru urteko zumar bonsai batek 2.000 pezeta inguru

balio ditu, baina 15 urteko zumarra askoz garestiagoa da, 25.000 pezeta. Sendagoa bada ere, hobe da zaintzen ikasi bitartean merke gaiteena erostea ■

ALDA EZAZU BIKOTEA HILABETERO

EROSOAGOA DA ETA

MULTILENS botatzeko lenteak

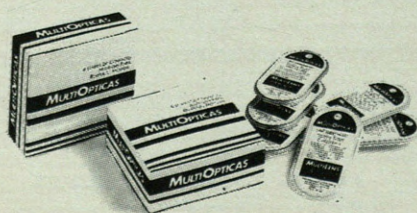
Ukipen lenteen abantail guztiak eta hilabetero berriak jartzeko erosotasuna.

Erabili... eta bota. Horren erraza.

Eta horregatik, beti ikusmen bikaina, ixurkari bakar bat eta begientzat ziurtasun osoa.

Eta ez dira lentixka arruntak baino garestiagoak!

MULTILENS botatzeko lenteak: Erosotasuna ez baita botatzekoa.

ZINKUNEGI OPTIKA

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

TXORI BATEK ESAN DIGU

IKUSI BAIETZ

● Asteazkenean, urtarri-laren 18an, 21.50etan, **«A ze pare»** telesaila pantailaratuko da. Behe mailako bi ahizparen, Edurne eta Maiteren gorabeherak kontatzen dituen telesaila da. Edurne negozioetarako oso azkarra den bilbotar batekin ezkondu da, eta dirutza ederra egin dute. Maiteren, bere ahizparen bizi-modua, ordea, ez da hain eroso, emazteaz baliatu eta edozeinekin engainatzen duen donostiar alfer, jokozaleta aurpegi gogorarekin bizi baita.

● Ostegunean, **«Baietz barrez lehertu»** saioan ezkutuko kamerak eta Euskal Herrian euskara hutsean grabatutako irudi barregarriak, dibertigarriak eta txisteak ikusi ahal izango dira. Urte berriarekin jaio den saio honek haurrentzako lehiaketa bat ere eskainiko du, lau hurrez osturiko bi taldek txisteak kontatuko dituzte platoan. Jose Felipe Auzmendi beasain-

darrak aurkeztu eta Aintzane Oiarbidek zuzentzen dute saio berri hau, 21.55etatik aurrera.

● **«Bi eta bat»**, Donostiako etxe batean bizi diren bi emakume eta gizon baten gorabeherak kontatzen dituen telesailaren kapitulu zaharrak bueltatuko dira ETBra. Joxe Ramon Soroiz, Ane Gararain eta Elena Irureta dira Euskal Herrian egindako telesail honetako aktore nagusiak. Igandea, urtarrilaren 22an, 22.00etan.

● Latexez egindako panpinen eskutik gizarte, kultura, kirol eta politika munduan gertatu direnen kronika umoretsua eskainiko du «Txoko Latex» saioak. Xabier Arzalluz, Jon Idigoras, Txaro Arteaga, Jorge Oteiza, Jose Ignacio Lopez de Arrior-tua, «La Otxoa» eta joan den urteko gainontzeko pertsonaia ezagunetz gain, aurreko pertsonaia berriak izango ditugu, as-telehenetik ostiralera 23.20 aldera.

«**KANTUZ BIZI**» saioa estreinatuko den joan den astean ETBk. Musika du protagonista nagusia Imanol Larzabal kantariak aurkeztzen duen saio honek. Hamahiru kapitulutan zehar, euskal kantu eta abesti adierazgarrienak eskainiko dira euskal abeslari handien ahotan; Xabier Lete, Txomin Artola, Mikel Laboa, Joxean Artze, Maria Eugenia Etxeberria, Antxon Valverde eta Jean Michel Bedaxagar, besteak beste. Kantuak gure bizitzan duen tokia kontuan hartuta, «Kantuz bizi» saioak euskal kantagintzaren historia adierazi nahi du. Kantuekin batera poemak ere eskainiko ditu. Astelehenero, gaueko hamaitetan emango da.

gaur
express
mezulariak

- Hiri barruko zerbitzuak
- Nazionala 10 ordu
- Nazioarteko zerbitzuak
- 3.500 kg arteko kamioi zerbitzuak

Donostia: 472438 - Tolosa: 6519 96
Beasain: 888938

Jon Andueza: «Beste mila gauza ere egingo nituzke, baina ez naiz kexu»

Hor dago koxka» irailetik ekainera bitartean aurkeztu ondoren, lehiaketa berri batekin itzuli da Jon Andueza ETBra. Astelehenetik ostiralera bitartean bazkalostean eskaintzen den «Gutxi gorabehera» lehiaketan, bertako 140 lehiakiderekin batera jokatu dute

ARGIA. Zein motako lehiaketa da «Gutxi gorabehera»?

JON ANDUEZA. «Hor dago koxka»-n egindako lanarekin

nahiko gustura gelditu ginen eta hori zela eta, dinamika eta edukiak aldatu, baino zenbait gauza mantendu genituen.

«Telebistaren munduan gauden gehienek, munstro sakratu batzuek ezik, ez dugu aukera handirik nahi duguna egiteko».

Programak lau atal desberdin ditu: euskal hitzak, kultura orokorreko galdera eta erantzunak, Euskal Herriko pertsonaia eta txokoen irudiak eta itasontzi-guda.

A. Bigarren lehiaketa duzu bonakoa; gustuko al litzaizuke beste mota bateko saioa aurkeztea?

J. A. Askotan dagoenarekin konformatu behar. Telebistaren munduan gauden pertsona gehienek, munstro sakratu batzuek izan ezik, ez dugu aukera handirik izaten nahi duguna egiteko.

Beste mila gauza egingo nituzke gustura, baino ez naiz kexu. Bigarren lehiaketa izanik, bigarren pauso bezala planteatzen dut.

A. Arrasate Telebistan bazi zinen. Herri telebistek zertan lagun diezaioke ETB bezalako telebista bati?

J. A. Harrobi moduan planteatuz gero oso garrantzitsua izan daiteke. Behar bada ETBn gauzak beste modu batera ikusten dira. Herri telebista ikusten duen jendea, teoriarik behintzat, jende euskalduna da eta ETBri ikusleak kentzen dizkio. Gainera ugalduz doaz eta kaltea handia izan daiteke.

Hutsune bat betetzen da biltza herri telebistak. Biharko eguneko profesionalentzako aukera dira. Oso proiektu interesgarriak dira.

IKUSITAKOAK
IKUSITA

Zer berri, txo?

Urteberriarekin batera eta Orson Welles-ek aurkezturik Warner Bros estudioetan telebistarako egindako marrazki bizi-dunei buruzko programa ederra eskaini zigun ETBk. Bertan, estudio hauek amerikar gizarte garaikide eta errealitatearen aurrean erakusten zuten ikuspegi xeble eta ironikoaz, telebistako publikoari zuzenduta halako esanak entzun zitezkeen Bugs Bunny-ren ahotik: *«Izan duzu inoiz norbait zelatan daukazu sententzia? Izaki izugarri eta misteriotsu baten begiak begira dituzula? Begira, begira hor kanpoan»*.

Zer da, baina, hor kanpoan dagoen ikusleagoak etengabe begiratzen duena? Telebistako irudiek errepresentatzen dituzten pertsona eta objektuak antzekotasuna dela eta jakin eta egiazkortasunaren estatutoa daukate, horren ondorioz errealaren lilura, errealitate efektua sortarazten dutela ikusleengan.

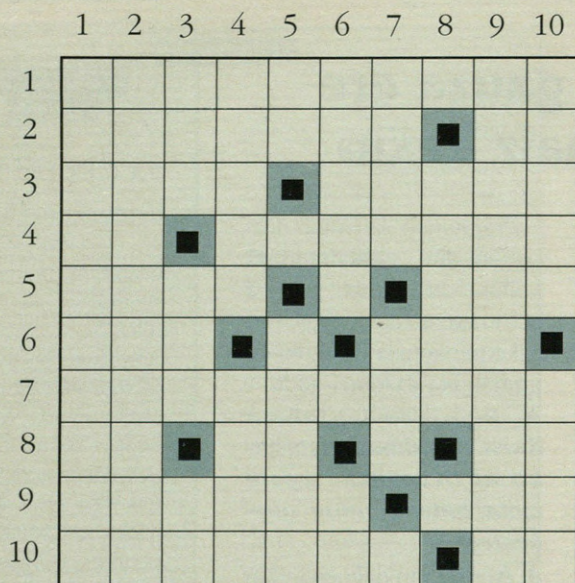
Sasoi honetan umeei eskainitako telebistako ikuskizuna, errealitatearen lilura sortarazten duen berri, bitxia izan da benetan: iragarkiak nonbait, iragarkiek zatitu eta txikitutako programak, iragarkien arteko jolasak, elkarren artean solasean eta keinuka ari diren iragarkiak..., eta haurrentzako programazioaren entzulego indizeak gora. That's all Folks eta Urteberri on

ENEKO LORENTE

AINHUA GERRA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Bekatu egileak. 2.- Garaitu. Bokal bikoitza. 3.- Lurra iraultzeko lanabesa. ... egin, uretan hondoratu gabe ibili. 4.- Lehen biak. Detektagailua. 5.- Akabo! Oxigenoaren sinbolo kimikoa. Toka, du. 6.- Sexu eme. Bat. Frantziako hegazkinetan. 7.- Epaiek osaturiko mahaia. 8.- Musika nota. Zamorako ibilgailuetan. Huts. kontsonante bustia. 9.- Multzoa, taldea. gabezia. 10.- Hegazti mota. Berrogeita bederatzi.

GOITIK BEHERA: 1.- Bilakatzearen ondorioak. 2.- Erabiltzeko era. 3.- Portu. Istua. Diru hitzaren kontsonanteak. 4.- Babes. Egon. 5.- Herri hizkeran, zer. Lehenengoa. Metal erakartzailea. 6.- Substantzia hidrogenodun. Bokala. Alderantziz, baldintzetan. 7.- Letoniako hiriburua. aurpegiko irekidura. Bokala. 8.- Bat. Osoa bi parte berdinetan zatitu ondoan geratzen den zati bana. Bokala. 9.- Aurretik dagoen iritzi. 10.- Pl. landare mota. Sail.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Emanaldi
Gereziak
Olagizon
Zingirak

7 letra

Idortea
Kiratsa
Jolasak
Mutiloa

4 letra

Aise
Ajea
Alai
Anoa
Apal
Ardo
Area
Arku
Auzi
Dama
Deba
Ekai

Garro
Gezi
Kito
Maiz
Olde
Opor
Orga
Osoa
Seta
Zama
Ziza
Zura

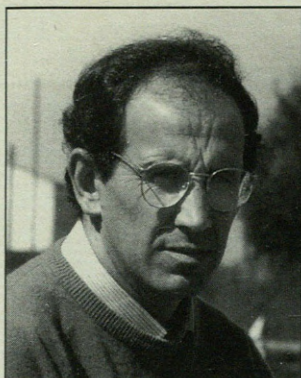
2 letra

Ai
Em
Er
Gl
IL
Ke
Ro
Az

3 letra

Bat
Sal
Ter
Tua

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, gipuzkoar futbol entrenatzaile ezagun baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4				
5	6	7	8	9	10	11	

Jolasleku	Euskal aurrizkia	Baieztatzeko	499	6
		Usina	1	
Bizk. Gehiegi	Infin. Galdu	Bi eta bi	H ₂ O	10
		Idi, hitz elkarketan	Gau egin	
Saltzen duena	Intsektu mota	III	Iodoa	Röntgen
		Musika nota	Landare mota	Batekoa biarekiko
Osmioa	Eguzkia	Bokala	Fruitu mota	9
		Kontso-nantea	Fosforoa	
Edade	Bokala	Edade	2	Arabako alderdi espainiarra
		Potasioa	11	

—Hieroglifiko a—

- 2.- **Filosofia**
- 3.- **Matematika**
- 4.- **Fisika**
- 5.- **Informatika**
- 6.- **Biologia**

Negozio ona dirudi, baina

Aurreko asteko soluzioak

			J	A	B	I	E	R	
			M	U	G	U	R	Z	A
			●	N	●	S	●	E	●
			S	O	L	A	I	R	U
●	J	H		L	A	R	R	I	●
G	O	A	Z	A	R	R	E	A	K
●	L	O	R	A	●	R	I	K	●
L	A	B	A	R	R	A	●	I	D
●	S	O	N	A	●	B	A	D	U
A	L	T	A	●	Z	E	R	U	●
●	E	●	K	A	U	T	E	R	R
E	K	I	●	B	E	Z	●	A	I
●	U	M	E	●	K	U	I	●	O

EZKER ESKUIN: 1. Kantaldiak, 2. Erailea, Ra, 3. Za.

Partitu, 4. Kuku, Airos, 5. Atala, L. Al! 6. Gela, Soa, T.

7. Aga. Banitu. 8. rl. Galdera. 9. Radar. Ote. 10.

Ikarak, Eni

GOITIK BEHERA: 1. Kezkagarri, 2. Arautegiak, 3.

Na. Kala. Da. 4. Tipula. Gar. 5. Ala. A. Bara. 6. Iera.

Sal. K. 7. Datilondo. 8. L. Jr. Aietr. 9. Artoa. Tren. 10.

Kausitua, I.

Hieroglifikoa:

Bideoan.

Kate hitzak

A	B	E	L	S	A	R	D	O
I	Z	E	N	S	A	Z	A	T
M	A	Z	E	L	S	A	K	I
A	K	K	A	R	O	B	I	A
N	G	O	I	A	A	Z	A	A
S	A	I	A	E	Z	K	A	A
O	I	T	A	U	R	K	I	S
B	A	T	Z	A	R	R	A	Z
O	I	Z	E	T	O	R	K	I
E	Z	A	K	E	I	E	L	A
U	K	A	N	L	A	N	A	A

Bosteko ttipiak

- A** 1. Aralar, 2. Anona, 3. Ilbaki
4. Anaia, 5. Erakar.
- B** 1. Muskiz, 2. Soima, 3. Okilak.
4. Inari, 5. Izakia.

Bosteko ttipiak

1. Nafarroako herria
2. Karta joko
3. Gazte
4. Detektagailu
5. Triangulo bateko alde

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Lehoien harrobia
2. Zuen, zuri
3. Egunkaria
4. Gazte ar
5. Ubide

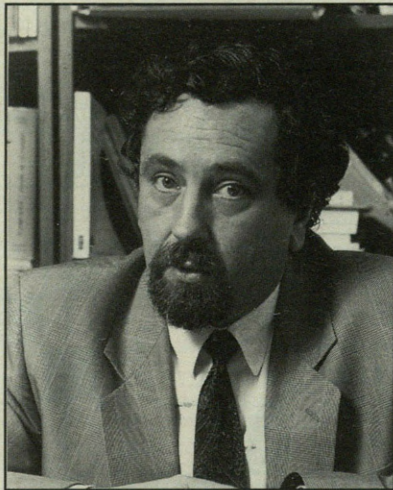
Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

EAJ: ehun urte

1895: gure herriaren historian lehenengo aldiz bere buruaren jabetasunaren alde lan egiteko erakunde bat abiatzen da, Sabino Arana eta Goirik eratutako Eusko Alderdi Jeltzalea, alegia. Bainan, erakunde hau ez zen hutsetik abiatzen, ez eta Sabinoren ideiak ere, zorioneko 1895ra iritsi aurretik lurra landuta zegoen. Sabino bera ere, bere garaiko semea zen. Sabinok European eta munduan pil-pilean zeuden ideiak ondo baino hobeto ezagutzen zituen, bai eta Euskal Herriaren historia ere; beraz, alde horretatik begiratuta Sabino gure herriaren kontzeptualizazioaren bidetik urrats bat bezala ikusi behar dugu, baina erabateko garrantzi haundiko urrats bezala, hain zuzen, bera izan bait zen kontzeptu hori bere azken muturreraino eraman zuena. Bera baino lehenago Txaho zuberotarra edo Iparragirre bere «Gernikako Arbola»-rekin, nahiz Balentin de Olano, Pedro Egaña edo Arturo Campionek, abar luze batekin nola edo hala Euskal Herriaren garrasia entzun zuten, baina ez ziren gai izan Espainiako kateak ikusi ahal izateko. Sabinok, aldiz, katea horiek guztiz argi ikusi zituen, bai eta, munduko gai-nontzeko herriek bezala bere nortasuna aurrera eraman ahal izateko gure herriak bere askatasuna behar zuela ere, hots, euskotarren aberria Euskadi eta ez beste zela.

ETA, Sabinok aurrera jarraitu zuen. Gaur Gernikan sanrokadan, bihar Kastejonek gamazadan; orain «Bizkaitarra» aldizkaria martxan jartzen, gero, 1894ean, Bilboko Korreo kalean lehenengo «Euskaldun Batzokija» zabaltzen. Berak gertatuko ikurrina eskekiz. Honela, urratsez urrats 1895eko uztailaren 31ra helduko gara, egun honetan batzokietako baz-

LUIS MARI BANDRES

EAJko EBBko Kidea

kideen artean lehenengo «Bizkai Buru Batzarra» osatu zen, hots, Eusko Alderdi Jeltzalearen lehenengo oinarria. Hau, bere izenak dioen bezala Bizkaiko ordezkaritza nagusia baino ez zen, baina hazia ereinda zegoen eta honela, harrez gero, gure herriak bere osaketaren alde, hots, «Zazpiak Bat» izatearen alde eta bere askatasunaren alde lan egiteko alderdi politiko bat izango zuen. Beraz, 1995eko urte honetan euskaldun abertzale guztiek ospatzeko zioa badaukagu, urte honetan Euskadiren askatasunaren aldeko lehenengo erakundearen mendeurrena delako eta hau egia bada abertzale guztientzat kideentzat are eta gehiago.

Baina, ehun urte honetan EAJren ibilbidea ez da erraza izan, alderantziz baizik. Honela, sortu eta hiru urte geroago Cubako gerra zela eta, Bilbon egin zen manifestaldi espainarreko partaideek Aranaren etxearen aurretik pasatzerakoan harriak bota zizkioten. Hurrengo urtean, 1899an, hain zuzen, gobernuak EAJren zentru guztiak itxi araziko ditu. Hala ere,

abertzaleek beren ideiak zabaltzeko bide guztiak urratuko dituzte. Honela EAJren ideiak geroz eta ezagunagoak eta onartuagoak egin ziren.

URTEAK aurrera joan ahala alderdiak bere egitura politikoa osaketaren batera, azpiegitura laguntzaile sendo bat eratuko du: sindikatu bat, mendigoizaleak, dantza taldeak, abesbatzak, antzerki taldeak, eta abar luze batez Euskadiren ideia eta bere askatasunaren beharra Euskadiko txoko guztietara eramateko. Eta hau espainarrentzat arriskutsua zen, beraz, 1923an Primo de Rivera diktadoreak agintea hartu bezain laster eman zuen lehenetariko dekretuan zera agindu zuen: «Serán juzgados por los tribunales militares... los delitos contra la seguridad y la unidad de la patria y cuanto tienda a disgregarla, restarle fortaleza...». Ondorioz EAJren eginkizun guztiak debekatuak izan ziren eta alderdiak bere pausoak klandestinitatean eman behar zituen. Egoera honetan iraun zuen diktadorea erori arte, hau da, 1930era arte. Geroago, sei urtetan askatasuna izango da bere lana aurrera eraman ahal izateko, baina 1936an Francoren altxamenduarekin gerra piztuko da eta EAJk, beti bezala, demokraziaren alde jarriko, horregatik faszistek irabazi zutenean alderdiak mila gizon-ema-kume galdu eta erbestera ondoren katakunbetara jo beharko du berriro. Honela ia berrogei urtetan zehar bere lana faszistek arrisku guztien gainetik egin beharko du. Geroagoko egunak ezagunakoak ditugu.

Beraz, lehenengo mendeurreneko urte honetan benetako abertzale guztiek, edozein jarrera faszista alde batera utzirik elkar hurbiltzeko parada aprobeztatu beharko genuke. Jakin-goa al dugu nola egin?

Zure Egunkaria

TXORIA, INOIZ BAINO GORAGO

